

Hrvatski Glasnik

GLASILO HKD "NAPREDAK" - GLAVNA PODRUŽNICA TUZLA

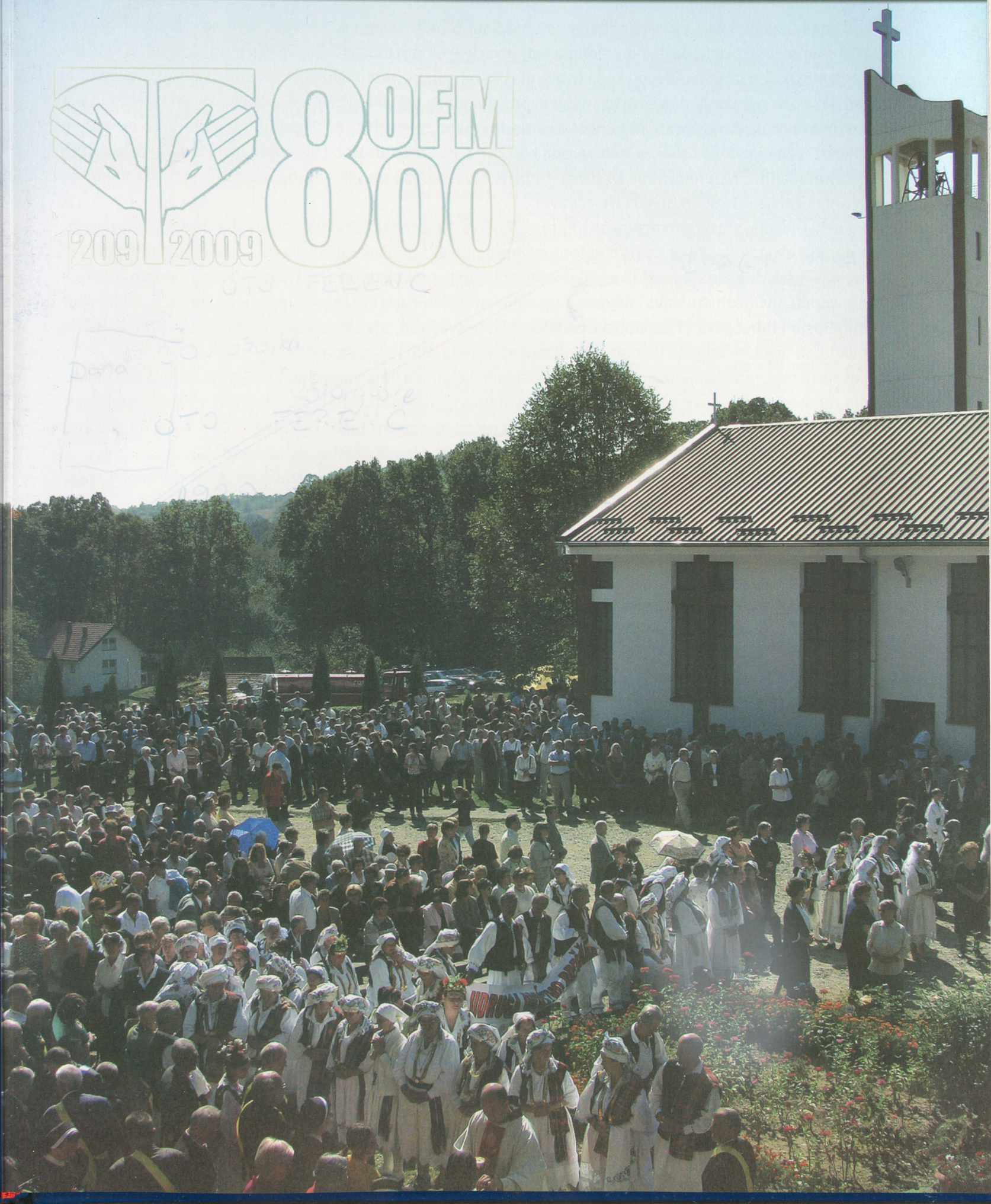
GODINA XVII

Broj 185/186

TUZLA, RUJAN/LISTOPAD 2009.

Cijena, 2 KM, 8 Kn

ISSN 1840-1260

Dragi čitatelji Hrvatskog Glasnika

Vaš i naš Glasnik izlazi evo već sedamnestu godinu. U ovih šesnaest godina prošli smo zajedno mnogo toga. Od samih početaka kada je u prostorima Franjevačkog samostana u Tuzli, za Božić 1992. godine, u teško ratno vrijeme, počeo izlaziti Glasnik, kada je ovo glasilo bilo najpotrebnije našem narodu i svim građanima našega grada, a ostao je dosljedan i dostojanstven, principijelan i argumentiran, pa sve do današnjih dana. Glasnik je svojim porukama utjecao na konsolidiranje hrvatske zajednice, na ostanak na ovim prostorima, na snošljivost i razumijevanje i suživot svih naroda koji žive u BiH, na kulturno zbližavanje i na suradnju kulturnih društava naroda BiH, na promicanje kulture i tradicije hrvatskoga i drugih naroda, na značaj i ulogu međunarodnih organizacija u Tuzli i u Bosni i Hercegovini.

Hrvatski Glasnik, glasilo Hrvatskoga kulturnog društva "Napredak" Glavne podružnice Tuzla, glas je hrvatskoga naroda ovog kraja. To je kulturni informativno-politički i poučni list. U Glasniku se objavljuju članci iz kulture, povijesti, duhovnosti, politike, odgoja, gospodarstva, školstva, zdravstva, znanosti i drugo. Glasnik prati aktivnosti hrvatskih društava i organizacija, rimokatoličkih župa i važna zbivanja u gradu Tuzli, Tuzlanskoj županiji, Bosni i Hercegovini i Republici Hrvatskoj. List je svestran, otvoren za svakoga, tko zna i želi u njemu surađivati pod uvjetom da piše istinito i da nikoga ne vrijeđa. Bio je i ostao neovisno glasilo.

Glasnik nema profesionalnih novinara niti uposlenih djelatnika. Ima mnogo suradnika i do danas je u njemu objavilo radove – članke oko 160 autora. Tu rade volonteri... Novinari, volonteri, amateri, stvarali su tijekom prošlih godina jednu novinu, koja je postigla zavidan ugled ne samo u Tuzli i BiH, nego i šire. Jedni su odlazili, drugi dolazili, vremena su se mijenjala, ali koncepcija lista je u svojoj suštini, do danas ostala ista.

Hrvatski Glasnik nema niti stalnih izvora financiranja. Financira se od sredstava reklame, dotiranim sredstvima, i uz potporu Općine Tuzla, Tuzlanskog kantona i Republike Hrvatske.

Kako bi Vaš i naš Glasnik došao i do najudaljenijih krajeva gdje žive ljudi koji su iz bilo kojeg razloga morali otići i napustiti svoju zemlju, mi smo se potrudili da se svi oni kroz Glasnik osjećaju bliže svojoj rodnoj grudi, da ne zaborave svoje korijene i svoju tradiciju. Naime, Hrvatski Glasnik se od samog početka šalje na preko 300 adresa širom Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Europe i cijeloga svijeta. Kroz sve ove godine dobili smo zahvale mnogih ljudi da se kroz Glasnik osjećaju bliže svome kraju i ljudima i da uvijek s velikim nestrpljenjem očekuju novi broj. Često je bilo teško, međutim, uvijek se smoglo snage i umijeća da se iznađu sredstva kako bi novi broj izašao i ugledao svjetlo dana. Često smo trpjeli i kritike i oko tekstova i oko autora, ali uvijek smo se vodili mišlju da radimo nešto što ne ostaje za trenutak nego će trajati puno dulje. Najbolja potvrda toga su Glasnici koji su nastali u nesretno ratno doba i čija se kroničarska i analitička vrijednost tek danas može spoznati, a budući naraštaji će ih još više cijeniti.

Ali došlo je vrijeme kada se i mi moramo obratiti svojim čitateljima za pomoć. U prvom redu onima koji nas već sedamnaest godina prate i kojima redovito šaljemo Glasnik. Naši se izdaci za slanje Glasnika na adrese širom Europe i svijeta se iz broja u broj povećavaju i sve smo teže u mogućnosti da ga šaljemo na sve adrese kao do sada. U tu svrhu upućujemo molbu svima onima koji su do sada primali Glasnik, da u skladu sa svojim mogućnostima pomognu da Glasnik nastavimo redovito slati na njihove adrese. Bilo kakav vid pomoći u ovom trenutku bi nam umnogome pomogao kako bi i u narednim godinama bili još kvalitetniji i bolji.

Do sljedećeg broja!

Uredništvo

Kazan mahala 2/II
75 000 Tuzla, Bosna i Hercegovina
Tel/fax: +387/35/257-038
www.napredaktuzla.ba
hkd.napredak.tz@bih.net.ba

Transakcijski račun:
1321000310852125,
NLB Tuzlanska banka;
Identifikacijski broj: 4209424280004
Porezni broj: 03009564

Glasilo HKD "Napredak"
Glavna podružnica Tuzla
List za kulturu i društvena pitanja

OSNIVAČ I IZDAVAČ:

HKD Napredak, Glavna podružnica Tuzla

ZA IZDAVAČA:

mr. sc. Nikola Čiča, predsjednik

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Ivica Kovačević

LEKTOR:

Renata Jukanović

REDAKCIJA:

Zdravko Anđić, Martin Antunović, Nikola Čiča,
Ivica Kovačević, Maja Nikolić, Miroslav Petrović,
Ankica Stjepić - Čosić

UREDNIK FOTOGRAFIJE:

Fra Martin Antunović

UNOS TEKSTA:

Kata Čajić

KONTAKT:

Kazan mahala 2/II, 75000 Tuzla
Tel/fax: 035/257-038
www.napredaktuzla.ba
hkd.napredak.tz@bih.net.ba

TEHNIČKA PRIPREMA, REPRO I ŠTAMPA:

"PrintCom" d.o.o. Grafički inženjering Tuzla

RAČUN:

1321-000-31085-2125
kod NLB Tuzlanske banke d.d. Tuzla
HKD "Napredak" Glavna podružnica Tuzla
- za Glasnik

List je upisan u evidenciju javnih glasila
u Republičkom komitetu za informacije
pod rednim brojem 05/93 - 15. 03. 1993.

List izlazi mjesečno
Tekstovi i fotografije se ne vraćaju.

NASLOVNA STRANA
PROSLAVA SVETOG FRANJE U ŠIKARI
Foto: Ivica Kovačević

uvodna riječ

Dragi čitatelji,

Nakon dva mjeseca stanke Hrvatski Glasnik je ponovno s vama. Kako smo u prošlome broju i najavili do kraja ove godine ćemo izlaziti svaki drugi mjesec, a tako ćemo nastaviti i u narednoj 2010., barem dok ne budemo sigurni kakvo će biti financijsko stanje HKD „Napredak“ Glavna podružnica Tuzla. Dakle, uz ovaj broj, do konca godine nas očekuje još jedan dvobroj Glasnika koji bi trebao izaći do Božića.

Kao i ranije, i u ovome ćete broju Glasnika čitati o temama i događajima koji su zaokupljali našu pozornost u protekla dva mjeseca. Najveći dio ovoga broja posvećen je franjevcima koji su i službeno okončali osamstotu obljeticu postanka i djelovanja Franjevačkoga reda. Tim povodom u ovome broju donosimo razgovor s provincijalom Provincije Bosne Srebre, fra Lovrom Gavranom, osvrt na centralno obilježavanje ove obljeticu na tuzlanskom samostanskom području, misu u Šikari na blagdan sv. Franje Asiškoga i propovijed fra Josipa Zvonimira Bošnjakovića, kao i već uobičajeni pregled povijesti bosanskih franjevaca fra Ignacija Gavrana.

Kada je ova obljetica u pitanju, i HKD „Napredak“ Glavna podružnica Tuzla aktivno je sudjelovalo u njezinu obilježavanju. Učinili smo to kroz niz manifestacija koje smo u proteklih godinu dana upriličili i organizirali u suradnji s Franjevačkim samostanom u Tuzli, učinili smo to i kroz Hrvatski Glasnik, a kruna svega bit će Međunarodni znanstveni simpozij o osamstotoj obljeticu franjevačkoga reda s posebnim osvrto na tuzlanski prostor. Ovaj Simpozij koji će se održati 4. i 5. prosinca ove godine, okupit će dvadesetak doktora znanosti, profesora, umjetnika i književnika iz zemlje i inozemstva, i bit će samo jedna mala kap u moru, skromni doprinos, kojim tuzlanski *Napredak* nastoji svima nama približiti i posvijestiti ulogu i značaj bosanskih franjevaca za povijest Bosne i Hercegovine i ovih naših krajeva. Detaljan program Simpozija možete pronaći na stranicama Glasnika, a ovim putem vas pozivamo da svojom nazočnošću podržite ovaj znanstveni skup, a kroz sudjelovanje u diskusijama steknete i neke nove spoznaje te dobijete odgovore na određena pitanja koja vas zanimaju.

Najznačajniji događaj za HKD „Napredak“ u proteklome periodu bila je 58. Glavna skupština HKD „Napredak“ koja se 7. i 8. studenoga održala u Kninu, gradu hrvatskoga kralja Dmitra Zvonimira. I ova je skupština okupila velik broj zastupnika, predstavnika Napretkovih podružnica iz BiH, Hrvatske i šire, a među njima su bila i trojica zastupnika iz Tuzle. Detaljno izvješće o radu Skupštine također možete pronaći na našim stranicama, a ovdje vrijedi pripomenuti da je uvijek lijepo susresti se s ljudima s kojima nažalost nismo u prigodi odveć često se nalaziti, razmijeniti određena iskustva i naravno prikupiti novu i dodatnu snagu za rad.

Svi vi koji pratite kulturna i druga društvena događanja u našem gradu znate kako je početkom listopada prof. dr. Čestimir Mirko Dušek osvojio prestižnu nagradu *Gratias agit* za širenje dobrog imena Češke Republike u inozemstvu. Kao dugogodišnjem članu HKD „Napredak“ Tuzla i članu Upravnoga odbora Društva želim profesoru Dušku od srca u ime redakcije lista Hrvatski Glasnik i u ime tuzlanske podružnice HKD „Napredak“ Glavna podružnica Tuzla još jednom uputiti iskrene čestitke za ovo postignuće.

Toliko za ovaj put. Svako vam dobro do narednoga broja!

I. K.

Pozivamo sve vas, pojedince i institucije, koji biste se putem Hrvatskoga Glasnika željeli oglasiti i našim čitateljima čestitati predstojeće uskršnje blagdane da nam se javite najkasnije do 10. prosinca, kako bismo mogli na vrijeme uvrstiti vaše čestitke na stranice novog broja Glasnika.

Uredništvo

ŽUPA HUSINO

Gospa čudesno sačuvala vjeru od komunizma i otpada od rimokatoličke crkve

Nedaleko od Tuzle nalazi se župa Husino. Iako je riječ o najmlađoj župi u Tuzlanskom dekanatu, povijesni podaci govore o dugostoljetnoj nazočnosti Hrvata katolika na ovom prostoru.

Husino je poznato po čuvenoj „Husinskoj buni“ ali i po Gospi Husinskoj iz 17. stoljeća. Zanimljiv je sam naziv mjesta „Husino“ koji potječe od staroslavenske riječi „HUS“ i znači: busija, zasjeda... Ovaj naziv dakle nema nikakve veze s nekim Husom ili Husein-begom kako to pojedini novokomponirani povjesničari naklapaju, nego i samo ime govori o kontinuitetu života Hrvata-katolika na ovim prostorima od predturskog vremena pa sve do danas. U većini pisanih dokumenata i povijesne građe kao i govoru ovdšnjeg puka selo se zapravo zove „Usino“. Veoma je teško u nekoliko rečenica ispričati povijest ove župe čiji korijeni sežu daleko u prošlost. Husino je bilo dio drevne župe Soli. Čak

je neko vrijeme, za turske vladavine, župnik Soli (Tuzle) boravio na Husinu. Na mjestu gdje se danas nalazi Gospina kapela bila je sagrađena drvena župska koliba, kako to navodi Ambrozije Benković u svojoj knjizi „Tuzlansko područje negda i sada“. On tu piše kako biskup fra Marko Dobretić na svom drugom kanonskom pohodu 1776. godine, iz Lipnice, „u Tuzlu ne svraća, jer možda nema ni kuda ni kome, nego iza dva sata hoda stiže na Usino, odsijeda u župskoj kolibi, te 3. listopada sluša misu svog tajnika i krizma njih osmero...“ Župnikova koliba je zapravo bila drvena kuća u kojoj je polovica služila kao bogoslužni prostor (kapela), a u drugoj je stanovao župnik. Dok nije osnovana samostalna kapelanija u Lipnici (kasnije u Breškama), tuzlanska je župa nosila ime „Soli“ i župnik je povremeno rezidirao u gradu. U shematizmu iz 1840. piše: „Salinis-Ussino, designata pro residenta“, a fra Anto Knežević, vikar biskupa fra Rafe Barišića upravlja 22.9.1845. godine jedan dopis „Paroeciae de Ussino“, župi na Usinu. Benković dalje piše: Kada je 1852. župnik s Usina prešao u Tuzlu, ljudima je bilo žao što ostadoše bez svećenika u svojoj sredini, te su odmah izrazili želju da bi jedan svećenik i dalje bio kod njih, no želji im se nije moglo udovoljiti sve do Uskrsa 1856. kada su dobili stalnog kapelana, ovisna o tuzlanskom župniku. Godine 1858. Morančani su proglašeni samostalnom župom i od tada pa sve do 1997. Husino pripada toj župi. Povi-

jesne okolnosti nisu išle u prilog osnivanju samostalne župe na Husinu, iako je to bila prijetnja potreba.

Jednstrana komunistička interpretacija Husinske bune

Prelistavajući stranice povijesti ovog kraja u čemu nam pomaže sadašnji husinski župnik vlč. Marinko Mrkonjić dolazimo i do poznate „Husinske bune“ koja je u ovom kraju buknuła dva dana prije Božića 1920. godine. Župnik nam napominje da je dosadašnji prikaz ovog događaja u povijesti dosta iskrivljen. „Iako je ona u komunističkoj historiografiji prikazivana samo kao socijalna pobuna proletarijata protiv buržoazije, činjenica je kako je to bila uglavnom pobuna hrvatskog katoličkog radništva, rudara protiv nemogućih uvjeta života i terora velikosrpskog žandarmerijskog aparata. Činjenica je da to nikada nije bila „Tuzlanska buna“, nego su se pobunila većinski hrvatska sela: Husino, Ljubac, Kreka, Breze..., nad kojima je i izvršena velika represija. Sljedeće godine je 90. godišnjica „Husinske bune“ pa je krajnje vrijeme da ovaj događaj konačno sagledaju nepristrani povjesničari i oslobode ga jednodne komunističke interpretacije.“ Iako je Husino za vrijeme komunizma slovalo kao „napredno revolucionarno mjesto pored Tuzle“, ono je, kako to zgodno primijeti književnik Miljenko Jergović ostalo tek „jedno, obično selo, u kojem vjerovali smo žive nestvarni, divovski rudari iz soc-realističkih čitanki“. U prilog toj tezi stoji i činjenica da iako je u ovom mjestu rođen znatan broj liječnika, profesora, glumaca, inženjera... Husinjani se nisu uspjeli barem toliko uzdići da sami o sebi napišu koju rečenicu tako da prema župnikovim informacijama ne postoji ni jedna brošurica, a kamoli monografija o tom „naprednom selu“.

Kapela Gospe Husinske svjetlost u depresivnoj slici Husina

Nakon posljednjeg rata dolazi odvajanja od župe Morančani i osnivanja župe Husino. Zahvaljujući ponajviše Vrhbosanskoj nadbiskupiji, kupljena je obiteljska kuća koja je preuređena u župni ured. Pored župnog ureda nalazila se pomoćna zgrada – garaža koja je pretvorena u bogoslužni prostor, tj. crkvu. „Ovaj objekt ni arhitektonski, ni veličinom, a niti svojim položajem nije adekvatan i nikako ne može potpuno zadovoljiti sve uvjete koje zahtijeva jedan takav važan objekt kao što je župna crkva. Ovo je trebalo biti nekakvo privremeno rješenje koje bi zbog same nezainteresiranosti župljana, teške ekonomske situacije itd., nažalost moglo ostati trajno“, kaže župnik te dodaje da je Husino jedino mjesto u tuzlanskom dekanatu kojemu crkva nije prepoznatljiv znak. Nedaleko od crkve nalazi se kapela Gospe Husinske koja prema župnikovim riječima predstavlja svjetlo koje prodire u ovu pomalo depresivnu sliku Husina. Štovanje Gospe Husinske ima dugu povijest i povezano je s olovskim svetištem. Naime, hodočasnici iz Posavine i SI Bosne, idući u Olovo, došli bi na Husino uoči Velike Gospe, tu bi se odmorili, slavili sv. Misu, a onda prečacima podno Konjuha nastavili put Olova. Iako već dugo hodočasnici ne idu pješice put Olova, ostao je

običaj među vjernicima da se noć uoči Velike Gospe okupljaju kod Gospine kapele na Husinu. U nekada drvenoj i skromnoj kapeli čuvala se i častila zavjetna slika Gospe Husinske iz 17. stoljeća. Vjeruje se da ova slika ima veze sa samostanom na Gradovrhu ili je iz neke od ostavljenih i porušenih crkava i kapela ovog kraja. Zanimljivo je da je u godini „Husinske bune“ (1920) sagrađena lijepa, jednobrodna zidana kapela na istom mjestu gdje je bila ona drvena. Legenda kaže kako je mjesni beg naredio da se cijela kapelica zapregom preveze u Morančane, ali se u tome na neobjašnjiv način nije uspjelo. Husinjani vjeruju zato što je Gospina slika bila u kapelici i da Gospa neće s Husina. Dok su sve ostale pomalo kao i mi izbjegličke (Sinjska, Komušanska, Gradovrška...), Gospa Husinska ostaje na tom našem nevjerničkom, komunističkom, ali ipak Gospinom Husinu. Nedjeljom uoči devetnice u čast Velike Gospe slika se u svečanoj procesiji nosi iz župne crkve do Gospine kapele, a onda uoči Male Gospe (patron župe) slika se opet u procesiji vraća u župnu crkvu. „Sve veći broj vjernika i hodočasnika iz godine u godinu, kako za Veliku tako i Malu Gospu bude nadu i daju nam veliko ohrabrenje“ – kaže vlč. Marinko te dodaje: „Gospa je čudesno ovdje sačuvala vjeru od komunizma i otpada od rimokatoličke crkve. Gospa može obratiti i odvratiti od krivog puta zabludjelu djecu svoju.“

Gradnja „crkve od kamena“ potaknut će i izgradnju „žive crkve“

Prema riječima husinskog župnika u skorije vrijeme planirana je izgradnja nove crkve. „Možda je još rano govoriti o projektu i planovima izgradnje adekvatne župne crkve koja će biti pravi dom Gospodnji, prepoznatljiv znak i ponos ovog mjesta, ali vjerujem da će gradnja crkve od kamena potaknuti izgradnju žive crkve. Nadam se i da će kolege župnici tuzlanskog dekanata uključiti sa svojim župljanima u ove aktivnosti jer je međusobna solidarnost i potreba međusobnog jačeg povezivanja Hrvata katolika tuzlanskog kraja nešto čemu bi mi svećenici mogli i trebali puno više doprinijeti.“ Župnika raduje i najmanji vid uključivanja župljana u realizaciju projekata te se nada da će zajedno u dogledno vrijeme osim izgradnje crkve, uspjati urediti Gospino svetište, klub za starije osobe, igraonicu za djecu i dr. Župa Husino broji 510 obitelji i 1250 duša. Uglavnom se radi o starijem pučanstvu, umirovljenicima. Godišnje se krsti samo oko 15-toro djece, a umre 25-30 osoba. Ova godina je neslavna jer nije bilo nijedno crkveno vjenčanje. Općenito gledajući, župljani veoma slabo prakticiraju vjeru. „Možda nigdje kao ovdje komunizam nije više uspio učiniti ljude ravnodušnim prema vjeri, pripadnosti katoličkoj crkvi i hrvatskom narodu. Župa je tek servis za blagoslov kuće, eventualno krštenje i sprovod. Sve nas to ne obeshrabruje, mi svoju nadu polažemo u svemogućeg Boga, u Gospu Husinsku – najvjerniju odvjetnicu i zaštitnicu našega hrvatskog naroda i u nove generacije koje se odgajaju u jednom novom duhu i ozračju“ – poručuje vlč. Marinko.

A. S. Č.

Prvo obitelj, a onda posao

Obitelj Božić iz Lukavca posljednjih godina doživljava procvat u oblasti građevinarstva – visokogradnja. Josip Božić, vlasnik građevinskog poduzeća Luciana iz Lukavca koje je sve prepoznatljivije u BiH vodeći je poslodavac na ovom području.

Josip Božić biznis vodi sa suprugom Nadom, koja je od prvog dana pružala potporu u razvijanju obiteljskog biznisa i koja u poduzeću obavlja neke od najodgovornijih funkcija. Nakon niza godina borbe za tržište, danas je cijela obitelj Božić uključena u posao što ovog čovjeka koji je na čelu tvrtke čini veoma ponosnim.

Josip Božić je rođen 1961. godine u Bistarcu. Srednju Mašinsko – tehničku školu završava u Lukavcu, a Ekonomski fakultet završio je na Univerzitetu za poslovne studije u Banjoj Luci. Na početku razgovora Josip Božić upravo naglašava, kada je krenuo u osvajanje tržišta, koliko mu je bilo važno imati potporu obitelji, posebice supruge Nade. „Mi smo jedna tradicionalna obitelj i za mene je obitelj na prvom mjestu. Mnogi segmenti organizacije života, poštovanja, kako u poslu tako u društvu potiče upravo iz obitelji. Mi živimo veoma zdrav obiteljski život i nastojimo uvijek staviti naše potrebe ispred potreba poslovanja“, započinje uz kavu svoj poslovni put Josip Božić. Njegova formula za uspješnu obitelj, ali i za uspješno vođenje obiteljskog biznisa leži upravo u ljubavi i međusobnom poštovanju i tradiciji. „Nama se često čini da su neke stvari važnije od obitelji. Ipak, mislim da ništa nije važnije od obiteljskog zajedništva i obitelji je ta kojoj se uvijek vraćamo. Tradicionalne vrijednosti su jako važne jer tradicija nas okuplja na zajednički nedjeljni ručak“, ističe Božić. U svijetu materijalizma u kojem je danas novac, na žalost ili radost, isključiv, Josip Božić ga ipak stavlja na neko sporedno mjesto. „Do svega materijalnog što danas imam ne bih došao bez potpore moje obitelji. Svi rezultati koje danas imamo nisu isključivo moji, to su rezultati moje obitelji i svih mojih suradnika, ali i uposlenika“, smatra Božić.

Od osnivanja građevinske tvrtke 1997. godine konkretnu potporu Vlada Tuzlanske županije je prvi put dala prošle godine. „Prošle godine Vlada nas je obvezala da zaposlimo pet novih radnika što smo mi i ispoštovali. Umjesto pet zaposlili smo njih osam. Imali smo i nešto ambiciozniji plan izgradnje infrastrukturnih objekata. Međutim to ide

malo usporeno, ali opet po planu. Od Vlade TŽ prošle godine smo dobili 50.000 KM“, kaže Božić i dodaje da veoma dobru suradnju ima i s Konzulatом Republike Hrvatske u Tuzli koji stvara sponu među hrvatskim gospodarstvenicima Tuzlanske županije s gospodarstvenicima Republike Hrvatske. Kao dobar poznavatelj tržišta, Božić smatra da

je potrebno što više ulagati sredstava u razvoj gospodarstva. „Da bi se stvorila povoljna klima ulaganja, mislim da je tu neminovna uključenost politike. Politici trebaju prepoznati značaj razvoja, jer to za sobom vuče nova radna mjesta, ali i brži razvitak zemlje“, ističe Božić. Kao poseban problem današnjeg stagniranja gospodarstva i njegovog usporenog rasta navodi visoke kamate što poslodavce onemogućava da budu konkurentni na tržištu.

Voditi biznis na području BiH nije nimalo lako, posebice u vrijeme ekonomske krize. Ipak, obitelj Božić stekla

je povjerenje na osnovu kojeg danas i osvaja tržište. Veličina poslovanja obitelji Božić ogleda se i u tome što pomažu one najpotrebnije. „To je naša moralna obveza i moja želja da sam prisutan među ljudima. Drago mi je svaki put ako mogu pomoći. Smatram da svaki ljudski život ima svoju posebnu priču. Ne treba biti sebičan, treba biti među lju-

dima i ja uvijek nastojim naći vremena za bližnje“, kaže Josip Božić. On smatra da je za budućnost jako važno zajedništvo među ljudima. „Znate, zajedno je uvijek lakše prebroditi krizna vremena. Rekao bih da hrvatski narod na ovom području osjeća kako globalnu i ekonomsku krizu, tako i duhovnu prazninu. Stoga je zajedništvo neminovno“, kaže ovaj biznismen i dodaje da se budućnost ogleda u pozitivnoj energiji. „Mi moramo gledati malo optimističnije na život. Svi smo u BiH u krizi i kada to kažem ne mislim samo na Hrvate. Trebamo zato s više pozitivne energije gledati na budućnost“, kaže vlasnik Luciane. Zato je veoma važno, nastavlja Božić, da su ljudi usmjereni na ono što tek predstoji, da se ne treba previše osvrnati za visokom politikom koja se uvukla u sve pore društva. „Ja pokušavam cijelo vrijeme na ljude djelovati pozitivno, okrenuti njihove misli u nekom drugom pravcu, želim da razgovaramo o poslovanju, a ne o nekim crnim temama“, kaže Božić.

Luciana trenutno ima 62 zaposlenika i obitelj Božić zadovoljna je poslovanjem, planira u budućnost krenuti krupnim koracima. Za vlasnika Josipa Božića je najvažnije da u vremenu krize niti jedan njegov radnik ne ostane bez posla. „Sve su to obiteljski ljudi koji imaju svoju djecu. Ne želim niti pomisliti na to što bi bilo kada bi izgubili posao. Dat će sve od sebe da se to ne dogodi“, završava Božić. Budućnost koja je pred njima prepuna je izazova s kojima su se do sada uspješno vodili.

M. N.

Biti i ostati vjerni Bogu i narodu u svakoj životnoj situaciji

HG: Možemo li Vas zamoliti prije svega da se kratko predstavite našim čitateljima? Tko je u stvari fra Lovro Gavran?

GAVRAN: Ja sam, kao što znate, svećenik Katoličke Crkve, redovnik franjevac, član Franjevačke provincije Bosne Srebrene, rođen u Velikom Prnjavoru, župa Foča (kod Doboja). Pripadam Franjevačkom samostanu Plehan. Osnovnu sam školu završio u rodnom mjestu (u Foči i Mišincima – na Ceru), srednju u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom, a filozofsko-teološki studij na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. Diplomirao na Teološkom fakultetu u Ljubljani. Za svećenika zaređen 29. 06. 1981. u Đakovici (na Kosovu), gdje sam ostao služiti do 1991., kad sam prešao u Albaniju (do 2001.), pa se opet vratio u Đakovicu. Od travnja ove godine vršim službu provincijala u Sarajevu.

HG: U travnju mjesecu izabrani ste za provincijala Franjevačke provincije Bosne Srebrene. Jeste li očekivali da će vaša subrača donijeti takvu odluku?

GAVRAN: Jedan mi je broj braće franjevaca Bosne Srebrene već prošle godine izrazio želju da prihvatim kandidaturu za provincijala, ali budući da mi – hvala Bogu – imamo velik broj dobrih i sposobnih ljudi, čak i mnogo prikladnijih od mene za takvu službu, sve do zadnjeg časa nisam mogao biti siguran u ishod izbora. Ali, što je, tu je!

HG: Nalaziti se na čelu jedne zajednice prije svega podrazumijeva jako mnogo truda i rada. Kako ste se prilagodili novoj zadaći, s kojim problemima ste se susreli i što će biti glavne smjernice vašega djelovanja?

GAVRAN: Svaka služba, da bi bila dobro obavljena, zahtijeva znatan trud i rad. Mi smo na to navikli. No, razumije se da je ova služba nešto teža i odgovornija od onih koje sam obavljao do sada, ali i to ide – u suradnji s ostalim članovima Uprave. Problemi našega naroda su ujedno i naši problemi. Mi smo samo jedan dio naroda, pa je normalno da s njime dijelimo i dobro i zlo. Problema ima dosta, prije svega u povratničkim župama, gdje se još dugo stanje neće moći normalizirati. A i u drugim župama nezaposlenost čini svoje: ljudi odlaze „trbuhom za kruhom“, pa i to nameće dodatna pitanja: kako osigurati dobar život i lijepu budućnost ovdje, u domovini, a da se ne sanja o inozemstvu. Uza sve to, naš je glavni zadatak služenje Bogu i narodu na vjerskom i duhovnom području, a i za to bi nam bile potrebne još jače nove snage, pune poleta i ideala, koje bi samoprijegorno i požrtvovno znale živjeti i svjedočiti vrednote Evanđelja, koje se katkada zaboravljaju, te prisutnost nade koja neće iznevjeriti, jer je utemeljena na vjernome Bogu koji nas očinski ljubi i trajno se brine za nas u svakoj situaciji. Takvih ljudi, hvala Bogu, imamo – ali dobra nikada nema previše. Zato svaki svećenik, pa i svaki kršćanin, danas mora biti čovjek duboke vjere i svjedok nepokolebljive nade. Ne u teoriji, nego prije svega u praktičnom svagdanjem životu, prožetom ljubavlju prema Bogu i čovjeku. To je naš put i to je naša smjernica za svakog čovjeka, jer bez toga bi sve plemenite i uzvišene akcije, same za se (tj. bez oslonca na Boga), bile kao sjajne iskre što frcaju iz zapaljene slame, koje se brže gase, nego što se pale.

HG: Jedan od povoda za ovaj razgovor svakako je i velika obljetnica koju je Franjevački red obilježio u ovoj 2009. godini. Ubrzo će se navršiti i osam stoljeća od smrti svetoga Franje. Ipak, njegov lik i djelo su i dan danas tako živi i tako aktualni. Zašto je to tako? Zašto Franjine ideje punih osam stotina godina poslije jednako osvajaју ljude, unatoč brojnim društveno političkim promjenama u svijetu?

GAVRAN: Sveti Franjo je bio čovjek duboke vjere, potpuno vjeran Evanđelju, posve suobličen Isusu Kristu, tj. Bogu, koji je za nas postao čovjekom. Ljudska narav sama po sebi, svjesno i nesvjesno, traži Boga – tj. savršenstvo, dobrotu, ljubav, istinu, pravdu, čovjekoljublje, slobodu, vjernost, sreću i to sve u najuzvišenijem stupnju. To je za čovjeka posve normalna, prirodna težnja. Ali ona se ne može ostvariti bez žrtve. Krist ju je ostvario cijelim svojim životom, a posebno mukom i smrću na križu, za spas svijeta. A ni sv. Franjo nije sebe štedio, kad je bilo u pitanju suobličenje s Kristom i pomoć čovjeku u nevolji. Zato je sv. Franjo, odmah uz Krista, uvijek privlačan, uvijek aktualan, uvijek nedostižan uzor, uvijek nadahnjujući primjer dobrim ljudima za sva vremena. Jer on svoj život nije

temeljio na materijalnim dobrima niti na prolaznim ideologijama, nego na vječnim, duhovnim vrednotama, koje će biti aktualne dok je svijeta i vijeka.

HG: Višestoljetna franjevačka prisutnost na tlu Bosne sasvim je jasno vidljiva. Mislim da možemo slobodno reći kako je nemoguće govoriti o povijesti Bosne, osobito bosanskih Hrvata, a da se ne spomene uloga i značaj franjevaca. Kako pojasniti tu vezu između franjevaca, Bosne i bosanskoga puka? Zašto je bosanski puk toliko vezan uz svoje „ujake“?

GAVRAN: Jedino čime se čovjek dađe vezati, jest ljubav. Franjevci vole i uvijek su voljeli svoj narod, a i narod je njima uvijek uzvraćao milo za drago. Uz to, svećenik i redovnik franjevac uvijek je bio svjestan činjenice da je on ne samo neki crkveni administrator, nego i učitelj, i vjeroučitelj, i duhovni vođa, i oslonac svome narodu – pogotovo u teškim vremenima, u kojima smo skoro neprekidno živjeli. Bio je svjestan da on ne smije zatajiti ni u najtežim okolnostima, jer bi time iznevjerio i obeshrabrio i povjereni mu narod. Morao je trpjeti i podnositi sve, kako bi osokolio svoj narod da ustraje i u onakvim neprikladnostima u kakvim bi se bez takve potpore ljudi predali i odustali od svoga puta, tj. od svog nastojanja da očuvaju svoju vjeru, naciju, jezik, običaje i kulturu. To je višestoljetno iskustvo našega naroda, pa se zato naš narod uvijek rado oslanja na svoga brata, jer zna da ga on neće iznevjeriti. Nismo sveznaajući, nismo svemoguć i nismo savršeni. To pripada samo Bogu. Ali mi, koliko god znamo i umijemo, nastojimo biti i ostati vjerni Bogu i narodu u svakoj životnoj situaciji.

HG: Bosanski su franjevci stoljećima bili čuvari pravovjerna, ali jednako tako i graditelji kulture i povijesti bosanskih Hrvata. Trebaju li i danas nastaviti djelovati u tome pravcu ili se ipak u potpunosti okrenuti svome primarnome pozivu?

GAVRAN: Što to znači: „okrenuti se u potpunosti svome primarnome pozivu“? Znači li to: zatvoriti se isključivo u crkvu, u sakristiju, u religiju – kao što je to zahtijevao komunistički režim, ili ne rasipati snage? Ako to znači ne rasipati snage, onda se u potpunosti slažem s tim da nam primarni poziv mora biti na prvom mjestu – jer bismo inače iznevjerili svoj poziv. Bog, vjera i Crkva su svećeniku uvijek na prvom mjestu. Crkva je s pravom zastavljena, tj. neovisna, od države i država od Crkve. Baviti se onim što dobro rađe civilne institucije, za nas bi bilo gubljenje dragocjenog vremena i bespotrebno rasipanje snaga. Ali sve ono u čemu te civilne institucije zakažu – to ipak spada i na nas. Jer vjera se tiče cijeloga čovjeka, a ne samo jednog njegova dijela. Čovjek nije dijelom duh, a dijelom tijelo, nego duhovno-tjelesna cjelina. Ne možeš spašavati duh upropašćujući tijelo, niti obratno. Ne možemo gajiti vjeru gazeći kulturu, ni obratno. Ne možemo rastavljati vjeru i znanje. Vjera traži znanje, a znanje traži vjeru. Čovjek je u tom smislu nedjeljiv. Ne može se reći da jedna stvar spada isključivo na vjeru, a druga isključivo na politiku. Čovjek je istodobno i religiozno i društveno, odnosno političko biće. I to svaki čovjek, a ne tek neki pojedinac. Nitko ne može biti posve neutralan ni vjerski ni politički. Ne možeš istodobno i vjerovati i

ne vjerovati u Boga. Ne možeš istodobno i biti i ne biti Hrvat. Ne možeš istodobno i voljeti i ne voljeti Bosnu. Čovjek se nužno mora opredijeliti, ali nipošto samo za jedan vid stvarnosti. Na čovjekov identitet spadaju i vjera i nacija, i kultura i moral, i znanost i umjetnost, i domovina i sloboda – i sve je to tako isprepleteno, da bismo osaktili čovjeka ako bismo zanemarili bilo koji od tih aspekata. Zato svećenik franjevac, iako dobro pazi na ljestivicu vrednota i na svoj primarni poziv i poslanje – ipak ne zanemaruje ni one drugotne aspekte života, koji su također važni za dobrobit čovjeka u njegovoj cjelokupnosti.

HG: Kako biste ocijenili današnje društveno političke prilike u Bosni i Hercegovini?

GAVRAN: Bosna i Hercegovina se danas očito nalazi u vrlo teškoj političkoj situaciji, na jednom velikom, rekao bih, raskrižju. Jer ako bismo sada uspjeli pronaći dobra ustavna rješenja, koja bi trajno zagantirala jednaka prava svakom građaninu i svakom konstitutivnom narodu u BiH, onda bi nam se na dugi rok otvorila lijepa perspektiva zdravog suživota i svestranog napretka u našoj domovini, a uskoro i u Evropi. A ako nam u ustav uđu nepravdna rješenja – ili ako ustavne odredbe ostanu samo mrtvo slovo na papiru, onda nam se svima dugoročno loše piše. Zato je vrlo važno da svaka nacionalna zajednica bude jedinstvena s obzirom na svoje bitne nacionalne interese, a sve skupa da budu spremne i na kompromisna rješenja u onim pitanjima u kojima je nemoguća apsolutna suglasnost.

HG: Nedavno ste se oglasili i po pitanju unutarnjeg preuređenja Bosne i Hercegovine. Svjedoci smo neuspjeha zadnjih pregovora bosanskohercegovačkih političkih lidera. Postoji li izlaz, vidite li rješenje za naše probleme?

GAVRAN: Iako je, kao što rekoh, Crkva rastavljena od države, te niti hoće, niti može izravno se miješati u politička rješenja nacionalnih problema, ipak smo svi mi kao građani ove zemlje dužni reći svoje mišljenje, ukoliko smatramo da bi ono koliko-toliko moglo nekome pomoći da dođe do jasnijeg političkog stava. Političke stavove s punim pravom i s punom moralnom odgovornošću treba da zauzmu i politička rješenja da ponude građanske udruge i političke partije – razumije se: osluškujući bilo svih svojih građana. Ja osobno mislim da današnju situaciju ne treba gledati kao bezizlaznu, apokaliptičku. Jedna narodna izreka glasi ovako: „Nema tako teške situacije, iz koje ne bi postojala barem dva dobra izlaza.“ To je sigurno rečeno na temelju dugog iskustva, i vjerojatno je tako. Ali to ne znači da je lako pronaći pravi izlaz, tj. onaj koji bi bio zaista dobar za svakoga. Dobri izlazi iz konfliktnih situacija uglavnom su kompromisi, koji su katkada bolni i zahtijevaju mukotrpne pregovore i mnogo dobre volje. Međutim, kompromis je moguć samo u sporednim stvarima, tj. u načinu, odnosno putu ostvarenja glavnog cilja, a nemoguće je praviti kompromis s obzirom na bitna, egzistencijalna pitanja. Kad je u pitanju život ili smrt, biti ili ne biti, tu nema kompromisa. Ali je kompromis uvijek moguć u pitanjima: kako biti, gdje biti, na koji način preživjeti, kako opstati. Politički lideri su pozvani da zagantiraju ono bitno, a da se dogovore o sporednom. Ako se ne bi dogovorili o sporednom, lako bi mogli ugroziti i ono bitno.

HG: Svi smo svjesni izazova koje moderno vrijeme nosi sa sobom. Može li se Katolička Crkva, a i Franjevački red kao njezin sastavni dio, uhvatiti u koštac sa svim tim izazovima?

GAVRAN: Istina je da je suvremeni svijet prepun izazova i problema koje je teško predvidjeti, a još teže riješiti. Ali ne možemo reći da su prijašnja vremena bila bolja i lakša. Katolička Crkva i Franjevački red su se stoljećima suočavali uvijek s novim izazovima i uvijek s novim problemima, kako u Evropi, tako i u svijetu uopće – i ne samo da su opstali, nego su se i razvijali, sazrijevajući iz dana u dan sve više, prilagođavajući se stalno novonastalim okolnostima i nudeći društvu sve bolja i sve prikladnija rješenja aktualnih životnih problema. No, to ne znači da će društvo biti posve zadovoljno stavovima Crkve – jer se ti stavovi uglavnom ne temelje na prirodnim ljudskim sklonostima i hirovima, nego na razumskim, vjerskim i moralnim načelima i na objektivnim potrebama zdrave ljudske naravi. A budući da je katkada lakše biti neprincipijelan nego principijelan, lakše nepošten nego pošten, lakše se povoditi za neurednim hirovima prirode nego slijediti moralni zakon ili Božje zapovijedi, uvijek će se naći i onih koji će se protiviti stavovima Crkve i neće biti zadovoljni njezinim učenjem. Pa ipak, Katolička Crkva je uvijek bila i ostaje najjači moralni autoritet u svijetu. Franjevački red je snažan i važan dio te Crkve. Mi smo svjesni svojih slabosti i svoje nesavršenosti, ali smo svjesni i ogromnog bogatstva Božje milosti, kojom smo obdareni, a također i svetosti brojnih ljudi u Crkvi i u Redu, koji sav svoj život žrtvuju na slavu Božju i na dobrobit Božjega naroda pa ne sumnjamo da će njihov trud dati i odgovarajuće plodove.

Razgovarao: Ivica Kovačević

ODRŽAN SASTANAK SEDAM BH. POLITIČARA S ČELNICIMA EU-A I AMERIKE

DAYTON 2 NIJE USPIO

Na sastanku čelnika sedam vodećih političkih stranaka u BiH sa Carlom Bildtom, Jamesom Steingbergom i Ollijem Rehnom poseban dogovor nije postignut

Iako se od sastanka čelnika sedam vodećih političkih stranaka u BiH u vojnoj bazi u Butmiru sa švedskim ministrom vanjskih poslova **Carlom Bildtom**, američkim zamjenikom državnog tajnika **Jamesom Steingbergom** i europskim povjerenikom za proširenje **Ollijem Rehnom** očekivalo mnogo, poseban dogovor nije postignut. Mnogi su ovaj sastanak čak nazivali "Dayton 2", no očito nije bilo dovoljno spremnosti za takav potez.

Naime, lideri su se dogovorili da se novi sastanak s čelnicima EU-a i Amerike održi ponovno, a da se do tada stavovi bh. političara pokušaju usuglasiti.

Unatoč špekulacijama da je spreman dokument o izmjeni Ustava BiH, tijekom ovih razgovora nitko od bh. čelnika nije potpisao nikakav papir, postigao neki dogovor, niti je išta od toga bilo uopće predloženo tijekom razgovora u Butmiru.

"Ne" dvoentitetskoj podjeli

Glasnogovornik HDZ-a BiH Mišo Relota izjavio je da su u ovoj stranci optimisti u Butmiru, jer su uvjereni da će doći do nužnog dogovora o pitanjima koja se tiču ispunjavanja uvjeta i ciljeva za tranziciju OHR-a i stjecanja statusa kandidata u EU-u. "HDZ BiH je uvijek govorio da se moramo okrenuti postizanju dogovora koje će BiH voditi u euroatlantske integracije. Alternativa nam nije sigurno ono što imamo", rekao je **Relota**. Prema njegovim riječima, predsjednik HDZ-a BiH Dragan Čović je na sastanku predstavio načelne hrvatske stavove kada je riječ o ustavnoj reformi i vrlo jasno rekao da zagovara svako rješenje koje omogućava ravnopravnost sva tri konstitutivna naroda.

"Rekao je 'ne' sadašnjoj dvoentitetskoj podjeli BiH i da želi usvajanje plana aktivnosti sveobuhvatne ustavne reforme", dodao je Relota.

Predsjednik HDZ-a 1990. Božo Ljubić izjavio je da SAD i EU nude BiH, ukoliko se postigne dogovor, kandidatski status u EU i brz put u NATO.

"U ovom trenutku mogu reći samo to da su naši sugovornici iz SAD-a vodili princip funkcionalne BiH i ravnopravne pozicije konstitutivnih naroda i građana, što su principi koje dijelimo ja i moja stranka", rekao je Ljubić.

Čelnik HDZ-a 1990. naveo je da je sugovornicima iznio prijedloge koje bi trebalo uključiti u promjene ustava, ali nije precizirao o kojim se izmjenama radi.

Travanjski paket plus

Predsjednik SDA Sulejman Tihić izjavio je nakon sastanka čelnika iz RS-a i Federacije i predstavnika EU-a i SAD da se razgovaralo o "travanjskom paketu plus", pri čemu je precizirao da bi to "plus" moglo značiti osnivanje Vrhovnog suda BiH.

"Svaka država ima izvršnu, zakonodavnu i sudsku vlast. BiH nema sudsku vlast", rekao je Tihić ispred vojne baze u Butmiru kod Sarajeva.

Prema njegovim riječima, Vrhovni sud imao bi nadležnosti svih vrhovnih sudova.

Tihić je potvrdio da sudionici razgovora nisu dobili nikakav papir od predstavnika EU-a i SAD-a, ali da je sam njihov pristup razgovorima bio ozbiljan, a "sadržaj paketa vidljiv".

Predsjednik SBiH Haris Silajdžić nezadovoljan se što na sastanku u Butmiru nije razgovaralo o ukidanju entitetskog glasanja, za koje smatra da je glavni mehanizam blokade političkih dogovora u BiH.

"Interesantno je da je ponovno pitanje državne imovine u prvom planu", rekao je Silajdžić ispred baze EUFOR-a na Butmiru. On je naglasio da nije bilo govora o ukidanju Federacije.

Predsjednik SDP-a Zlatko Lagumdžija zadovoljan je pristupom međunarodne zajednice u ovoj fazi razgovora o deblokadi europskog puta BiH, ali je očekivao da će predstavnici vladajuće petorke pokušati da pruže ruku jedni drugima.

Nitko ništa nije tražio ni nametao

Čelnik SNSD-a Milorad Dodik kaže da su europske integracije bile osnovna tema sastanka u Butmiru i da je tendencija da se razgovori nastave 20. listopada.

"Rekli smo da ne želimo vidjeti situaciju u kojoj se 'pet plus dva' uvjeta širi na 'pet plus dva plus jedan'", rekao je Dodik.

"Neki su to identifikovali kao potrebu za ustavnim promjenama. Mi smo rekli da je RS potpisnica Daytonskog sporazuma, Aneksa 4. tog sporazuma, odnosno Ustava BiH i samo institucije BiH mogu dati suglasnost za eventualne ustavne promjene", naglasio je Dodik. Prema Dodikovim riječima, razgovori u vojnoj bazi Butmir nisu se odvijali po principu ponude. Nitko ništa nije tražio ni nametao.

Potpredsjednik PDP-a Slobodan Nagrađić rekao je da su se sudionici razgovora u Butmiru usuglasili da u BiH neće biti prenošenja nadležnosti, nego da su moguća rješenja u postojećim nadležnostima.

Kaže da na sastanku u Butmiru nije bilo riječi o mogućim ustavnim promjenama, da nikakvi zaključci nisu doneseni i da će razgovori biti nastavljeni.

Ne želi se da BiH zaostaje

Na konferenciji za novinare, kojoj nije prisustvovao nitko od bh. čelnika, Bildt je istaknuo kako su oni došli u BiH kako bi domaćim čelnicima poručili da je krajnje vrijeme da se priključe ostatku regije u kretanju naprijed k europskim i euroatlantskim integracijama.

"Čijela se regija sad počinje kretati k EU, ubrzali smo pridruženje Hrvatske, nadam se da ćemo uskoro uspjeti to isto i sa Srbijom i ne želimo da BiH zaostaje. Ne želimo da se dogodi ono što se dogodilo s bezviznim režimom, kada čelnici nisu donijeli odgovarajuće odluke", istaknuo je Bildt te dodao da je njegova poruka domaćim političarima da se moraju donijeti esencijalne odluke koje su potrebne da bi se omogućilo apliciranje BiH u članstvo EU-a. Iste one odluke koje je moralo ispuniti i ostalih 27 članica EU-a.

"U idućih deset dana, uz pomoć stručnjaka iz Washingtona, Stockholma i Bruxellesa, politički čelnici stranke trebaju se usuglasiti i dogovoriti jer to je jedini način da spriječimo da BiH zaostane za regijom. Također, ne želimo da ostatak regije bude taocem BiH, regija će se kretati naprijed i BiH mora biti dijelom tog procesa", naglasio je Bildt. Zamjenik američkog državnog tajnika Steinberg mišljenja je da postoji široko razumijevanje među strankama, te da je ovo ključno vrijeme za budućnost BiH i njezino ubrzanje k euroatlantskim integracijama. U suprotnom će se BiH suočiti s nastavkom pat-pozicije, što nitko ne smije, niti će dozvoliti.

Podrška napretku BiH

"Razgovori su poslužili svrsi i bili su konstruktivni, te pokazali da postoje elementi za izlazak iz pat-pozicije, a na bh. političarima je da u ovih deset ključnih dana te elemente iskoriste i okrenu se k Europi, napretku i stabilnosti regije", kazao je Rehn. Dodao je da će Europska komisija uskoro prezentirati svoj godišnji izvještaj o napretku BiH te da postoji šansa da se utječe na izvještaj konstruktivnim pristupom stranaka. "Ovo je idealno vrijeme da političari iskoriste vrijeme i utru put za brzo uvođenje bezviznog režima i siguran sam da će to i uraditi", mišljenja je Rehn. Visoki predstavnik za BiH Valentin Inzko nakon sastanka izjavio je kako je dolazak europskih i američkih dužnosnika u BiH najbolji pokazatelj koliko ustvari međunarodna zajednica podržava napredak BiH i njezino punopravno članstvo u EU i NATO. "Inozemni predstavnici jasno su dali do znanja domaćim čelnicima da BiH ne može ući u EU i NATO dok u njoj postoji Ured visokog predstavnika, te da za jednu zemlju nije loše, ustvari dokaz je da je zemlja normalna, ukoliko dođe do promijene ili dopune ustava. Ono što je pozitivno jest da su čelnici bili vrlo konstruktivni i vrlo voljni da nađu put k rješenju što se u proteklih 14 godina nije događalo", istaknuo je Inzko. Na pitanje jesu li ustavne promjene glavni uvjet za zatvaranje OHR-a Inzko je kazao kako i dalje na snazi ostaju "5+2" uvjeta i cilja koje je postavilo Vijeće za provođenje mira (PIK), te da ovi razgovori neće odgoditi održavanje sjednice PIK-a koja je planirana za 18. i 19. studenog.

Arijana Beus

KAMPANJA ZA PREDSEDNIKA HRVATSKE ODRAZILA SE I NA NAŠU ZEMLJU

Počela borba za glasače iz BiH

Da se približavaju izbori u Republici Hrvatskoj, već se osjeti i u Bosni i Hercegovini. Kandidati za predsjednika Hrvatske uveliko su počeli "pridobivati" i glasače iz BiH koji po Ustavu Hrvatske imaju pravo glasa na ovim izborima. Mnogi od njih uputili su izborne poruke u BiH i pokušat će pridobiti što veći broj glasova Hrvata u našoj zemlji. Iako su neke hrvatske stranke do sada bile protiv glasanja Hrvata iz BiH na izborima u Hrvatskoj, poput SDP-a, koji se jedno vrijeme zalagao za ukiđanje XI. izborne jedinice, odnosno one izborne jedinice u kojoj su upravo glasovi Hrvata iz BiH, sada se izgleda i ta situacija promijenila. I SDP najvjerojatnije će, prema izjavama iz ove stranke, pokušati pridobiti glasače iz BiH.

Poruke bosanskohercegovačkim Hrvatima

Tako je nedavno SDP-ov kandidat za predsjednika Hrvatske Ivo Josipović izjavio da će otići u Bosnu i Hercegovinu kako bi čuo što birači tamo misle. "Uostalom, ljudi koji imaju hrvatsko državljanstvo u BiH imaju pravo glasovati i njihov glas vrijedi jednako kao i moj glas u Zagrebu", rekao je Josipović koje je javnost iznenadio izjavom kojom se traži podrška birača u BiH.

Također je i Andrija Hebrang, kandidat HDZ-a za predsjednika Hrvatske, nedavno preko medija u BiH poručio tamošnjim Hrvatima da je Hrvatska njihova domovina. "Moja poruka Hrvatima u BiH jest da je Sarajevo glavni grad, ali i da imaju svoju drugu domovinu koja mora brinuti o njima i s kojom moraju učvrstiti svoje veze", kazao je Hebrang. Napomenuo je da bosanskohercegovački Hrvati izborom predsjednika Hrvatske kroje i vlastitu sudbinu. "Usporedite životni put svakog kandidata s odnosima u BiH i njegovu sveukupnu političku dosljednost, i glasujte", poručio je Hebrang.

Za razliku od Josipovića i Hebranga, neovisni kandidat za predsjednika Republike Hrvatske Nadan Vidošević naveo je za bh. medije da neće voditi predizbornoj kampanju u BiH. "U BiH ću biti u nekoliko navrata na skupovima koji se tiču gospodarstva. To su obveze koje sam preuzeo već ranije, ali samu kampanju neću voditi. Hoću da Hrvati u BiH imaju snažno političko i autentično vodstvo koje brani njihove interese, a u meni će imati čvrstog, ne mogu reći saveznika, jer taj odnos ne može biti samo saveznički", istaknuo je Vidošević.

Glasovi Bošnjaka

Međutim, ono što je zanimljivo kada su u pitanju glasači iz Bosne i Hercegovine, jest činjenica da pravo glasa na izborima u Hrvatskoj ima i veliki broj građana bošnjačke nacionalnosti, pogotovo iz Sarajeva i Tuzle, koji imaju državljanstvo Republike Hrvatske. Prema proizvoljnoj procjeni izaslanika HDZ-a BiH u Domu naroda Parlamenta BiH Ive Mire Jovića, trenutačno oko 80 tisuća Bošnjaka posjeduje hrvatske putovnice te će moći glasovati na izborima u RH. Ipak, Jović tvrdi da je u ovom trenutku još rano procjenjivati za koga će Bošnjaci glasovati, te koliko će uopće pratiti priču oko izbora u susjednoj Hrvatskoj.

Arijana Beus

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini

Ulica Mehmeda Spahe 16, Sarajevo
Tel. 00 387 33 251 640 Fax. 00 387 33 472 434

KLASA: 013-01/09-01/4

URBROJ: 521-BiH-01/03-09-01

Sarajevo, 29. rujna 2009.

Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini hrvatskim državljanima, na temelju članka 17. stavak 2. Zakona o popisima birača (narodne novine 19/07) daje

OBJAVU O PRETHODNOJ REGISTRACIJI BIRAČA

Pozivaju se na prethodnu registraciju u diplomatskim misijama i konzularnim uredima Republike Hrvatske u Bosni i Hercegovini:

- birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a trajnije borave u inozemstvu,
- birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a promijenili su prebivalište u inozemstvu (npr. iz Austrije došli živjeti u Bosnu i Hercegovinu),
- birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a promijenili su mjesto prebivališta unutar države (npr. iz Mostara došli živjeti u Sarajevo)
- birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a nisu upisani u popis birača, kako bi mogli glasovati na izborima za predsjednika RH.

Prethodnu registraciju birača za glasanje u inozemstvu birači mogu boraviti uz diplomatskim misijama i konzularnim uredima Republike Hrvatske na čijem konzularnom području imaju prebivalište ili boravište u Bosni i Hercegovini najkasnije 14 dana prije dana određenog za održavanje izbora. U istom roku birači mogu odustati ili promijeniti prethodnu registraciju.

Prethodnu registraciju birača za glasanje u inozemstvu birači mogu obaviti u diplomatskim misijama i konzularnim uredima Republike Hrvatske na čijem konzularnom području imaju prebivalište ili boravište u Bosni i Hercegovini najkasnije 14 dana prije dana određenog za održavanje izbora. U istom roku birači mogu odustati ili promijeniti prethodnu registraciju.

Zahtjev za prethodnu registraciju birača odnosi se (pismeno, usmeno ili telefonom) svakim radnim danom od ponedjeljka do petka u terminu od 09 do 15 sati i to u:

Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Sarajevu, Konzularni odjel, Skenderija 17, (tel. 033 651 451, 033 442 591, fax 033 650 328)

Generalnom konzulatu Republike Hrvatske Mostar, Zagrebačka 8 (tel. 036 316 630, 036 315 631, fax 036 315 630)

Generalnom konzulatu Republike Hrvatske Banja Luka, M. Kranovića 1, (tel. 051 348 800, 051 348 802, fax 051 304 000)

Konzulatu Republike Hrvatske Tuzla, Kazan mahala 1, (tel. 035 258 360, 035 258 330, fax 035 350)

Birači bez prebivališta u Republici Hrvatskoj koji će se na dan izbora zateći u Republici Hrvatskoj trebaju se prethodno registrirati pri nadležnom tijelu u Republici Hrvatskoj koje vodi popis birača prema mjestu njihovog boravka u RH, ali tek nakon raspisivanja izbora.

Pregled popisa birača s prebivalištem u Republici Hrvatskoj dostupan je na internetskim stranicama Ministarstva uprave www.uprava.hr, a za birače bez prebivališta u Republici Hrvatskoj i s prebivalištem u Gradu Zagrebu u Središnjoj evidenciji popisa birača i birača upisanih u popis birača Grada Zagreba putem www.zabreb.hr.

Za prethodnu registraciju potrebno je predočiti važeću hrvatsku putnu ispravu ili osobnu iskaznicu, domovnicu ili rješenje o stjecanju hrvatskog državljanstva.

Za dodatne informacije obratite se nadležnoj diplomatskoj misiji ili konzularnom uredu Republike Hrvatske.

Tonči Staničić, veleposlanik

Od početka Bečkog rata do konačne podjele Provincije Bosne Srebrene (1683. - 1757.)

U ovom razdoblju najveće značenje ima tzv. Bečki rat (1683.-1699.), koji je započeo neuspjehom turskom op-sadom Beča, a nakon toga gonjenjem Turaka. On je uveliko izmijenio političke odnose osobito na zapad-nom rubu turskog carstva, ozbiljno uzdrmao samou-vjerenost Turaka da su nepobjedivi i pozvani da osvoje Evropu; štoviše, on je otvorio put konačnoj propasti turske moći. U Srijemskim Karlovcima (1699.) Turska je izgubila veći dio Dalmacije i Moreju u korist Venecije, Ugarsku, dobar dio Hrvatske, Slavoniju i Srijem u korist Austrije. Bezuspješni turski pokušaji (1715.) da ponovo osvoje izgubljena područja u Dalmaciji, a pogotovo sa-svim neuspjeli turski pothvat da povrate svoje posjede u Prekosavlju, koji se završio blistavom pobjedom princa Eugena kod Petrovaradina godine 1717., samo su konačno potvrdili granice dogovorene karlovačkim mirom 1699. U tom pogledu, ni turski uspjeh kod Ba-njaluke godine 1737. nije ništa bitnog izmijenio.

Za domaće kršćansko stanovništvo spomenutih oslobođenih područja potiskivanje Turaka značilo je početak novog, uglavnom mirnog, razvoja. I u Bosni je Bečki rat donio velike promjene: 1) došlo je do iseljiva-nja velikog broja katoličkog stanovništva i do useljavanja muslimana iz oslobođenih područja; 2) dosadašnja velika provincija Bosna Srebrena podijeljena je na tri manja područja: dalmatinsko, prekosavsko i bosansko; to će prouzročiti s vremenom i podjelu Provincije; 3) osnovan je apostolski vikarijat u Bosni.

Opadanje broja bosanskih katolika

Bečki je rat doveo do iseljavanja velikog broja katoli-čkog stanovništva, do smanjivanja broja samostana i župa na tlu Bosne i Hercegovine te do useljavanja mu-slimana iz ratom oslobođenih krajeva.

Kad se pothvat sultana Mehmeda IV. i njegova ve-likog vezira Kara Mustafe da osvoje Beč izalovio, došlo je do potiskivanja Turaka iz Ugarske, Hrvatske, Slavo-nije, a tako i iz Dalmacije. Austrijska je vojska prodr-la južno od Save i osvojila brojna mjesta u Bosni i Srbiji. Turke je zahvatio velik strah, a ujedno i bijes protiv ka-tolika, koje su oni smatrali suradnicima svojih neprija-telja. I stvarno, u Slavoniji i Dalmaciji ne samo katolički puk nego i franjevci vrlo su živo sudjelovali u borbama protiv Turaka. I sam biskup Ogramič, a pogotovo poz-nati fra Luka Ibršimović osvajač Požege, savjetovali su i pomagali vojnike oslobodilačke vojske. Nije stoga čudo što su Turci iskaljivali svoj bijes nad onim katoli-cima i franjevcima koji su im bili na dohvat, u Bosni. To se događalo osobito dolinom rijeke Bosne, kuda su prolazile turske čete iz Makedonije na sjever ili se otuda tim putem vraćale. Zaredala su nasilja i domaćih ljudi. Potrebno je navesti poimence barem iz g. 1683. neko-liko zlostavljanja za ilustraciju: u Gradovrhu su zboli gvardijana a župnika fra Luku Živa ispekli; u Modriči su posjekli župnika; u Sarajevu su dva kapelana udarica

usmrtili. Ta su se nasilja (zatim zatvori, globe, mučenja i ubijanja) nastavila tijekom ovoga dugog ratovanja. Ne manje su katolici i franjevci stradali zbog otimačine i pljačke. I kao da sve te nevolje nisu bile dovoljne, u ovom je periodu došlo i do velike suše (1690.) i nakon toga, do užasne gladi, a u dva navrata (1686. i 1690.) i do kuge.

Sve je to za katolike postalo neizdrživo. S druge strane Save i u mletačkom području pokazala se, me-đutim, prilika za miran život, bez nasilja i strahovanja. Tako je razumljivo što su ljudi, kad se više nije moglo trpjeti, potražili izlaz u napuštanju svoga jadnog zavi-čaja i bježanju u neki podnošljiviji kraj. Najbolje će to ilustrirati nekoliko primjera.

Nakon što su isprodavali sve na svom samostanu pa čak i brave s vrata, *sutjeski* su ga fratri napustili, obukli seljačko odijelo i kroz sedamnaest godina uz ovaj teški rat boravili po okolnim selima vršeći svoje svećeničke dužnosti. Fratri *ramskog* samostana (njih 36) napustili su 1687. godine svoj samostan i krenuli u Dalmaciju. Gvardijan, fra Stjepan Matić, zapalio je na polasku zgrade, da se njima ne okoriste Turci. S njima je krenulo oko 150 katoličkih obitelji. God. 1685. osta-vili su *modrički* fratri s mnogo vjernika svoj samostan i svoj kraj i odselili u Slavoniju. Oko godine 1687. napu-stili su svoj samostan i *srebrenički* franjevci, pri čemu je njihov gvardijan i životom stradao. Godine 1688. napu-stili su fratri samostan u *Gradovrhu* i prešli preko Save i zasnovali novi samostan. Nekako u to vrijeme (1688.) ostavili su i *visočki* franjevci svoj samostan, a on je definitivno bio porušen g. 1697., prilikom povra-tka princa Eugena iz Sarajeva. Privremeno je, 1690., bio napušten i samostan u *D. Tuzli*. Kasnije su ga, u nekoj zgradici, ponovo otvorili, ali nije bio duga vijeka. *Olovski* samostan napustili su fratri onih mračnih go-dina i to zbog strahovite ucjene, koju im je paša na-metnuo kad su se o Velikoj Gospojini g. 1681. neki Dalmatinci posvađali s Turcima i nekoliko ih izboli. Sa-mostan i crkva bili su kasnije, 1704. godine po naredbi Sefer-paše zapaljeni.

U isto je vrijeme došlo i do velike seobe katolika dijelom u Dalmaciju (prema nekima više od 5.000 obi-telji), a još više u Slavoniju. Prema bivšem provincijalu fra Andriji Šipračiću iz Dubočca, otišlo ih je oko 100.000 duša do 1696., a sljedeće godine, zbog nesretne pro-vale Eugena Savojskog u Bosnu, oko 40.000 duša iz do-line Bosne u Slavoniju i raspršilo se po tom području sve do Zrinja. Iz zapadne Bosne i Hercegovine preveo je fra Franjo Marinović oko 2.000 obitelji.

Posljedice iseljavanja?

Katolici u Bosni spali su na najmanji broj u svojoj po-vijesti, na nevjerojatnih 17.000 (sedamnaest tisuća). A tako su se i franjevci spustili do najmanjeg broja od svoga osnutka, na 26 svećenika i trojicu braće, te svega

tri samostana: Sutjesku, Fojnicu i Kreševo. Kad je foj-nički gvardijan fra Stjepan Margitić morao otputovati u Carigrad, ostavio je samostan seljaku, kmetu, na brigu i čuvanje!

I socijalni je sastav katoličkog stanovništva sada postao nepovoljniji. Dok je ranije bilo dosta dobrosto-jećih katolika-trgovaca, svjetovnih ljudi koji su se kre-tali i po inozemstvu, njih je ovih godina nestalo. Iselili su se s odlaskom princa Eugena i drugim prilikama. U Bosni su sada ostali samo kmetovi i rudari te poneki obrtnici, a osobito kovači. Jedini obrazovani ljudi bili su franjevci. Ne može se reći da se Provincija lako mirila s ovim napuštanjem starog bosanskog područja. Na kapitulatu održanom u Velikoj, iste 1699. godine kad je bio zaključen i mir, bilo je naređeno gvardijanima na-puštenih bosanskih samostana koji su ostali pod tur-

skom vlašću, da se povrate iz kršćanskih zemalja na svoja stara središta. Bilo je čak određeno da oni koji to ne bi učinili gube gvardijansku čast, a tako i milostinja sa župa koje su pripadale tim samostanima treba da se uruči napuštenim samostanima, a ne onim novima u Slavoniji. S tim se suglasio i vrhovni poglavar Reda fra Matej di S. Stefano, koji je tražio da se opet podignu porušeni samostani u Bosni. Na sličan način, i Kongre-gacija za širenje vjere zaključila je 1723. godine da se naredi bosanskom provincijalu i kustosu da suzbijaju iseljavanje katoličkih obitelji ispod turskog gospodstva. Ipak, prilike su bile jače od naredbi. Osim ove zadnje, druge odredbe nisu provedene u djelo.

Unatoč ovako niskom broju, bosanski se katolici počinju polako oporavljati. Biskup fra Mato Delivić za-bilježio je 1737. na samom bosanskom području (bez Hercegovine) 16.504 duše. Ako se tome pribroji oko 10.000 katolika u Hercegovini, ukupni broj te godine iznosi oko 25.500 katolika. Samo šest godina kasnije zabilježit će biskup fra Pavao Dragičević na svom po-dručju 39.942 katolika, pri čemu se treba sjetiti da u ovaj broj nisu uključeni katolici trebinjske biskupije, a krajem ovoga perioda (tj. oko 1757.) broj katolika bit će oko 50.000.

I broj franjevac (svećenika i braće) porastao je g. 1708. na 49, ali treba uvažiti da su tu pribrojani i fratri iz Imotskog, kojih je bilo devet, pa bi na terenu prave Bosne i Hercegovine bilo tada 40 franjevac. Nešto ka-snije (1725.) broj svećenika u turskoj Bosni je 50, kle-rika 7, braće 5 i 62 novaka. Tako nam postaje shvatljivo da će broj franjevac krajem ovoga kratkog perioda po-rasti na 150.

Uz ovaj prikaz stanja katoličkog stanovništva Bosne, valja napomenuti da su se, nakon oslobođenja hrvatskih, dalmatinskih i prekosavskih krajeva, mnogi tamošnji muslimani, vratili u Bosnu, najčešće u krajeve koje su katolici napustili. Na žalost, brojno stanje tih muslimanskih imigranata nije istraženo pa se ne može kazati koliko je ono; takvi se doseljenici u izvorima samo uzgredno spominju.

Ulogu katoličkih trgovaca sad preuzimaju pravo-slavni trgovci i postaju znatna snaga u okupljanju i osvješćivanju srpskog stanovništva u Bosni.

Bosanska provincija i dalje se dijeli

Nove političke promjene ugrozile su jedinstvo zajed-ničke provincije Bosne Srebrene. S karlovačkim mirom 1699. postala je rijeka Sava granicom prema Austriji, a planina Dinara prema Dalmaciji pa se tako prostrana Bosna Srebrena nalazila u tri države: preko Save - u au-strijskom carstvu, na jugu, u mletačkoj republici, i ko-načno u Bosni - u turskom carstvu. Granice su bile pod ostrim nadzorom ovih država tako da je prelazanje iz jedne u drugu bilo vrlo otežano. Posebnu teškoću stva-rala je granična karantena, boravak od 20 ili više dana u mjestu prijelaza, da se ne bi s turskog područja uni-jela kakva zarazna bolest, osobito kuga. Tako je sao-braćanje poglavara i braće jednog državnog područja s braćom u područjima drugih država bilo vrlo otežano. K tome su Mlečani, iz političkih razloga, donijeli g. 1703. odredbu da fratri koji nisu mletački podanici ne smiju vršiti bilo koju redovničku službu na području njihove republike. Sljedeće godine (1704.) zabranili su Bosancima boravak na mletačkom tlu. Bilo je također ograničavanja samostalnosti i uplitanja u unutarnje stvari Provincije i od strane Austrije.

Osim što je ovim načinom otežan poglavarima na-dzor nad braćom, i prilike u oslobođenim krajevima bile su sasvim drukčije od bosanskih. Nije, prema tome, bilo moguće zavesti jedinstvene propise za cijelu Pro-vinciju. Sudjelovanje braće pojedinih dijelova Provin-cije u njezinoj upravi bilo je također sporno i izazivalo je trzavice. Prekosavski pa i dalmatinski dio imali su sada znatno više samostana, dok je bosanski spao na svega tri. Ipak su se članovi zajedničke provincije s po-četka, na skupštini u Sinju 1711., dogovorili da se Up-ravne službe ravnomjerno podijele prema tri dijela, a ne prema broju samostana. Iz svakog područja trebalo je da se naizmjence biraju provincijal, kustos i vijećnici, i to je naknadno odobrila i Kongregacija za širenje vjere. Ali, kad se broj samostana i učilišta u Prekosavlju i Dal-maciji povećao, povećalo se i nezadovoljstvo s posto-jećim stanjem. Stoga je generalni poglavar Reda poslao fra Kajetana iz Introdakve kao apostolskog (pa-pinskog) povjerenika da izvidi stvar i predloži rješenje. Izaslanik je posjetio pojedine samostane Provincije, a tako i Beč pa je predložio da se Bosanska provincija po-dijeli na tri dijela: dalmatinski (sa devet samostana),

bosansko-slavonski do Drave (s 11 samostana) i ugar-ski sa Srijemom (također s 11 samostana).

Dalmatinci su prihvatili tu diobu, ali su joj se Sla-vonci žestoko oduprli. Razlog opiranja bio je u tom što je Kajetan priključio ugarskoj provinciji i četiri samo-stana koji su po jeziku i narodnosti prirodno pripadali Slavoniji. Spor se završio tako da je samo Dalmacija ostala kao zasebna provincija a sav preostali dosadašnji dio ostao u istoj provinciji, koja se sastojala od turske Bosne i Prekosavlja. Sve se to dogodilo godine 1735. Od toga vremena postoji dalmatinska provincija Pre-svetog Otkupitelja.

Uskoro se pokazalo da nije dobro što nije podije-ljen i preostali dio Provincije. Prekosavlje je imalo 19 samostana a Bosna svega tri. Prekosavski dio imao je i vlastita učilišta (kao i Dalmacija), a turska je Bosna muku mučila da samo ostane na životu. Razumljivo je da su sada Bosanci bili, sa svoja tri samostana, samo privjesak preostalog golemog tijela Provincije i da su oni rijetko mogli sa svojim zahtjevima prodirjeti na za-jedničkim skupštinama. Isto tako, provincijali pa i opći pohoditelji rijetko bi, ako ikad, došli u Bosnu. Zbog ovih, i već ranijih razloga (npr. teškoće putovanja preko granice), Bosanci su već g. 1740. i kasnije g. 1756. za-tražili da se odvoje od Prekosavlja. Toj njihovoj molbi konačno je udovoljio god. 1757. generalni poglavar fra Klement Guignoni iz Palermo, ali na način koji je razo-čarao Bosance. On je, doduše, odvojio tursku Bosnu od Prekosavlja ali ju je proglasio samo kustodijom, dok je Prekosavlje dobilo i rang i naziv Provincije. To je bilo bosanskim franjevcima teško prihvatljivo, jer su bili svjesni da su upravo oni matica novih dijelova (i Bosne-Hrvatske, Dalmacije i Prekosavlja). Izloženi i nadalje opasnostima i turskim zlostavljanjima, osjetili su se i od Reda i od Crkve zapostavljeni i poniženi. Poslali su stoga fra Filipa Lastrića, bivšeg zajedničkog provincijala u Rim da on pokuša ispraviti taj nepravедni dekret. To je fra Filip, i kod vrhovnog poglavara i kod pape, sjajno obavio. Vratio se g. 1758. s novim dekretom, kojim je opozvan onaj raniji; sad je Bosni ponovo priznat rang provincije i povraćen njezin stari naziv "Bosna Sre-brena"; čak joj je dana prednost pred novom, preko-savskom provincijom.

Nova podjela imala je i za samu Bosnu i neke slabe strane i neke prednosti. Slaba strana bila je izoliranost, odvojenost, od dosadašnjih zajedničkih krajeva i nji-hove braće i to kako u ekonomskom tako i u društve-nom i kulturnom djelovanju. Upućena samo na sebe samu, osjetit će nova Bosanska provincija gorčinu oskudice, koju su joj nekoć bogatiji prekosavski krajevi ublažavali. Svedena u turske granice, ona nema nika-kvih učilišta pa je upućena da trajno traži kamo da po-šalje na nauke svoje kandidate za svećenike.

Dobra strana bila je jedinstvenost i preglednost Provincije. Sad je poglavar mogao, ne prelazeći državne granice, doći do svoje braće i ona do njega pa je tako manji opseg činio službu provincijala i pohoditelja i la-kšom i korisnijom, iako je ona - zbog bespuća, brdovi-tosti i nesigurnosti - i dalje ostala teška. Budući da su se sada sva braća nalazila u jednakim uvjetima života, na sve su se mogli postaviti i jednaki zahtjevi.

Nastavit će se...

fra Ignacije Gavran,
Suptnici bosanske povijesti

FRANJEVCI OBILJEŽILI 800. GODINU DJELOVANJA

Hercegovačka franjevačka provincija Uznesenja Blažene Djevice Marije u Hrvatskom domu hercega Stjepana Ko-sače u Mostaru organizirala je znanstveni simpozij pod nazivom "Franjevci i Hercegovina" u povodu 800 godina od utemeljenja franjevačkog reda. Na znanstvenom sim-poziju na kojem se okupilo više od 200 sudionika pred-stavljena je i poštanska markica tiskana za tu prigodu.

Trajna uspomena na franjevce

"U 25 različitih tema prikazali smo franjevačko djelova-nje kako bi osvijetlili povijesni hod hercegovačkih franje-vaca, jer povijest franjevac je u velikoj mjeri ujedno i povijest Hercegovine", istaknuo je provincijal Hercego-vačke franjevačke provincije fra Ivan Sesar.

Provincijal Sesar je naglasio kako je prošlost Her-cegovine bila teška i bremenita. "Malo što bijaše sklono hercegovačkoj prošlosti. Od škrtog podneblja pa do tlači-telja mnogih, udarana je i progonjena vjekovima. No, ri-jetko je koja pokrajina sačuvala vertikalu, vjeru, obiteljske vrednote i svijest o nacionalnoj pripadnosti kao Hercego-vina", kazao je Sesar.

Detalj sa simpozija

Prema njegovim riječima, simpozij "Franjevci i Her-cegovina" organiziran je upravo iz razloga da ostane kao jedna trajna uspomena na ono što su franjevci činili ti-jekom svog djelovanja na ovim područjima. "Povijest Hercegovine dobrim dijelom je vezana uz franjevce koji su cijelo ovo vrijeme bili zajedno sa svojim narodom i pratiti ga u svim vremenima i svoj doprinos davali u svim podru-čjima društvenog života", kazao je u svom izlaganju pro-vincijal Hercegovačke franjevačke provincije.

O značaju franjevac kroz 800 godina djelovanja na ovom području se osvrnuo i mostarski gradonačel-nik Ljubo Bešlić koji je podsjetio na njihovu ulogu koja u Mostaru dolazi do izražaja izgradnjom samostana.

Očuvanje nacionalnog identiteta

Gradonačelnik Ljubo Bešlić navodi kako je franjevački doprinos kulturi i očuvanju nacionalnog identiteta Hr-vata neizmerno velik. "To se najbolje može vidjeti na pri-mjeru velikog franjevca fra Didaka Buntića, koji je bio istinski domoljub i borac za prava svakog čovjeka. Naža-lost, slične borbe još uvijek vodimo i danas kada se hrvatski narod iznova bori za svoja prava u BiH, za svoju opstojnost, identitet, jezik, kulturu i medije. Stoga, Franjevci i njihovih osam stoljeća djelovanja u očuvanju vjere i nacionalnog identiteta danas nam svakako mogu biti uzor, snaga i po-ticaj", zaključio je Bešlić.

Arijana Beus

U TUZLI SE GRADNJOM NOVE CRKVE OŽIVLJAVA
SJEĆANJE NA GRADOVRH

Prva svečana proslava na temeljima nove crkve

Na blagdan Male Gospe 8. rujna, svečano su blagoslovljeni temelji nove crkve, „*Rođenja Blažene Djevice Marije*“. Gradnja ove filijalne crkve u mnogome je obradovala brojne župljane Tuzle koji također svojim doprinosima sudjeluju u njezinoj gradnji. Župljani nam kažu da su jako sretni zbog ovog velikog projekta, posebice zato što je ovo naselje zapravo nekada bilo Gradovrh gdje je bio velebitni franjevački samostan, a iz koga su fratri sa svojim pukom davne 1688. godine pod turskom najezdom bježali noseći čudotvornu sliku Radosne Gospe Gradovrške. Čak i danas, 320 godina poslije se hodočasti u Bač Gradovrškoj Gospi, gdje su fratri i brojni ovdášnji katolici i pronašli svoja životna staništa. Izgradnja nove Crkve u Solini podsjećaće da je upravo na ovom prostoru nekada bio franjevački samostan.

Vjernici sretni

Iako se tek prošlog Božića pojavila ozbiljna inicijativa za gradnju nove crkve kada je tuzlanski gvardijan fra Zdravko Anđić župljanima ove filijalne crkve predstavio projekt, njima se to činilo kao nešto što je veoma daleko. Međutim, nova crkva čiji će zvonic biti visok čak

Upravo ova crkva koja se i sada simbolično gradi na solinskom vrhu podsjećat će na onaj nekadašnji Gradovrh simboličnog naziva od Grada na vrhu, odnosno grada na gori.

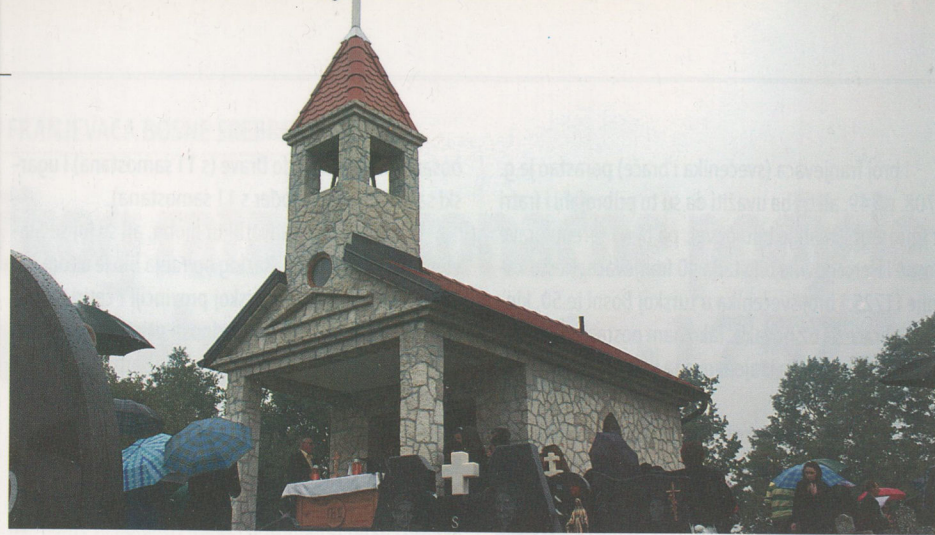
20 metara trebala bi biti pokrivena već do Božića ove godine. „*Lijepo je to što ćemo imati svoju crkvu i nadam se da će ona privući i mnoge druge vjernike da dolaze baš kod nas na misu. Gledajući u projekt mislim da će ova crkva biti najljepša na ovom području. Ne govorim to zato što stanujem blizu i što će to biti naša filijalna crkva, već zato što je posvećena Gospi, a sve crkve koje su posvećene Majci Božjoj privlače najveći broj hodočasnika*“, kaže nam župljanka Mandica.

Veoma je važno živjeti u vjeri

Iako vrijeme u kojem živimo iziskuje za brojne vjernike neke druge njima važnije potrebe, iako ljudi danas se trude ići u korak s vremenom, veoma je važno prepoznati Boga i naći svoj smiraj. Nova crkva na solinskoj gori podsjećat će na Isusova vremena kada je na Gori propovijedao i svojim riječima i molitvom privlačio veliki broj vjernika. Ova crkva bit će utočište mira i pobožnosti, a maleni kutak na solinskoj gori podsjećat će na mjesto molitve.

Valja naglasiti da veliku zaslugu za gradnju crkve nose franjevci koji žele budućim naraštajima dati pečat ovog vremena u kojem osim što je važno ostati i živjeti na ovim prostorima, veoma važno i živjeti uz svoju crkvu. Sve ovo potvrđuje još jedna činjenica da franjevci uskoro počinju i izgradnju kulturnog centra „Sveti Franjo“ koji će također svojom ljepotom obasjavati središte Tuzle i podsjećati na sveca i velikana katoličke crkve svetoga Franju čija braća na ovim prostorima djeluju već osam stoljeća.

M. N.

MJEŠTANI GORNJE OBODNICE BEZ IČIJE POMOĆI IZGRADILI NOVU GROBLJANSKU KAPELU

KAPELA NA ČAST I DIKU SVIM OBODNIČANIMA

U godini kada slavi 170 obljetnicu svoga postojanja, Župa Breške je postala bogatija za još jedno mjesto molitve. Riječ je o grobljanskoj kapeli Sv. Josipa, radnika u Gornjoj Obodnici, koju je u nedjelju 11. listopada, na dan kada se u ovom mjestu slavila misa zahvalnica za plodove zemlje, blagoslovio otac gvardijan fra Zdravko Anđić. Izgradnja kapele trajala je godinu dana. Vanjski zidovi kapele su izgrađeni od kamena, a unutrašnjost je obložena punom ciglom. Pročelje i prozori slični su crkvi u Breškama. Čestitajući Obodničanima na hrabrosti i mudrosti, što su se odvažili započeti i završiti ovaj objekt na mjestu gdje je nekada bila stara trošna drvena građevina, gvardijan je uz ostalo poručio: „*Budite tvrdi kao kamen, ali nemojte biti srca kamena. Budite čvrsti na one utjecaje koji vas žele zbrisati i skloniti iz vaših krajeva i imajte razumijevanja jedni za druge*“.

Kum Mato Mrkonjić

Bez ikakve podrške vlasti, prikupljena je značajna suma novca, a najveći doprinos od 20.000 KM dao je **Mato Mrkonjić**. Kao najveći donator Mrkonjić je kum kapele, te mu je pripala čast da prvi zazvoni i time da znak da je otvorena za korištenje. „*I njemu i članovima Odbora za izgradnju kapele koji su prikupljali sredstva i cijelo vrijeme bdjeli pri njezinoj izgradnji iskreno se zahvaljujem. Zahvaljujem i svima drugima koji su dali svoj vrijedni prilog iako je i nas u našoj oskudici zahvatila svjetska ekonomska kriza. To pokazuje da volja i ljubav prema našoj grudi i dragim pokojnima i ovaj put nije izostala*“, kazao je breždački župnik fra Franjo Martinović. Pored toga što je u kapelu uloženo oko 44.000 KM, značajan dio sredstva uloženo je za uređenje prilaza, ulaza i stepeništa u groblje, koje je vrlo staro i prema riječima župnika datira još iz srednjeg vijeka. „*O tome svjedoče stećci i drugi kameni križevi stari i po nekoliko stoljeća, a kapelom koju smo izgradili u kamenu želimo se uklopiti u prošlost i sačuvati je za naredna pokoljenja*“, rekao je fra Franjo, dodajući da kapela treba da služi na čast i diku svim Obodničanima.

Zahvalnice uz zakusku

Nakon blagoslova kapele i misnog slavlja, za sve vjernike iz župe i šire, a koji su došli uveličati ovu svečanost, Obodničani su priredili bogatu zakusku. Tom prigodom župniku i članovima Odbora za izgradnju kapele dodijeljene su zahvalnice. Ujedno to je bila prilika i za susret sa Obodničanima koji žive i rade u inozemstvu, a koji za blagdane dolaze obični rodni kraj. Jedan od njih je

Milenko Filipović koji godinama živi i radi u Austriji. Kaže, ponosan je što se na slavlje bez obzira na loše vrijeme odazvao veliki broj ljudi. „*Napravili smo kapelu, imamo asfaltirane putove, rasvjetu, a u planu nam je izgradnja spomen obilježja za naše poginule u proteklom ratu, na ulazu u Gornju Obodnicu*“, ispričao je Filipović, napominjući da je nezadovoljan odzivom

Kum Mato Mrkonjić

mještana, ali i vlasti kada su takve akcije u pitanju. Najviše sredstva za kapelu prikupljeno je od Obodničana iz inozemstva. Kum kapele Mato Mrkonjić poduzetnik u Zagrebu kaže kako je njegova velikodušna donacija već izazvala reakcije, te očekuje kako će ubrzo i drugi slijediti

Spomenici

U svome obraćanju vjernicima koji su došli uveličati blagoslov kapele i moliti za svoje pokojne, gvardijan fra Zdravko Anđić upozorio je na bahato ponašanje i uništavanje spomenika. „*Čuvajte se spomenike jer oni nisu samo svjedoci našega postojanja i trajanja, oni su svjedoci mudrosti i hrabrosti naših predaka koji su znali u ovim krajevima živjeti i preživjeti. Nemojte ih olako uništavati i bacati u kut, nadite mjesta, postavite ih da stoje kao spomenici koji trebaju u ovim krajevima svjedočiti naše postojanje i našu vjeru u Krista Gospodina*“, kazao je gvardijan, poručivši da onaj tko ne zna čuvati svoju prošlost ne može imati ni svoju budućnost.

njegov primjer. „*Groblje je ogledalo sela i ako mu ne posvećujemo pažnju, ne posvećujemo je ni sebi samima*“, kaže Mirko Pavlović, jedan od inicijatora i članova Odbora za izgradnju kapele, zadovoljan što je realizacija ovog vrlo zahtjevnog projekta uspješno privedena kraju.

Svetlana Nikolić

PROSLAVLJEN BLAGDAN RADOSNE GOSPE

U Franjevačkoj crkvi Uznesenja Marijina u Baču, u subotu 10. listopada, svečano je proslavljen blagdan Radosne gospe. Svečano misno slavlje predvodio je Beogradski nadbiskup i mitropolit msgr. Stanislav Hočevar uz koncelebraciju svećenika bačkog dekanata, franjevac iz Tuzle i Subotice i svećenika grkokatoličke crkve iz Slovačke. Na početku misnog slavlja, riječi dobrodošlice visokom gostu uputio je dekan bačkog dekanata vlč. Marian Dei.

Biskup Hočevar svoju propovijed započeo je riječima: „*Htio sam se najprije ispričati za malo zakašnjenje, imali smo mali zastoj budući da se obnavlja most na Dunavu. No vidim da smo svi iz daleka došli, pravi hodočasnici, pa evo, molimo se da Bog i mi prihvatimo taj događaj kao poziv da obnovimo naše mostove, prilazak jedni drugima, a osobito naše mostove sa svemogućim Bogom. Radostan pozdrav svima na ovaj dan kada se sjećamo tako bogate povijesti, ali povijest nas mora uvoditi u budućnost i ovaj trenutak slavljenja euharistije je upravo zato važan. I samo ako je u našim srcima radost, dostojni smo sinovi i kćeri svemogućeg Boga i samo tako sa radošću u srcu možemo graditi budućnost*“.

Ove lijepe i tople riječi propovijedi sa radošću u srcu slušali su vjernici i hodočasnici koji su na ovaj – za bačke vjernike vrlo važan blagdan – došli čak iz Tuzle, postojebine bačkih Hrvata. Došli su kako kažu, da zajedno sa svojom novom rodbinom proslave i poklone se liku Radosne gospe gradovrško-bačke, što je sačuvala njihove pretke na teškom putu do svojih novih ognjišta. Da se poklone Gospi koja ih je do današnjih dana sačuvala od svih nedaća i nevolja i kao što je Nadbiskup u svojoj propovijedi naglasio, obnove mostove koje je vrijeme poljuljalo. Mada je Gospina slika koja je vodila franjevce i katolički puk iz Gradovrha i okolice prije više od tri stoljeća i sretno ih dovela u bačku ravnicu, trenutačno na restauraciji, hodočasnici su se poklonili Gospi ispred slike koja je sada izložena u hodniku Franjevačkog samostana. Usrdno su molili molitvu koja je prošle godine izašla iz srca fra Josipa Zvonimira Bošnjakovića, molitvu koja se molila od Tuzle do Bača, od Bačkog Brega do Bodana i unijela radost u srca sveg katoličkog puka ovog kraja. „*Predobrostiva Gospo gradovrško-bačka, Djevice Marijo, evo stojimo pred Tvojim milosnim likom, otvorena srca i ponizne duše, i molimo Ti se isto onako kako su Ti se molili prije 320 godina naši pradjedovi, s odanim srcem i pouzdanom dušom u crkvi na Gradovrhu, koja je bila istinsko utočište vjernika, kojima si pomagala u njihovim teškim nevoljama i potrebama. Čudotvorna Gospo gradovrško-bačka, Tvoja su djeca pod okriljem Tvojega milosnog lika morali napustiti svoja ognjišta, da bi sačuvali vjeru svojih očeva i majki, vjeru svojih predaka*“.

Na koncu misnog slavlja, domaćin fra Josip Špehar, zahvalio se Nadbiskupu na lijepim riječima i euharistijskom slavlju, a za sjećanje na ovaj dan darovao visokom gostu reprodukciju slike Radosne gospe gradovrško-bačke.

Poslije Mise, hodočasnici iz Tuzle su se, zajedno sa svojim domaćinima, članovima HKUPD „Mostonga“ iz Bača, upoznivali i razgledali kulturne i povijesne znamenitosti drevnog Bača.

Stanka Čoban

Blagoslovljen križ podignut u znak sjećanja na mučenike i svjedoke tuzlanskog kraja

Kao znak sjećanja na 34 mučenika i svjedoka tuzlanskog kraja a u povodu 800. obljetnice Franjevačkog reda, ispred crkve sv. Petra i Pavla u Tuzli postavljen je križ čiji blagoslov je upriličen u nedjelju 8. studenog za vrijeme svete mise. Misu je predvodio fra Mato Topić, definitor Provincije Bosne Srebrene uz sudjelovanje fra Zdravka Anđića, gvardijana tuzlanskog i vlč. Vlatka Rosića, ravnatelja KŠC „Sv. Franjo“ Tuzla.

Prije samog obreda blagoslova, gvardijan fra Zdravko Anđić govorio je o simbolici križa i životu u skladu s križem. Kako je kazao, crkveni oci su se ovom tematikom mnogo bavili te je zaključak da nema mnogo smisla nositi križ oko vrata, u džepu ili ga imati u kući ako nismo pripralni nositi svoj svagdanji križ. Podsjetio je da je za prve kršćane nositi križ značilo biti pripravan za mučeništvo. S druge strane, značilo je gospodari svojim strastima i na koncu prihvatiti iz ruke Božje sve poteškoće koje nam šalje. „*Od početka do danas od kr-*

šćanina se tražilo da svjedoči životom. Kršćanstvo nije neka teoretska ili filozofska zgrada, nije to neki sustav teških teoretskih pitanja. Kršćanstvo je život i praksa“, kazao je fra Zdravko. Govoreći o mučenicima, fra Zdravko je napomenuo da je svjedočanstvo glavom najsnažnije svjedočanstvo života te da se stoga još u prvom kršćanstvu, vrlo rano govorilo o važnosti štovanja mučenika svjedoka. Nastalo je uvjerenje ne samo da su oni svojim žrtvovanjem života postigli zajedništvo s Isusom, nego da imaju i moćni zagovor kod njega. Zato se od najranijih vremena išlo na grobove mučenika i tražio se njihov zagovor. Vodeći se time, ali i činjenicom da su mnogi fratri tuzlanskog kraja svojim životom svjedočili istinske vrednote, fratri tuzlanskog samostanskog područja željeli su dati svoj mali doprinos obilježavanju 800. godina Franjevačkog reda te su u znak sjećanja na mučenike i svjedoke tuzlanskog kraja, ispred crkve podigli križ. „*Živjeti na ovim prostorima preko sedam stoljeća, naša su subraća svjedočila svoj krsni savez prožet duhom asiškoga siromaša (ne*

živjeti samo sebi nego i drugima koristiti), svjedočila su svojim životom istinske vrednote. Čuvali su im povjereni narod, izgrađivali Crkvu Božju, a kao znak zahvalnosti i sjećanja na sve one koji su i svoj život dali svjedočeci Isusa Krista, postavili smo ovaj križ njima na spomen, a nama kao znak poticaja da se isplati živjeti i žrtvovati za istinske vrednote“.

Na području Donje i Gornje Soli i Gradovrha u nekrologijima su zapisana imena 34. mučenika. Fra Zdravko je spomenuo samo neke: fra Petar Zlojutrić koji je umro 1623. godine na glasu svetosti. Rođen u Soli, bio je provincijal Franjevačke provincije te biskup u Sofiji. Godine 1623. ubijeno je 12 franjevac na Gradovrhu. U Donjoj Soli 1630. godine ubijen je gvardijan, 1639. godine na Gradovrhu je ubijeno 14 franjevac od toga su bila četiri domaća sina: fra Stjepan Anđelić, fra Ivo Šimunović, fra Ivo Anđelić Soljanin i fra Stipo Soljanin. Godine 1682. na Gradovrhu je ubijen gvardijan, župnik fra Luka živ ispečen, a vratar samostana fra Tadija nabijen na kolac. Godine 1945. u Maceljskim šumama ubijen je fra Karlo Grabovičkić rodom iz ovih krajeva, a godinu kasnije u Tuzli ubijeni su fra Ljudevit Josić i fra Efreim Čosić. Križ podignut kao znak sjećanja na ove mučenike i svjedoke kako je kazao propovjednik fra Mato, treba biti križ sjećanja, molitve, vjere, križ pred kojim će se vjernici zaustavljati svake nedjelje, paliti svijeće, donijeti cvijeće i pomoliti se za sve one koji su stradali, dali svoje živote iz ljubavi prema križu i Kristovoj ljubavi, treba biti mjesto molitve za sve one za čije se grobove i ne zna, za sve patnje širom svijeta, a pogotovu naše zemlje, za sve umrle i poginule bez obzira da li su oni bili pod znakom križa. „*Taj križ označava ljubav prema svakom čovjeku. Ako pogledate ovaj ali i bilo koji drugi križ možete zamijetiti da su samo jednim svojim krakom duboko ukorijenjeni u zemlju, u povijest, u prošlost, u stradanja i mučenja. Tri kraka su gore, iznad. Dva su raširena poput raširenih ruku kojima Krist želi zagrliti svakog čovjeka a jedan krak ide prema nebu i govori o nadi. Stoga, križ nije samo priča o stradanju i patnji u prošlosti, križ je govor o djelotvornoj nadi, o djelotvornoj ljubavi koju treba živjeti i koju nije jednostavno živjeti*“, kazao je fra Mato.

Treba reći da je križ postavljen u dvorištu tuzlanske crkve prvi spomenik podignut u znak sjećanja na mučenike i svjedoke tuzlanskog kraja. Križ čiji je autor Ilija Skočibušić, akademski kipar iz Tomislavgrada, pun je simbolike. Na sebi ima uskrsloga Krista a oko njega su fratri. Na lijevoj strani nalazi se Gradovrh i fratar kako propovijeda a u podnožju je sadašnja crkva i mnoštvo ljudi, što fratar, što civila koji idu prema gore, prema uskrslogu Gospodinu.

A. S. Č.

U Tuzli promoviran Zbornik radova

Trauma i pomirenje

Zbornik radova *Trauma i pomirenje* promoviran je u srijedu 30. rujna u Galeriji *Kristian Kreković* pri Franjevačkom samostanu sv. Petra i Pavla u Tuzli. Riječ je projektu HKO „Kruh sv. Ante“ iz Sarajeva koji se bavi problematikom žrtve i nasilja kao posljedica rata, te daje smjernice kako pobijediti zlo u sebi. Nastao je kao plod jednoipolgodisnjeg rada Trauma centra za pomoć traumatiziranim osobama.

Zbornik obuhvaća radove stručnjaka koji problem traume i pomirenja promatraju s teološkog, pedagoškog, komunikološkog, psihološkog i terapijskog aspekta. Urađen je kako bi se što većem broju građana BiH učinile dostupnim informacije glede traume i njezinom utjecaju na pojedinca, obitelj i društvo kao i njezinu ulogu u pomirenju. Predstavljajući Zbornik tuzlanskoj publici, **fra Stipan Radić**, ravnatelj HKO „Kruh sv. Ante“ je podsjetio da je trauma posljedica konfliktnih, stresnih događaja koji fizički i mentalno ugrožavaju osobu i korjenito mijenjaju njezin život. Takvi primjeri su svuda oko nas jer živimo na podneblju kojega karakteriziraju etno nacionalni konflikti zbog kojih smo kroz povijest plaćali visoku cijenu. Zato, kako je naglasio fra Stipan, graditelji mira moraju prepoznati i ispitati traumu koja tinja u pozadini tih sukoba.

Predstavljajući

O Zborniku je govorio i **dr. fra Mile Babić**, dekan Franjevačke teologije. Osmuo se na naglašenu ulogu religije u oblikovanju nacionalnih identiteta i nacionalnih mitova u Zborniku te kazao kako religiozna dimenzija ima središnje mjesto u nacionalnim narativima. Fra Mile je također dodao da je ova knjiga potrebna svim građanima BiH jer izriče temeljnu istinu koja vrijedi za sve ljude.

Predstavnica tuzlanske Amice **dr. Irfanka Pašagić** Zbornik je ocijenila izrazito vrijednom knjigom čiji sadržaj prije svega pokazuje kako naučiti živjeti s traumom te potiče na pomirenje koje je obično dug proces posebiće u našem društvu. S tim se složila i **Ileana Šnur-Muratagić**, diplomirani socijalni radnik te dodala da Zbornik pruža korisne informacije i iskustva koje mogu pomoći profesionalcima da saznaju što je PTSP, koji su simptomi, procesi i načini liječenja, te kako djeca reagiraju na proživljenu traumu u odnosu na odrasle i kako PTSP utječe na obitelj i čitavo društvo.

Trauma centar za pomoć traumatiziranim osobama jedan je od sedam projekata HKO „Kruh sv. Ante.“ Kako je kazala voditeljica **Naira Hodžić**, Centar je počeo s radom 1. siječnja 2008. godine i u dosadašnjem vremenu akcent je stavljen na edukaciju stručnjaka o traumi i njezinu utjecaju na pojedinca, obitelj i društvo te njezinu ulogu u procesu pomirenja.

Na predstavljanju Zbornika pjevao je Zbor mladih IUVENTUS SALINARUM pod ravnanjem G. Zlatka Špoljarevića.

A.S.Č.

U FRANJEVAČKOM SAMOSTANU UPRIILIČENA PROJEKCIJA FILMA „FRA VJEKO ČURIĆ – SVJEDOK VJERE“

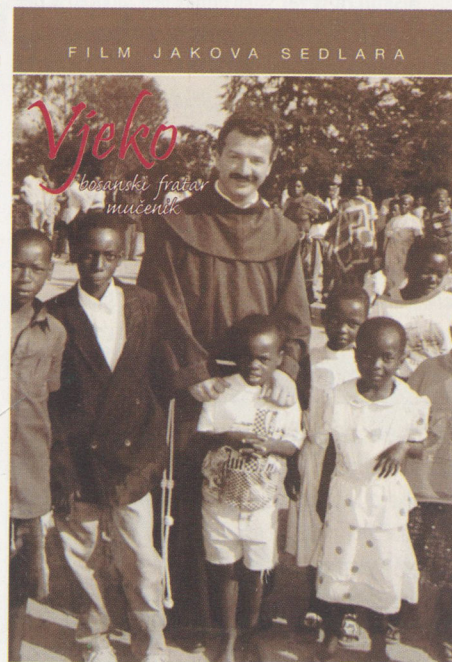
BOSANSKI FRATAR - MUČENIK

U Franjevačkom samostanu Svetih Petra i Pavla u Tuzli nedavno je održana projekcija filma pod nazivom „*Fra Vjeko Čurić – svjedok vjere*“, poznatog hrvatskog redatelja **Jakova Sedlara**. Riječ je o dokumentarnom filmu koji govori o životu i misionarskome radu fra Vjeka Čurića i na poslijetku i o njegovoj tragičnoj smrti u Africi, točnije Ruandi. Projekcija filma upriličena je u Galeriji *Kristian Kreković*, a prisutnim se ispred Franjevačkog samostana „Sv. Petra i Pavla“ u ime organizatora Franjevačkog samostana i HKD „Napredak“ Glavna podružnica Tuzla obratio i poželio dobrodošlicu tuzlanski **gvardijan fra Zdravko Anđić**.

Fra Vjeko Čurić je rođen 26. travnja 1957. godine u selu Lupoglavu kod Žepča. U ovom zanimljivom dokumentarnom filmu o fra Vjeku koji nas gotovo svojim cijelim trajanjem ostavlja bez daha, ne govori se samo o njemu, nego o njegovom životu u Ruandi i svim nećakama ljudi koji tamo žive. Za ispisati biografiju ovog bosanskog fratar i mučenika bilo bi potrebno mnogo više prostora, ali ono što fra Vjeku čini drukčijim je njegova mladalačka želja da se bavi misionarskim radom. Tako su se u kolovožu 1983. godine stekli uvjeti da fra Vjeko iz Pariza odleti u Ruandu u župu Kivumu i tamo započne svoj misionarski put. O Ruandi je fra Vjeko govorio da je najsičnija Bosni, bregovita čak sa sličnom klimom, ali veoma siromašna i opterećena starim napetostima između dvaju plemena Tutsija i Hutua, za što su najvećim djelom zaslužni bivši kolonijalni gospodari i današnje velike sile koje žele imati što veći utjecaj u svijetu. Fra Vjeku su mučenički ubili 31. siječnja 1998. godine, a njegovi posmrtni ostaci ostali su u Ruandi u crkvi koju je on sa svojim vjernicima izgradio, u zemlji koju je neizmerno volio.

Da se u našoj domovini jako malo pažnje posvećuje ljudima poput fra Vjeka, svjedoči činjenica da su o njegovome misionarskome radu ali i tragičnoj smrti, pisali mnogi svjetski mediji dok je u okvirima naše Bosne i Hercegovine ostao gotovo neprimijećen. Zato je ovaj dokumentarni film pozitivan primjer da ljude poput fra Vjeka ne treba staviti u zaborav. Tako je **fra Josip Tomas** župni vikar u Osovi, inače župi odakle je i fra Vjeko, za tematiku svog diplomskog rada upravo izabrao život i djelo fra Vjeka Čurića. Razgovarajući sa fra Josipom saznali smo da se sa fra Vjekom samo dva puta susreo, ali je očito i to bilo dovoljno da piše o ovom nadasve zanimljivom bosanskom frataru. Imao je kako kaže želju pokazati ljudima da i danas u Bosni postoji još fratara koji su poput fra Vjeka spremni pomagati drugima i na koncu dati i svoj život za druge. „*Mene je fascinirao njegov život, njegov rad i njegova spremnost da svoj život da za te Gare, svoje Ruandane kako ih je od milja nazivao*“, govori **fra Josip** i dodaje da vjeruje da će ovaj film ostati kao trajno zapisani dokument ali i da se nada da će se o fra Vjeku još puno govoriti i pisati u budućnosti. Uz DVD film ide i knjižica koja je točnije diplomski rad fra Josipa gdje je između ostalog zabilježeno: „*U radnji želim iznijeti istinu o čovjeku koji je svoj život dao za druge i za istinu o Bogu, koji je Otac svih nas. Natpis iznad fra Vjekina groba zorno svjedoči ono što je on živio – Nitko mi ne može oduzeti život, ja ga sam*

dajem, pokušat ću opisati njegov put od brdovite Bosne do brdovite Ruande koju je smatrao svojom drugom domovinom“. O Jakovu Sedlaru poznatom hrvatskom redatelju već se mnogo zna, pa se samo može potvrditi da je i ovaj dokumentarni film urađen na najbolji mogući način. Nažalost, redatelj Jakov Sedlar nije bio u mogućnosti posjetiti naš grad, ali smo **fra Ivo Tadić**, člana provincije Bosne Srebre, jednog od inicijatora ovoga projekta pitali nešto više o suradnji sa redate-

ljem i o samom filmu. „*Jakova Sedlara sam upoznao u Australiji i ostali smo u kontaktu, a kada sam došao u Zagreb i ponudio mu ovaj projekt on ga je odmah prihvatio*“, govori **fra Ivo Tadić** i podsjeća da su reakcije u svim mjestima gdje je do sada film prikazan više nego pozitivne. „*Film je prvo bio prikazan u Žepču, rodnom mjestu fra Vjeka a potom u Rami, Tolisi, Kiseljaku i nastaviti će svoj put prikazivanja, u Zagrebu, Austriji, ali i u dalekoj Kanadi i Australiji*“. S obzirom da smo od fra Ivo saznali da je i on podsjetio Ruandu, tu zemlju siromaštva i suprotnosti dvaju plemena, nismo mogli da ga ne upitamo za njegov utisak o životu u toj dalekoj afričkoj zemlji. „*Nema riječi kojim bi se život u Ruandi mogao opisati. Potrebno je otići dolje i sve to vidjeti i doživjeti svu tu bijedu i siromaštvo*“, kaže **fra Ivo Tadić**, ali ipak dodaje da je unatoč svim teškim uvjetima života dole, doživio istinsku radost i veselje od ljudi koji tamo žive.

Sama projekcija filma i u Tuzli je imala humanitarni karakter za pomoć stanovnicima Ruande, točnije za izgradnju škole koja će nositi naziv „Otac Vjeko“. Svi oni koji su kupili film, tom malom gestom pomoći će da neko Afričko dijete makar bude malo manje gladno, da mu se osigura krov nad glavom ili normalna škola o kojoj afrička djeca samo sanjaju. A svima nama ostaje da sami razmislimo koliko svakodnevno robujemo materijalnim stvarima, dok negdje drugdje ljude čini sretnima samo to da prežive i da ne budu gladni.

Irena MADŽAREVIĆ

MLADI FRAMAŠI IZ TUZLE RADOSNO KRENULI PUTEM SVETOG FRANJE

Mali ljudi za velika djela

U subotu večer, 7. studenoga, uz pjesmu, igru, ples i molitvu u Crkvi svetih apostola Petra i Pavla u Tuzli šest mladih primljeno je u Franjevačku mladeži – Framu, a 18 ih je dalo obećanja. Tuzlanski Framashi imali

Polaganju zavjeta sudjelovala je i predsjednica Frame Bosne Srebre Ivana Vidović. Ona je također u Tuzli ostavila veoma jaku poruku, odnosno odgovor na pitanje zašto je danas važno biti blizu svetog Franje i

Na misi

su čak i međunarodnu podršku, jer su im se na zavjetima pridružili i Framashi iz Osijeka, Vinkovaca, Vukovara i drugih hrvatskih gradova, a među onima koji su stajali uz njih bili su i Framashi iz cijelog tuzlanskog samostanskog područja.

Svetu misu predvodio je **fra Mato Topić**, definitor Provincije Bosne Srebre uz koncelebraciju desetak svećenika. Fra Mato je naglasio da mu je ovo prvi puta da sudjeluje u polaganju zavjeta mladih Framasha i da ga to čini posebno radosnim. On im je poručio da moraju biti svjesni sebe i svoga duhovnoga rasta. „*Budite svjesni svoje ljepote, svoje mladosti jer to znači da ne omalovažavate sebe i da ste svjesni svojih vrijednosti. Njeguajte svoje tijelo i budite poput svetog Franje. Jer, sveti Franjo iako je bilo veliki isposnik nikada nije zane Mario svoje tijelo*“, rekao je fra Mato i dodao da mladi već sada moraju odabrati svoj cilj. „*Taj cilj zahtijeva i*

slijediti ga. „*Ovdje je toliko radosti i to je ono što Framu čini posebnom. Radost koju je imao sveti Franjo mi želimo sačuvati i ona nas zajedno s molitvom drži na okupu. Male stvari čine svakog čovjeka velikim, sveti Franjo je pokazao kako mali ljudi mogu biti veliki u Gospodinu*“, rekla je Ivana.

Fra Zdravko Anđić, tuzlanski gvardijan zaželio je svima dobrodošlicu u grad na zrnu soli simbolično ističući kako su ovi mladi sol koja daje okus svijetu. „*Dobro je da vas nije previše. Jer kada soli u hrani ima previše, onda ta hrana gubi svoj okus. Tako i vi, budite zrno soli koje daje poseban okus svijetu*“, poručio je gvardijan fra Zdravko.

Nakon svete mise i svečanog i svetog polaganja zavjeta, crkvom je i dalje odjekivala glazba, a mladi Framashi su i plesom pokazali koliko se raduju u Gospodinu. Na majicama su nosili simboličnu poruku „*Od sad*

Framaška pjesma i ples

pravi put, a danas je veoma teško znati odabrati ga. Jer puno više se nudi stranputica nego pravih putova do cilja. Doći do cilja znači prvo proći kroz krizu. Te vas krize ne smiju obeshrabriti i one su čak i dobre. Jer kada prevladate krizu i stignete do cilja shvatit ćete koliko ste toga dobrog napravili“, kazao je Fra Mato.

idem kamo šalješ me Ti.“ Druženje je nastavljeno u oratoriju Franjevačkog samostana, gdje su se tuzlanski framaši potrudili počastiti goste hranom i poučnim dramskim komadom.

M. N.

Dva koncerta u Franjevačkom samostanu

U nepunih mjesec dana Franjevački samostan sv. Petra i Pavla u Tuzli je upriličio dva iznimno kvalitetna koncerta duhovne glazbe.

Na prvome koji je organiziran 2. listopada, neposredno pred blagdan sv. Franje Asiškog i koji je upriličen povodom osamstote obljetnice Franjevačkoga reda nastupili su sopranistica Vedrana Šimić, pijanist Simon Dešpalj i IUVENTUS SALINARUM, zbor mladih pri Franjevačkome samostanu u Tuzli kojim ravna g. Zlatko Špoljarević.

Vedrana Šimić

Drugi je koncert upriličen 1. studenoga, na blagdan Svih svetih, a gosti Samostana su bili članovi SPD „Srbadija“ iz Bijeljine kojima ravna prof. dr. Desanka

IUVENTUS SALINARUM

Trakilović. Zbor *Srbadija* se predstavio Mozartovim *Requiemom*, misom za mrtve.

Oba su koncerta privukla veliku pozornost kako tuzlanske publike, tako i medija.

SPD „Srbadija“

Mlade, lijepe i uspješne

Pet mladih djevojaka **Ivana Marić** iz Mostara, **Marta Matić** iz Čapljine, **Nikolina Čuljak** iz Ljubuškog, **Andrea Džakula** iz Neuma i **Ana Đikić** iz Bugojna već tri godine su na studiju Fakulteta edukacije i rehabilitacije u Tuzli. Osim što postižu uspješne rezultate na svom studiju, one već tri godine oduševljavaju svojim radom i zalaganjem na FRAMI, Zboru mladih „Iuventus Salinarum“, a pri svim akcijama, aktivnostima i druženjima one su uvijek u prvim redovima. Stoga smo odlučili napraviti reportažu o njima, jer niti jedna od njih nije ni znala naći Tuzlu na karti, a danas je ne bi mijenjale ni za jedan drugi grad. „One su za naš zbor bile pravo osvježenje. Prezadovoljan sam njihovim radom, ali i zalaganjem. Uvijek se na njih može računati, spremne su pomoći i zaista se pitam, kada se vrate u Hercegovinu kako ćemo bez njih,“, rekao nam je **Zlatko Špoljarević**, voditelj Zbora „Iuventus Salinarum“.

Hercegovke s našom novinarkom

Pri završetku srednje škole, sve su se pokušale prvo upisati na studij Defektologije u Zagrebu, ali zbog velikog broja zainteresiranih studenata, ali i konkurencije, sudbina ih je ipak ostavila u njihovoj zemlji, ali onom drugom dijelu – Bosni. „Pokušala sam u Zagreb, ali nije mi uspjelo. Mama me nagovarala da upišem nešto u Mostaru. Kad sam tek došla u Tuzlu zaista mi je bilo teško, nisam se dobro snalazila. Sada je to drukčije, u Tuzli mi je prelijepo. Imam puno prijatelja, pjevam u zboru i prezadovoljna sam“, počinje svoju priču **Ivana Marić**. Isti problem imala je i Marta Matić iz Čapljine. Ona se već nakon prvog semestra htjela vratiti nazad u Čaplinu, jer joj je sve bilo tako strano. „Život se odjednom okrenuo, znala sam tek par ljudi. Sva sreća da smo odmah počele odlaziti na FRAMU. Mislim da su me ljudi, koje sam tamo upoznala i zadržali. Shvatila sam da se isplati ostati i da je vrijeme da se istinski osamostalim“, kaže nam **Marta**. Ona sada upisuje treću godinu studija, uključena je u Udruženje Po-drška i kreativni razvoj djece i mladih koje vode njezine profesorice Medina Vantić – Tanić i Milena Nikolić. Marta je već dobila pohvale za svoj doprinos Udruženju. **Andrea Džakula** je, čini se neprepoznatljivija, jer uvijek ima vremena i za studij, ali i za sve aktivnosti. Gotovo da niti jedno druženje, niti jedan rad ne polazi bez nje. Jed-

nostavno želi biti aktivna u svemu i svega čega se dotakne polazi joj za rukom. Ona je u Neumu također uključena u zbor „Vis“ koji je već sudjelovao na nekim festivalima, a inače ima odličan glas zbog čega je rado prihvaćena u Zboru „Iuventus Salinarum“. „Meni je ovdje prekrasno, iako ima onih s predrasudama o Tuzli kao gradu u kojem nije lijepo živjeti, meni je zaista prelijepo. Toliko aktivnosti, toliko dragih ljudi, da jednostavno čovjeku dani brzo prođu“, kaže nam **Andrea**. Za Nikolinu Čuljak kažu da je jedna od nježnijih i pri prvom susretu s njom uvjeravamo se da je jako tiha i draga. Prisjećamo se kako je dobrim dijelom zaslužna što je njezina prijateljica Marta ostala u Tuzli. Bila je njezina nesebična potpora, dok je Marta imala ozbiljne namjere otići iz ovoga grada. „Lijepo je biti u drugom gradu, osjećati se samostalnim i donositi sam odluke u životu. Tako znaš tko si, što si i koliko si zapravo sam sposoban. Ja sam zadovoljna. Lijepo mi je

u Tuzli, a kako i ne bi bilo kad su mi najbolji prijatelji ovdje“, rekla nam je **Nikolina**. Ana Đikić ove godine upisuje završnu godinu studija, ona dolazi iz Bugojna i pri susretu s njom odmah je rekla da se već počinje plašiti kako će bez Tuzle i svojih prijatelja. „Samo molim Boga da ova godina što duže potraje. Iako sam se pokušala upisati u Zagreb na studij i to mi je zaista tada bila velika želja, malo ne želim što su me životni putevi doveli u Tuzlu. Ljudi su toliko dragi. Na studiju mi je super, trudim se i dajem sve od sebe da i tamo budem uspješna“, rekla nam je Ana.

Ovih pet uspješnih, lijepih i atraktivnih djevojaka mnogima su u Tuzli prirasli k srcu, te ih zovu „naše Hercegovke“. Iako same kažu da će im bez Tuzle biti veoma teško, čini se da će njihovim prijateljima iz ovoga grada biti mnogo teže, jer volja kojom su oni radili na FRAMI animiranju klanjanja Presvetom, pjesma koja im je vazda bila na usnama toliko su upečatljivi da je danas to bez njih sve gotovo nezamislivo. Ipak, netko će biti presretan kada se vrate u svoje gradove, a to su naravno njihovi roditelji. No, tko zna... možda i ostanu u Tuzli. Priča se da je jedna od njih na dobrom putu da postane Tuzlanka... Zaljubljena je.

M. N.

Dani kruha u znaku pomoći gladnoj djeci u misijskim zemljama

Od prve godine postojanja KŠC „Sv. Franjo“ Tuzla, polovicom mjeseca listopada obilježavaju se i *Dani kruha* kao jesenska zahvalnost za plodove zemlje. Iz godine u godinu manifestacija se usavršavala te je na neki način postala zaštitnim znakom ovog Centra. Prema riječima ravnatelja Centra, vlč. Vlatka Rosića, *Dani kruha* su prilika da se djeca uče vrjednovati kruh, ali i da im se ukaže na činjenicu da više od milijardu ljudi u svi-

jetu gladuje i treba pomoć. „Na ovoj izložbi kruha, na ovom veličanstvenom događaju gdje se slavi kruh i uživa u njegovom bogatstvu, željeli smo djeci dati do znanja da postoje i djeca koja nemaju nikakvog kruha. Željeli smo da i oni na neki način osjete suosjećanje sa tom djecom, ali i želju da daju svoj mali doprinos za njih. Mi od malih nogu ovdje u našem Centru organiziramo Dane kruha, a naši djelatnici u sklopu svojih nastavnih aktivnosti imaju zadaću usaditi djeci tu ljubav prema kruhu koja se zapravo počinje učiti još od malih nogu u obiteljima.“

Manifestacija je oduvijek imala humani karakter, no, za razliku od dosadašnjih godina kada su prikupljene namirnice darivane institucijama koje se bave djecom poput Doma za djecu bez roditeljske skrbi, Narodne kuhinje i nekoliko škola u Srebrenici, ove godine izložba je imala prodajni karakter, a na ideju vjeroučiteljice sestre **Anite Čuture**, prikupljeni novac bit će darovan djeci u misijskim zemljama. „S obzirom da smo Dane kruha organizirali dan prije nedjelje na koju Crkva obilježava Svjetski misijski dan, smatrala sam da bi se to na jedan lijep način moglo povezati tako da sav ovaj novac ide u Ugandu gdje naše sestre Kćeri Božje Ljubavi imaju svoju misijsku postaju“, kaže sestra Anita. Prema njezinim riječima u Ugandi djeluju dvije sestre s naših prostora i to sestra Bogdana i sestra Vedrana kojima su potrebna značajna sredstva za nabavku kako hrane tako i školskog i bolničkog pribora te drugih potrepština. „Misije su potrebne svega. Cijeli ovaj tjedan govorim djeci o tome kako mi imamo stvari koje su nam uobičajene kao što je voda, kruh, odjeća o kojima uopće ne razmišljamo, a ti ljudi koji su u misijama itekako razmišljaju o tome, počevši od toga koliko će kilometara ići po vodu, hoće li ta voda biti čista ili ne, hoće li za ovu školsku godinu djeca dobiti novu odjeću, hoće li spavati na krevetu ili možda podu. Zato im je potrebno pomoći“, kaže sestra Anita.

A. S. Č.

Biskup Sudar blagoslovio kip sv. Franje

Katolički školski centar „Sv. Franjo“ Tuzla prigodnim sadržajima proslavio je Dan škole i 800 obljetnicu Franjevačkog reda. Program je započeo blagoslovom kipa sv. Franje, a nastavljen svečanom koncelebriranom svetom misom i svečanom akademijom. Pored velikog broja učenika, djelatnika i roditelja, proslavi su nazočili i brojni gosti te predstavnici drugih Katoličkih školskih centara iz BiH.

Svečanu koncelebriranu sv. misu predvodio je po-moćni biskup vrhbosanski i promicatelj Katoličkog školstva u BiH mons. dr. Pero Sudar. Kako je naglasio

jedan od ovih centara u BiH bude prožet tom karizmom, karizmom priprostoga otvorenog pogleda i pristupa svemu što čovjek susreće – od čovjeka do najzadnjeg ži-

Svečana akademija

u propovijedi, zadaća škole je pomoći novim generacijama da lakše, uspješnije, radosnije i plodnije prožive život koji je sastavljen od dvije stvarnosti, a to je samoostvarenje i doprinos boljitku, sretnijem i uspješnijem životu zajednice, društva u kojem kao pojedinci žive i djeluju. Naglasio je da čovjek ne može niti odgovoriti niti biti odgojen, a niti je u mogućnosti dati vlastiti doprinos društvu i zajednici, ako najprije ne nađe neko čvrsto uporište koje će mu pomoći da se održi u svim osobnim potresima, ali i svim kušnjama zajednice i društva u kojem živi. „Nije moguće drugoga odgajati i drugome prenositi mudrost i znanje ako čovjek sam nije našao moralnu uporišnu točku. Ako je našao smisao koji je pretvorio u ideal, čovjek može stvarati djela koja su ravna čudesima jer u čovjeka je Bog stavio neiscrpno bogatstvo i mogućnost“, kazao je Sudar. Govoreći o životu sv. Franje zaštitnika ovog Centra koji je prije 800 godina programom vjere i srca osnovao red i pozvao ljude da zajedno s njim učine nešto dobro, Sudar je naglasio Franjinu opredijeljenost za širenje plemenitosti, čestitosti i dobrote prema čovjeku. „Zato smo htjeli da

vućeg bića. Mi bismo htjeli da iz ovoga Centra iziđu takvi učenici koji će zavoljeti život, koji će zavoljeti zemlju u kojoj žive i ljude s kojima žive kako bi doista bili svjesni da su djeca Božja i da imaju poslanje u ovom svijetu, te postigli puninu života za kojim ljudsko srce traga u vječnom životu.“ Misni program izvodili su pjevači velikog zbora koji je formiran ratne 1993. godine u župnoj crkvi „Sv. Petra i Pavla“ u Tuzli, a kojim je ravnala prof. Evica Cerić. Nakon mise upriličena je svečana akademija pod nazivom: „Blažen budi, Gospodine moj, sa svim stvorenjima svojim“. Učenici su kroz prigodan program prikazali život sv. Franje. U prigodnom govoru, ravnatelj KŠC „Sv. Franjo“ Tuzla, vlč. Vlatko Rosić je kazao da je ovogodišnja proslava Dana škole posebna po tomu što je u znaku proslave značajna obljetnica – 800 godina Franjevačkog reda. Rosić je naglasio kako ispravnim odgojem i obrazovanjem mladih ljudi za više vrednote moguće je nadići suvremene probleme u kojima se nalazi čovječanstvo i današnje bh. društvo. „Crkva je kroz povijest uvijek znala naći odgovor na poteškoće vremena

u kojem se nalazi jer je uvjerena da je vodi Duh Sveti. U tom kontekstu može se promatrati i pojava sv. Franje u povijesti kao odgovor na stanje u kome se nalazila. Stoga Katolička crkva u BiH, ali i naš KŠC „Sv. Franjo“ u Tuzli uvijek iznova pronalazi snage prebroditi sve izazove i po zagovoru sv. Franje nastavlja zadaću koja nam je povjerenjena, a to je odgoj i obrazovanje učenika usprkos svemu.

Školski zbor

Na taj način biva znakom temeljnih vrednota o čemu svjedoči i kip sv. Franje ispred naše škole koji kao da čuva našu školu, a time i naš identitet“, kazao je Rosić.

Kip sv. Franje koji je blagoslovio biskup Sudar, izradio je akademski kipar Ilija Skočibušić iz Tomislavgrada, i osim što će krasi proćelje škole, kip će simbolizirati sve vrednote koje se nastoje usaditi u učenike KŠC „Sv. Franjo“ Tuzla.

A. S. Č.

Gosti

U Šikari proslavljen blagdan zaštitnika župe sv. Franje Asiškog i 800 obljetnica Franjevačkog reda

Župa Šikara u nedjelju, 4. listopada proslavila je svoj patron – blagdan sv. Franje Asiškog. U župnom dvorištu okupilo se veliko mnoštvo vjernika iz svih župa Tuzlanskog dekanata, a svečanu svetu misu predvodio je **fra Josip Zvonimir Bošnjaković**, fratar iz Tuzle. U koncelecijaciji je sudjelovao i veliki broj svećenika iz Tuzlanskog dekanata na čelu s dekanom, prečasnim Perom Iljićem i tuzlanskim gvardijanom fra Zdravkom Anđićem. Proslava patrona bila je prigoda i za proslavu 800 obljetnice Franjevačkog reda.

Na početku svete mise nazočne vjernike i kolege svećenike pozdravio je župnik iz Šikare, fra Marko Lovrić. Zahvalivši se na odzivu, fra Marko je izrazio žaljenje što ovu svečanost nisu mogli uveličati i vjernici iz Bača koji su zbog tehničkih problema na granici spriječeni doći u krajeve odakle su njihovi preci zajedno s fratrima pod najezdom Osmanlija prije 300 godina bili primorani otići putem Bača. Govoreći o 800 obljetnici Franjevačkog reda, fra Josip Zvonimir je u propovijedi nadahnuto govorio o djelovanju franjevaca te liku i djelu sv. Franje Asiškog navodeći brojne događaje iz povijesti. Kako je kazao, iako su do sada padali brojni sustavi, Franjevački red je ostao i opstao u svojoj životnosti i jakosti i svjedoči propovijedajući diljem svijeta narodima Kristov nauk Božje ljubavi. Vjernike je pozvao da po uzoru na sv. Franju ne žive samo za sebe nego i drugima budu od koristi. Poručio je da je Krist svjetlo svijeta, istina, put i život svakog čovjeka i svi oni koji idu za njim, neće lutati u tami, nego će imati svjetlost života vječnoga. *"Sv. Franjo je znao da nitko na ovaj svijet ne dolazi gotov, finalan, nego kao mogućnost. Zato čovjek u svojoj slobodi kojom ga je Bog obdario može rasti sve do Boga, sve do neba, ali na žalost može se i strašno pokvariti i tako zakržljati sve do pakla. Stoga, baš kao što je sv. Franjo govorio da je sekulariziranom i materijaliziranom svijetu potrebno što više Kristove duše i srca, možemo reći i da je današnjem svijetu potrebno više duhovnosti, molitve, ljubavi i dobrote"*. Naglasio je da je Isus po svome sv. križu jedini spasitelj i otkupitelj čovječanstva te da je zato opstojnost i djelovanje Franjevačkog reda kroz proteklih 800 godina neoboriv dokaz svakom čovjeku da Franjevački red nije dobio svoje poslanje od nekog ljudskog, političkog parlamenta, vlade ili ministarstva, nego da je svoje franjevačko i evanđeosko poslanje dobio od Isusa Krista. Na kraju, propovjednik je podsjetio i na vrijeme dolaska franjevaca na naša područja, društveno politička previranja koja su kulminirala krajem 17. stoljeća kada je za vrijeme osmanlijske vlasti samostan na Gradovrhu poharan i opljačkan, a fratri i katolički puk ubijani i primorani napustiti ove krajeve.

Proslavi blagdana sv. Franje Asiškog u Šikari je prethodila devetnica i trodnevica, a dan uoči blagdana Franjevački samostan sv. apostola Petra i Pavla Tuzla, organizirao je hodočašće sv. Franji u Šikaru. Hodočasnici zajedno s fratrima iz tuzlanskog samostana pješice su se uputili do Šikare gdje je u okviru svete mise bio i obred Preminuća sv. Franje – Transitus. Nakon večernje molitve u kojoj su moljeni psalmi iz Staroga zavjeta, započeo je obred gdje je čitano izvješće o zadnjim trenucima života sv. Franje. Katolička crkva osim preminuća Isusa Krista, jedino dopušta i ima obred Preminuća sv. Franje.

Ankica S. Č.

Propovijed fra Josipa Zvonimira Bošnjakovića na blagdan sv. Franje Asiškoga

"Oko Božje pogleda ga u svetosti i dobru, jednostavnosti, siromaštvu, čistoti i poslušnosti i podiže ga Bog iz njegove neznanosti i tako Krist posta njegova snaga za dobro cijeloga čovječanstva" Ove evanđeoske riječi, draga braćo i sestre, su najbolji odgovor na pitanje koje postavljaju danas, u čuđenju, povjesničari, sociolozi, znanstvenici, filozofi, ekolozi pa i politolozi – kako je mogao Franjevački red kojeg je utemeljio 1209. godine sveti Franjo Asiški opstati punih osamsto godina i to po cijelome svijetu – u kojem su se kroz brojna stoljeća događale radikalne promjene među narodima, rušile se države, padala kraljevstva i propao fašistički i komunistički represivni sustav.

Pa znamo iz povijesti da su mnogi od spomenutih sustava davno nestali i iščezli s lica zemlje. A Franjevački red i dalje opstoji u svojoj životnosti i jakosti i svjedoči propovijedajući diljem svijeta svim narodima Kristovu nauku Božje ljubavi prema Bogu i bližnjima. Propovijeda, da ne treba samo za sebe živjeti, nego treba i drugima koristiti. Propo-

veseli mladić i pravi lider, okupljao je oko sebe mladež, jer je bio pjesnički i glazbeno darovit, s velikim ambicijama da bude bogatiji od svoga oca i da postane tako što značajniji među svojim sugrađanima. Zanosio se vojničkom slavom kako bi postao vitez ili plemić i kako bi mogao pred svima pokazati svoju moć i bogatstvo, da bi tako postao među svojim vršnjacima istinski vođa u svim segmentima njihova mladenačkog života.

Za vrijeme rata između Asiza i Perugiom, priključio se je 1202. svojim sugrađanima u nekom okršaju, u kojem se je kao pravi vođa hrabro borio, ali kako mu je četa doživjela poraz, bio je i sam zarobljen. Ostao je u tamnici više mjeseci zatočen, i kad je bio oslobođen, naglo je obolio i gotovo umro. Ta bolest je bila izvrsna prilika da se Franjo spusti na zemlju i da se po prvi put pozabavi temeljnim životnim pitanjima koja ne mogu nikoga mimoići: odakle sam, tko sam, gdje idem, zašto i čemu sam na svijetu, i da li ovaj naš život završava smrću ili se nastavlja?!

Proslava sv. mise

vijeda, da je Krist svjetlo svijeta, istina, put i život svakog čovjeka i tko ide za njim neće lutati u tami, nego će imati svjetlost vječnog života. Propovijeda, da je Isus po svome svetom križu jedini Spasitelj i Otkupitelj čovječanstva.

I zato je, draga braćo i sestre, opstojnost i djelovanje Franjevačkog reda kroz proteklih osam stotina godina neoboriv dokaz svakom čovjeku dobre volje da Franjevački red, kojega je utemeljio sveti Franjo Asiški, taj Kristoliki i nebeski fenomen među svetima, nije dobio svoje poslanje od nekog ljudskoga političkog parlamenta, vlade ili ministarstva, nego da je svoje franjevačko i evanđeosko poslanje dobio izravno od Isusa Krista, koji je Bog i Sin Božji, koji je s Neba sišao među nas, da nam u svemu bude jednak, samo ne u grijehu i da ne propadne nijedan od nas.

Zato se ne čudite što danas ima diljem svijeta, u Africi, Aziji, Americi, Australiji i Europi više od pola milijuna organiziranih franjevaca, franjevki, članova franjevačkoga svjetovnog reda i franjevačke mladeži, od kojih na tisuće evanđeoski, humanitarno i karitativno djeluju u trećem svijetu, liječeći bolesne i gubave, pomažu siromašnima i nepismenima i tako postaju odslika sv. Franje Asiškoga, koji je na putu susreo gubavca i poljubio ga, razgovarao s vukom i propovijedao pticama sve po uzoru Isusa Krista, koji je išao ovom zemljom i činio svima dobro.

Poštovana i draga braćo i sestre, sv. Franjo se je rodio u srednjoj Italiji u gradu Asizu 1182. godine, od roditelja Petra Bernardona, uspješnog i bogatog trgovca i majke Ivane. Kao

Ozdravivši, odlučio je ponovno krenuti u vojsku. Kupio je konja i skupu opremu srednjovjekovnog ratnika viteza, uzeo si osobnog slugu, opskrbio se novcem i lijepim odjelom, i krenuo opet na bojište prema jugu Italije. Došavši 1205. u Spoleto, gdje je prenoćio, u snu je čuo tajanstveni glas koji mu je govorio: *"Franjo, tko ti može više učiniti, gospodar ili sluga? Zašto umjesto gospodara tražiš i slušaš slugu?"* Franjo je odmah shvatio da mu to govori osobno Isus Krist i vratio se u Asiz.

Iste godine u crkvi sv. Damjana čuo je glas sa raspela kako mu Krist govori: *"Idi, Franjo, i popravi moju kuću koja se ruši"*, misleći na živu crkvu koja se ruši, a čiji smo mi svi, po krštenju, neodvojivi dio.

Na svetoj misi u Porciunkuli 1208. sluša evanđelje o poslanju apostola, da idu po svem svijetu i da svima navijeste Kristov nauk Radosne riječi i odjedanput je u Franjinu dušu došlo do radikalnog preokreta, počeo je ozbiljno razmišljati o duhovnoj dimenziji čovjekova života i poziva.

Naime, iznenada je shvatio, poput svetog Pavla na putu u Damask, da ga Krist poziva i da mu je neophodan u širenju evanđeoskih istina, mira, ljubavi i dobra. Shvatio je da ni naj-savršeniji darovi nisu ništa bez ljubavi, koja je najizvršniji i jedini put koji vodi Bogu i vječnome spasenju čovjeka.

Bacivši pred svoga oca Petra Bernardona svoje trubadursko i viteško odijelo, izjavio je da od sada ima samo jednog Oca na nebesima, moleći Očenaš. Poslije tog čina, obukao je na sebe odijelo napravljeno od obične vreće, upravo onako

kako ga danas franjevci nose, uz bijeli pas i kapu, u znak svoje jednostavnosti po primjeru svoga utemeljitelja sv. Franje Asiškoga. Zatim je 16. travnja 1209. godine otišao u Rim sa još dvanaestoricom svojih sljedbenika, gdje mu je papa Inocent III. odobrio njegov franjevački način života u siromaštvu, čistoti i poslušnosti crkvenim poglavarima.

I tako je zaživio Franjevački red *manje braće*, franjevaca s njihovim evanđeoskim programom mira, dobrote i ljubavi prema Bogu i bližnjima, s programom tolerancije, dijaloga i slavljenja života kao dara Božjega, a sve u evanđeoskom okviru: vjere, kulture i kršćanskog morala. Ubrzo nakon toga, taj stigmatizirani asketa, utemeljuje sa svetom Klarom strogi Red *Franjevki* ili *Klarisa* i napokon utemeljuje i Franjevački svjetovni red, čiji članovi žive Kristovo evanđelje i franjevačko pravilo u svijetu i u svojim obiteljima.

Tijekom XIII. i XIV. stoljeća, zabilistali su franjevci i na području školstva i stekli, zajedno s dominikancima, najveći ugled na sveučilištima – Parizu, Oxfordu, Koelnu i na mnogim drugim školskim središtima. Dostavno je spomenuti četiri blistava predstavnika: sv. Bonaveturu, Rogera Bacona, Ivana Duns Scota i Raymunda Luskog, koji su osvojili same vrhunce u filozofiji, teologiji i znanostima svoga doba.

Drukčije kazano sv. Franjo je shvatio da nitko od nas ne dolazi na ovaj svijet – gotov, finalan, nego kao potencija, kao mogućnost. Zato čovjek u svojoj slobodi koju mu je Bog dao može rasti do Neba, ali i, na žalost, pokvariti se i zakržljati sve do pakla.

Stoga je Franjo često govorio da je ovom odveć sekulariziranom i materijaliziranom svijetu potrebno što više Kristove duše i Kristova srca. Potrebno mu je duhovnosti, molitve, ljubavi i dobrote. Propovijedao je: *"Što čovjeka možeš dati u zamjenu, ako cijeli svijet dobiješ a dušu svoju izgubiš"*, *"Ne živi čovjek samo o kruhu i piću, nego i o svakoj riječi koja dolazi iz usta Božjih"*, *"Ja sam živi kruh koji je sišao s neba, ako ne budete jeli od moga tijela i pili od moje krvi, ne ćete ući u život vječni"*, *"Tko se mača hvata, od mača će i poginuti"*, *"Ne čini drugom ono, što ne želiš da tebi drugi učini"*.

I tako je, kao đakon Kristova Evanđelja, propovijedao Riječ Božju po Italiji, Francuskoj, Siriji, Svetoj zemlji, pa čak i tolerantnom sultanu u Egiptu, uvjeren, da Crkva mora biti po svom Božjem poslanju misionarska i spasiteljica duša, a to znači da mora svoje crkve i samostane izvući iz pustinje i smjestiti, pastoralno i evanđeoski, u mase i tako postati Kristovom Crkvom planetarnih razmjera. A na to je Krist i mislio kad je svojim apostolima naredio: *"Idite po svem svijetu, učite i krstite sve narode u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i kažite im da vrše što sam zapovijedio!"*

Postoji mišljenje da je sv. Franjo bio u Dubrovniku, Splitu i u Zagrebu gdje su danas samostan i crkva zajedno s predivnom kapelicom, u kojoj se je sv. Franjo molio, posvećeni upravo u čast sv. Franji Asiškom, kao i ova naša crkva u Šikari, koju sam 1971. godine, poslije izgradnje temelja i blagoslova, dopuštenjem crkvenih vlasti, proglasio, kao tadašnji gvardijan i župnik, crkvom i svetištem sv. Franje Asiškoga. I nedugo poslije toga, znate i sami što se je dogodilo, a sve po onoj: *"Udari Pastira i vjernici će se ustrašiti i razbježati"*. Poslije mog uklanjanja, mislili su, obustavit će se gradnja šikarske crkve i obnavljanje slike i starodrevne kapele Gospe Lipničke, a sve zato što su neki *mali crvi* htjeli, u svojoj tadašnjoj komitetskoj, supovskoj i novinarskoj službi, nečasno napredovati, veće plaće dobivati, da bi tako postali što *veći crvi* u svojoj protucivilizacijskoj i nečasnoj nakani.

Stoga zahvaljujem vašem vrijednom župniku fra Marku, što me je pozvao da skupa s vama i dragom braćom svećenicima, slavim danas ovu Kristovu euharistijsku žrtvu, za sve vas, za vašu djecu, mladež i za vaše obitelji, u čast svetom Franji Asiškom, u ovom njegovom živopisnom svetištu

u Šikari, svjedočeći, skupa s vama, da se istinski vjernici nisu ipak tada razbježali, kako su to neki *mali crvi* bili zamislili, jer Bog se pita, a ne oni, koji su to zlo počinili i kojima iskreno opraštam i želim da im i Bog oprosti.

Drukčije kazano, uvjeren sam da ste i osobno zaključili, iz svega što ste do sada čuli, da sveti Franjo spada u sam vrh svjetske i crkvene povijesti. To mu priznaje Katolička crkva.

Propovjednik i svećenik

To mu priznaju ostale crkve. To mu prizna cijeli svijet zato što je Kristu bio najbližnji, na što smo i mi svi pozvani, da budemo Kristoliki, a ne zlikoliki.

I to je glavni razlog, što je sv. Franjo na la Verni 1224. godine u rujnu mjesecu, dvije godine prije svoje smrti, po Božjoj volji, primio u znak zahvalnosti za svoj sveti i evanđeoski život – svete rane Isusove.

Cijenjena braćo i sestre, nitko ne biva iznenada velikim, pa ni sv. Franjo Asiški, nego to se postaje svojim stalnim duhovnim radom na sebi i to godinama i zato je Franjin život najstvarniji i najpotpuniji knjiga vjere, molitve, kulture, humanizma i ljudskosti, istinski preludij Bogoljubnosti i Kristovske čovjekoljublivosti.

I nije onda čudo što o njemu pišu katolici, protestanti, pravoslavci, muslimani, ekolozi, pjesnici pa i ateisti. Američki list *Magazin* Franju ubraja među desetoricu najznačajnijih ličnosti ljudske povijesti. Među njima su: Johannes Gutenberg, Christofer Columbus, Michelangelo, Martin Luther, Galileo Galilei, William Shakespeare, Thomas Jefferson, W. A. Mozart, Albert Einstein i sv. Franjo Asiški. Samo su dvojica velikana u povijesti, Franjo Asiški i Pavao iz Tarza, sveci po kojima su nazvana dva milijunska grada na svijetu – San Francisco u Kaliforniji i Sao Paulo u Braziliji. San Francisco je 1776. godine utemeljio franjevac p. Junipero Serra, i u njemu je 1945., na kraju Drugoga svjetskog rata, utemeljena zajednica *Ujedinjenih naroda* koja je kasnije preselila u New York, s Tihog na Atlantski ocean.

Poznato nam je, da svaki narod ima svoju nacionalnu himnu, a sv. Franjo je ispevao nadnacionalnu himnu, himnu svim stvorenjima u kojima je ljubio Boga i bližnjega svoga. To je pjesma zahvalnosti i radosti, kojoj na svijetu nema ravne i koja je ušla u antologiju svjetskog pjesništva. Čak je i posljednju neprijateljicu smrt, kako je naziva sv. Pavao, nazvao *sestricom smrti*. S njom je prešao zadnji dio puta, udaljenost od zemlje do neba, i tako je umro s Kristovim ranama na tijelu, u blizini crkvice – Porciunkule, 4. listopada 1226. i smrt ga je dovela pred prijestolje Oca Nebeskoga, koji se zove – Ljubav. Sestrice smrti u himni stvorenja, ispevao je posljednju strofu, koja glasi: *"Hvaljen budi Gospodine moj, po sestrici nam tjelesnoj smrti, kojoj nijedan smrtnik umaci neće... Jao onima, koji u smrtnom umiru grijehu, a blaženi, koje Ti nađeš, po presvetoj volji svojoj, jer druga im smrt nauditi neće..."*

Iz ove Franjine pjesme, osjeća se, da je za Franju smrt bila svetinja – jer s njom prestaje svačije vrijeme i zauvijek počinje vječno sjedinjenje s Bogom ili, ne daj Bože, vječna

udaljenost od Boga Stvoritelja i Oca našeg Nebeskoga.

Draga braćo i sestre, franjevci Bosne i Hercegovine obilježavaju ovih dana 718. obljetnicu svog dolaska u Bosnu i Hercegovinu. Prvo su došli u Srebrenicu 1291. i po tome gradu naša franjevačka provincija je dobila svoje ime *Bosna Srebrena*. A odatle su svoje evanđeosko, vjersko, pastoralno, medicinsko, kulturno i prosvjetno djelovanje proširili na cijelu

BiH, posebice na sjeveroistočnu Bosnu, i cijeli Balkan, zatim, na Hrvatsku, Slavoniju, Mađarsku, Rumunjsku i Bugarsku, gdje je papa Klement VII. 1595. imenovao za sofijskog biskupa fra Petra Zlojutrića – Soljanina, rođenog na Gradovrhu, prekrasnom proplanku iznad rijeke i naselja Solina, tri kilometra sjeveroistočno od Tuzle.

Gradovrh se spominje po prvi put u povijesnim dokumentima 1541. godine. Gradovrh je u XVI. i XVII. stoljeću bio središtem vjerskih, kulturnih i društvenih događanja, s Franjevačkim samostanom, velikom crkvom i prvom školom, ne samo za franjevačke đake, nego i za civilnu djecu i mladež. U crkvi se je nalazila čudotvorna slika Zvoničke Gospe koju su franjevci ponijeli sobom iz Zvonika i pred kojom su se molili na Gradovrhu, ne samo katolici, nego i pravoslavni i muslimani. Na Gradovrhu je rođen bosanski književnik fra Stjepan Matijević 1580., a umro je kao misionar u Transilvaniji u Rumunjskoj. Na učilištu na Gradovrhu kao lektor predavao je i poznati bosanski književnik fra Matija Divković, rođen 1563. godine u Jelaškama kod Vijake, u tadašnjoj župi Olovo. Samostan i crkva na Gradovrhu su potkraj XVII. stoljeća, za vrijeme osmanske vladavine poharani i opljačkani, a slika Zvoničke Gospe je nestala, gvardijan Franjevačkog samostana je nabijen na kolac, a četnaestorica franjevaca i s njima jedan brat laik su zaklani. Ostali franjevci povremeno bi dolazili i odlazili i krili se kod Majke Božje Lipničke u Lipnici i na Husinu. Neki su franjevci sa svojim vjernim pukom 1688. godine izbjegli, uslijed turskog zuluma, sa gradovrških prostora u Bač i njegovu okolicu.

Zato je Gradovrh, zbog gradovrških mučenika, najsvetije mjesto u ovim tuzlanskim prostorima, a i šire, i stoljećima vapije, da se vrate franjevcima *fratarske njeve*, kako ih još uvijek narod zove, i da se što prije postavi ondje obilježje ili sagrađi jedna odgovarajuća kapela u čast poubijanim franjevcima. Jer, na tom mjestu sahranjena su izmasakrirana tijela gradovrških mučenika i sofijskog biskupa fra Petra Zlojutrića – Soljanina, kojima, nažalost, ne dolazi nitko da se za njih pomoli, niti im tko donosi cvijeće i pali svijeće, iako su oni, služeći Bogu i narodu, dali svoje živote za Krista i njegovu jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu, koja i od nas očekuje da ni mi ni po koju cijenu ne izdamo Krista i svoju katoličku vjeru, nego da se, opslužujući Božje zapovijedi, svrstamo među najodličnije sinove i kćeri naše svete katoličke Crkve.

Narode Božji, sestre i braćo Isusa Krista, poklonici svetoga Franje Asiškoga, tako neka bude, i nikako drukčije. Amen!

CRTICE IZ POVIJESTI HKD "NAPREDAK" TUZLA

ZLATNO DOBA NAPRETKA (III DIO)

Zabave i prilozi kao oblik financiranja Napretkove djelatnosti

U razdoblju između dva svjetska rata, HKD „Napredak“ Tuzla je do financijskih sredstava dolazio na razne načine: članarinom, uplatama utemeljitelja, ali najviše organiziranjem zabava dobrovoljnim priloziima svojih članova što je umnogome utjecalo da je rad *Napretka* u tome razdoblju bio izuzetno plodonosan.

Svijest o potpori radu društva kod tadašnjih Napretkovaca bila je razvijena do te mjere da su se koristile sve prigode kako bi se skupila sredstva za rad *Napretka*. Naime, u svakoj prigodi članovi Društva su se aktivirali da skupe novčana sredstva koristeći svaku prigodu gdje se skupio veći broj pučanstva kao npr. zabave, vjenčanja, rođendani itd. Primjera za to ima mnogo. Tako je 1919. godine gospodin Silvio Ridl sakupio na sjelu Hrvatske zajednice 92 kruna, gospođica Terezija Mlinarić sakupila je 41 krunu, dok je u Breškama prigodom proslave rođendana gospođe Marije Dražić, supruge dr. Ambroža Dražića, advokata iz Brčkog, sakupljeno 370 kruna. Najbolji primjer kako treba pokrenuti narod u to vrijeme davao je i tadašnji

od 33 darivaoca što je u znatnoj mjeri popravilo financijsku situaciju ovoga društva.

Uz potporu Središnje uprave, a prilikom proslave Zrinjsko-frankopanskog 29. travnja 1923., vršena je i prodaja znakova *Napretka* koje je Podružnica primila od Središnje uprave iz Sarajeva (300 otkupnih znakova po pet dinara i 200 po jedan dinar). Prodano je 103 znaka po pet dinara i 119 po jedan dinar, tako da je ostvaren prihod od 634 dinara. Središnja uprava je poslala i 10 komada Predavanja o Zrinjsko-Frankopanima, čija je cijena bila pet dinara, a što su aktivisti podružnice rasprodali i ostvarili prihod od 50 dinara.

Značajna sredstva su prikupljena i od prodaje kalendara, božićnica, dobrovoljnih priloga sabranih na dan Ćirila i Metodija itd. Članovi *Napretka* koristili su mnogobrojne aktivnosti kako bi došli do sredstava neophodnih za funkcioniranje društva. Jedan dio sredstava koje su skupili članovi Društva korišten je za upravne troškove Podružnice, za gradnju konvikata, zatim za orga-

planirana tombola, ali nije izvedena. Na zabavu su još ranije u okružnici bili pozvani činovnici i namještenici Direkcije državnog rudnika u Kreki i Bukinjama, Solani u Kreki, Siminhanu i Trnovcu, Tvornici sode u Lukavcu te Tvornici špirita u Kreki. Pomenutom okružnicom su se ovi činovnici i namještenici pozvali da postanu članovi ove podružnice, te se obavještavaju da je članarina počevši od 1. siječnja 1926. godine 6 din. za članove I. reda, 4 din. za članove II. reda i 2 din. za članove III. reda. Tako su neslužbeno započele pripreme za predstojeću zabavu jer će naprijed navedeni privredni subjekti i pojedinci pomoći podružnici u materijalnom i moralnom pogledu. Osim moralnoga, zabava je polučila i veoma dobre materijalne rezultate bez obzira na sveopću krizu. Od kolikog značaja su prihodi za sveukupnu *Napretkovu* djelatnost, prije svih pomoć đacima, visokoškolcima i naučnicima u obrtu, govori činjenica da su evidentirani najmanji prihodi i o njima se vodila precizna evidencija. Rezultate zabave od 4. travnja 1926. sumirala je Podružnica u Kreki na svojoj redovnoj odborskoj sjednici održanoj 11. travnja. Ukupno ostvareni prihod na zabavi je bio za to vrijeme izuzetno velikih 6.009,45 din.

Podružnica *Napretka* u Tuzli također je vrlo često organizirala sijela i zabave. Tako je u prosincu 1920. održano sijelo (muška i ženska podružnica) na kojem je sakupljeno 1.667 kruna. Novac je podijeljen siromašnim đacima uoči Nove godine, tako da ova svota uopće nije ušla u blagajnu. Dana 2. travnja 1921. priređena je dobrotvorna zabava na kojoj je sakupljeno 48.301 kruna. Za pripremu zabave potrošeno je 25.100 kruna, tako da je ostalo čistih 23.201 kruna. Da je zabava ovako lijepo uspjela, ide zasluga bratskom Hrvatskom pjevačkom društvu *Trebević* u Sarajevu i akcionom odboru koji nije žalio truda oko pripreme svega za zabavu.

Kroz čitavo razdoblje od 1919. do 1926. zabave su *Napretku* donosile najveći financijski efekt. Tako je glavna godišnja zabava, koja je održana 13. veljače 1926., bila primjer dobro organizirane i financijski izuzetno uspješne manifestacije. Ostvaren je ukupni primitak od 15.323,75 dinara, a izdatak 4.633,50 dinara, tako da je čisti dobitak bio 10.690,25. Od toga je pola otplo *Majevici*, pošto je zabava zajednički organizirana. Prema tome, čisti iznos glavne zabave bio je 5.345,25 dinara.

Rukovodstvo *Napretka* je, da bi ostvarilo novčana sredstva, pozivalo svoje članove da u trgovinama kupuju laštilo (kremu) za cipele pod imenom *Napredak*, koju je izrađivala trgovačka tvrtka M. Kovačević iz Novog Sada. Ova tvrtka je od čitavog prometa ustupala *Napretku* 5%. Pogrešno bi bilo tumačiti i shvaćati da su zabave organizirane samo radi materijalne koristi. One jesu bile značajna i često isticanja stavka, a prikupljena sredstva su bila poticaj za većinu ostalih nimalo manje značajnih segmenata cjelokupne društvene djelatnosti *Napretka*.

Zabave su bile prilika, a u HKD „Napredak“ Tuzla se na tome radilo, da se proširi suradnja i s ostalim kulturno-prosvjetnim društvima. Zabave su bile važne i zato što su polučivale moralni uspjeh, poticale na aktivnost i angažman kako članova tako i simpatizera *Napretka*. Njihovi efekti su, dakle, bili višestruki.

Nikola Čiča

župnik fra Anđeo Anđelović koji je sudjelovao u obnovi *Napretka* poslije prvog svjetskog rata te je zajedno s Ivan Perićem, Ilijom Šibonjićem, Albertom Wenzlerom kao članovi utemeljitelji *Napretka* darovao svaki po 100 kruna kao bi se pokrenuo rad Društva i o tome obavijestio Središnji odbor u Sarajevu. Fra Anđelović je isto tako koristio svaku prigodu da skuplja sredstva za *Napredak* za što ima mnogo primjera, kao kada je u svatovima gospođe Franje i Viktora Gambergera s Katicom Frković i Danicom Subotić sakupio za *Napredak* 800 kruna. Dakle, aktivisti *Napretka* koristili su svaku prigodu da skupe dio sredstava za potrebe svoga društva. Tako je samo do konca maja 1919. svega dva mjeseca od obnove rada, podružnica hrvatskog društva *Napredak* u Tuzli skupila i Središnjoj upravi u Sarajevu poslala u gotovini 3.025,78 kruna.

Skupljanje dobrovoljnih priloga za financiranje *Napretkove* djelatnosti kontinuirano je trajalo kroz čitavo razdoblje do početka Drugog svjetskog rata. Korištena je gotovo svaka prigoda da se dođe do novca. Tako je na prijedlog g. Ante Tadića iz Tuzle gđica Mila Pranjić sakupila dobrovoljne prinose za *Napredak*, što ga darovale na svatovima g. Mate Pranjića u Novom Selu 19. srpnja 1921. Aktivisti *Napretka* su na ovoj svadbi sakupili 4.800 kruna

niziranje zabava te za potpore učenicima i studentima, dok je ostatak sredstva odašiljan Središnjoj upravi *Napretka* u Sarajevo.

U Tuzli je djelovala i Podružnica hrvatskog prosvjetnog i kulturnog društva „Napredak“ Kreka koja je osnovana 26. augusta 1920. Podružnica je u početku imala 60 članova s četiri utemeljitelja, da bi se broj članova za manje od mjesec dana povećao na 70, a broj utemeljitelja na šest. U okviru svojih aktivnosti Podružnica u Kreki je 8. septembra 1920. organizirala zabavu u korist siromašne krečanske školske mladeži. Od prihoda sa zabave uplaćeno je u korist *Napretkovog* konvikta u Sarajevu 1.000 kruna.

Tako je ova *Napretkova* podružnica održala svoju prvu zabavu i započela jedan od značajnijih oblika kulturne djelatnosti, ali i oblika financiranja društva. Iz godine u godinu zabave su bile sve posjećenije, organiziranje, a materijalni uspjeh jedno od najjačih vrela prihoda. Jedna od najuspješnijih zabava organizirana je od podružnice Kreka na katolički Uskrs, u nedjelju 4. travnja 1926. Prva točka programa bila je pozdravni govor tajnika podružnice Ahmeta Basare. Drugi dio je kazališni komad *Amanet* od Marka Milinovića, drama iz bosanskog života u tri čina. U trećem dijelu bila je

Jadranka Kosor posjetila Napredak

Predsjednica Vlade Republike Hrvatske Jadranka Kosor u sklopu svog nedavnog posjeta Sarajevu i Bosni i Hercegovini posjetila je i Središnjicu *Napretka* gdje ju je ugostio predsjednik *Napretka* prof. dr. Franjo Topić.

Topić je upoznao premijerku Kosor s rezultatima rada *Napretka* te joj je zahvalio na svemu što hrvatska Vlada, a i ona osobno, čine za *Napredak* i Hrvate Bosne i Hercegovine. Naglasio je kako o Bosni i Hercegovini treba govoriti afirmativno. „Moram priznati da mi je već dosadilo slušati one koji govore da u Bosni i Hercegovini nema života, napose za Hrvate. Svi pokazatelji govore da ima života. Nije lagano, ali se živjeti može. I Vas kao premijerku, kao i sve Vaše suradnike, molim da nas i dalje podržavate“, kazao je Topić.

Predsjednik Topić uručio je gospođi Kosor i prigodne darove, a od danas je premijerka i službeno član HKD „Napredak“ dobivši člansku iskaznicu. U visokom

izaslanstvu hrvatske Vlade bili su i ministar vanjskih poslova i europskih integracija Gordan Jandroković, ministar financija Ivan Šuker, ministar kulture mr. Božo Biškupić i mnogi drugi.

U ime *Napretka* na sastanku su nazočili dopredsjednik Središnje uprave mr. Dario Vučić i član Središnje uprave mr. Stipe Prlić.

ŠOPOVI DANI U ZNAKU MILE STOJIĆA

Pjesnička manifestacija *Šopovi dani na Plivi 2009.*, koju organizira Napretkova podružnica u Jajcu i Središnja uprava, ove je godine bila posvećena stvaralaštvu suvremenog bh. i hrvatskog pjesnika Mile Stojića. Mile Stojić je rođen 1955. u Dragičini (BiH). Studij južnoslavenskih književnosti i jezika diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Do lipnja 1992. živio je u Sarajevu od pisanja i uređivanja književnih publikacija. Nakon toga više od jednog desetljeća radio je kao lektor na Slavističkom institutu Bečkog sveučilišta. Trenutno je uposlen kao urednik na Bosanskohercegovačkome radiju u Sarajevu. Knjige su mu prevedene na njemački, poljski, talijanski, engleski, slovenski i norveški, a pjesme uvrštene u sve relevantne antologije suvremene bh. i hrvatske književnosti. Objavio je dvadesetak knjiga beletristike, te dvije antologije hrvatskog modernog pjesništva. Dobitnik je brojnih nagrada. *Šopovi dani* jedna su od najznačajnijih kulturnih manifestacija u Bosni i Hercegovini. Predsjednik Podružnice HKD „Napredak“ Jajce, gospodin Ljubo Lovrić je govoreći o ovogodišnjim Danima rekao: „Unatrag dvije godine napravili smo koncepciju održavanja Šopovih dana gdje se uz velikana Nikolu Šopa predstavljaju pjesnici iz naše regije. Tako smo prve godine ustoličili manifestaciju u čast pjesnika Petra Gudelja iz Hrvatske, prošle godine je to bilo u čast

pjesniku Ivanu Kordiću, a ove godine nam je posebna čast, nama jajčanima, *Napretku* te svim piscima, predstaviti pjesnika Milu Stojića.“

Predsjednik HKD „Napredak“ prof. dr. Franjo Topić je pohvalio napore koje podružnica u Jajcu ulaže u organizaciju ovakve manifestacije. „Usudujem se kazati da je Mile Stojić autentični nasljednik poezije i djela uopće Nikole Šopa. Također smatram da i obilježavanjem ovih dana pomažemo da se Nikola Šop vrati tamo gdje pripada, jer je svojevremeno bio prešućivan. Ovo je postala respektabilna manifestacija važna ne samo za Jajce grad već i za cijelu regiju. Stoga čestitam Ljubi Lovriću i organizacijskom odboru na zauzetosti da se ova manifestacija organizira i održi.“

Ove je godine na *Šopovim danima* sudjelovalo četrdesetak pjesnika, a dvije večeri programa bile su posvećene Nikoli Šopu i Mili Stojiću i privukle su pozornost velikog broja eminentnih književnih kritičara i brojnih novinarskih ekipa. Manifestaciju su podržali *Napretkova* Središnjica, federalno Ministarstvo kulture i sporta, grad Jajce i županijsko resorno ministarstvo.

Otvorena izložba radova pristiglih na natječaj za Papin spomenik

U organizaciji Nadbiskupijskog ordinarijata vrhbosanskog i HKD „Napredak“ u Maloj galeriji sv. Ante na Bistriku 3. studenoga otvorena je izložba radova pristiglih na natječaj raspisan za idejno rješenje spomen obilježja papi Ivanu Pavlu II. u Sarajevu.

O samom natječaju kao i proceduri izbora govorio je prof. dr. Muhamed Hamidović koji je bio jedan od članova žirija. Kazao je kako je natječaj bio izazov za sve oni koji su se prijavili i ispitivanje vlastitih mogućnosti. U ime Središnje uprave *Napretka* nazočne je pozdravio Gradimir Gojer. „Nadbiskupski ordinarijat vrhbosanski i *Napredak* su ušli ne u ambiciozan, već preambiciozan projekt što pokazuje veliku zahvalnost čovjeku koji je donio nadu gradu Sarajevu i Bosni i Hercegovini“, kazao je Gojer.

Nazočne je pozdravio i apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Alessandro d'Errico. Pri svom obraćanju prisjetio se Papinog pripremanja za dolazak u Sarajevo 1997. godine naglasivši kako je Papa unatoč nekim odgovaranjima rekao: „Ja idem. Moram posjetiti Sarajevo.“ Nuncij je iskazao riječi podrške i hvale institucijama koje su pokrenule ovaj projekt i svim autorima koji su se natjecali.

Izložbu, koja je otvorena sedam dana, otvorio je nadbiskup vrhbosanski Vinko kardinal Puljić. „Posebnu zahvalnost upućujem svima koji su se prijavili na natječaj i čiji su radovi ovdje večeras predstavljani. Upućujem također poziv svima onima koji su nas do sada podržavali da nam podršku daju i dalje kako bismo ovaj projekt i realizirali te Vas molim da nam ne dozvolite da posustanemo“, kazao je kardinal.

Kuda idu Europa i Bosna i Hercegovina

U organizaciji Paneuropske unije Bosne i Hercegovine u Banja Luci je od 25. do 27. rujna 2009. održana Međunarodna konferencija *Kuda idu Europa i Bosna i Hercegovina – između integracije i izolacije?*

Konferencija je imala za cilj promovirati Bosnu i Hercegovinu kao zemlju različitih potencijala kojima može obogatiti Europu, te istodobno govoriti i o problemima funkcionalnosti Bosne i Hercegovine zbog kojih se i postavlja pitanje nalazi li se Bosna i Hercegovina između integracije i izolacije. Kao organizaciji kojoj je cilj što skoriji ulazak Bosne i Hercegovine u Europsku uniju, Paneuropska unija Bosne i Hercegovine želi skrenuti pozornost i domaćih, a napose međunarodnih predstavnika vlasti, na trenutno stanje u državi, kao i ponuditi rješenja problema.

Konferenciji je nazočio velik broj predstavnika vlasti Bosne i Hercegovine, institucija Europske unije, diplomatskog zbora kao i predstavnika paneuropskih organizacija iz nekoliko zemalja. Donosimo vam dijelove govora predsjednika Paneuropske unije Bosne i Hercegovine prof.dr. Franje Topića na temu BiH između integracije i izolacije.

U ovoj 2009. godini, kada svijet vodi borbu s velikom krizom, Bosna i Hercegovina se sigurnim koracima približava političkom kolapsu. Opće političko stanje u državi je zabrinjavajuće. Ekonomska kriza nas možda toliko nije ni pogodila koliko politička. Kažu neki u šali da nas ekonomska kriza ne može pogoditi kada smo stalno u krizi.

Ipak politička kriza, koja se jasno reflektira i na ekonomsku i još gore na opće stanje svijesti građana, ovih dana kulminira. Neki ministri podnose ostavke, nema zajedničkog rada vlada, stječete dojam kako svi rade protiv svih te su mnogi zabavljeni samo o sebi. Jedan od eklatantnih primjera je i Grad Mostar. Političari se ne mogu

ispred veleposlanstava ne bi li dobili priliku posjetiti neku od zemalja. Nije uredu da BiH, koja je najveća žrtva posljednjeg rata, ostane s Albanijom na čekanju za ukidanje viza.

Bosni i Hercegovini potrebne su hitne ustavne promjene. Valjda je svima jasno da ovakvo dvoentetsko uređenje, uređenje s četiri razine vlasti, velika administracija su temeljno nefunkcionalni i skupi.

Ako se većina međunarodne zajednice i građana slaže da BiH treba opstati onda se mora naći solidno rješenje jer je bjelodano jasno da Bosna i Hercegovina ovakva kakva jeste nema gotovo nikakve šanse biti samoodrživa, a pitanje je i njezina opstanka. Nakon svih

se situacija dodatno komplicirati ne isključujući mogućnosti novih sukoba. Bez mirne Bosne neće biti ni mirne Europe.

Gledajući rad i slušajući mnoge stranačke lidere, onda dolazi opaka misao da bi bilo bolje da nemamo nikakve stranke, nego samo administraciju, pa neka to bude npr. OHR-ova.

Iz svegaazanog proizlazi da postoji nasušna potreba odgoja novih političara koji neće misliti i raditi samo za sebe, svoju stranku i svoj narod nego će promicati i opće dobro. Nema sreće na tuđoj nesreći.

U posljednje vrijeme su stoga sve veći povici protiv „protjerivanja“ stranih tužitelja i sudaca iz domaćeg sudstva. Bez jakog sudstva i pravde nema niti dobre države.

Najveći zagovornici te ideje su upravo oni koji su svjesni da imaju uprljane prste, a strani suci, ali i veliki broj domaćih, oni su zbog kojih korumpirani dužnosnici i drugi pojedinci ne spavaju mirno.

Sada su im produžili mandat, ali samo za slučajeve ratnih zločina, ali za pitanje korupcije i kriminala nisu. Korupcija je jedan od velikih problema i molimo OHR i domaće institucije da se obračunavaju s tom opakom bolešću. Stoga tražimo da ostanu strani suci dok BiH ne postane normalna država.

Ured visokog predstavnika i danas je u mnogim stvarima ključna institucija u Bosni i Hercegovini. Ovdje se često kritizira i tzv. međunarodnu zajednicu, ali koliko god i ona ima slabosti bez nje bi bilo puno teže. Možda bi čak imali opet rat. OHR treba i dalje ostati i pomoći organizirati novi Dayton ili uvesti BiH u Evropsku uniju. „Ostajte ovdje...“ pjeva Aleksa Šantić.

Imamo posebnu molbu da Visoki predstavnik pomogne realizaciju KORIDORA 5C.

U ovom kratkom obraćanju, dragi prijatelji, naveo sam samo neke elemente iz kojih se jasno vidi kako je Bosna i Hercegovina uistinu na jednom raskrižju. Nije ovdje glavni problem u običnim ljudima, ima puno pozitivnih znakova: može se putovati svugdje, ima i tisuće novih radnih mjesta, ima dijaloga među ljudima, ali jedan dio političara svađa ljude jer im je to najbolji argument: ugroženost vlastitog naroda, pogotovo pred izbore koji će biti slijedeće godine. Nedostaje optimističnijih vizija i riječi. Treba ljudima govoriti da ovdje ima dovoljno mogućnosti života za sve narode i građane. Evo mi to poručujemo i s ovog mjesta. Poručujemo vlastima u BiH da omoguće povratak prognanih i izbjeglica, a njima kažemo ne čekajte uvjete, nego dođite da se zajedno borimo za bolju BiH. I Paneuropska unija BiH je organizirana od predstavnika sva tri naroda i vrlo se dobro slažemo. Tko se boji drugog, taj je nesiguran u sebe.

s skoro godinu dana dogovoriti oko izbora gradonačelnika, a zbog čega građani trpe. Statut kojeg je nametnuo OHR prijeći da građani sami izaberu gradonačelnika kao što je to u Banja Luci, Tuzli ili drugdje.

Mnogi pitaju se zašto Europska unija ne ukine vize građanima ove zemlje optužujući prije svega Europsku uniju. Ne vide kako izvor ovoga problema treba tražiti unutar, a ne izvan Bosne i Hercegovine. Kako će vam netko pomoći, ako vi to sami ne želite. Možda je ipak Europska unija trebala sagledati kompletnu situaciju u zemlji i dati priliku građanima Bosne i Hercegovine koji nisu ni krivi ni dužni za situaciju u kojoj se nalazimo te davanjem viza pokazati svoj jasniji stav o Bosni i Hercegovini, kao zemlji koja je uvijek bila i danas je sastavni dio europskog nasljeđa i uljudbe. Poražavajući je podatak da veliki broj mladih iz Bosne i Hercegovine nisu nikada prešli granicu Bosne i Hercegovine, da moraju satima čekati

različitih dogovora i pokušaja dogovora očito je da se domaći političari ne mogu, a neki od njih i ne žele da se dogovore.

Dame i gospodo, stoga su prema našem sudu moguće dvije efikasne opcije: Prva je da se organizira, usudjem se izreći, novi Dayton, iako znamo da to nije lako. (Ako se prvo dugme krivo zakopča, onda su i sva ostala), a druga je opcija da Europska unija primi BiH ovakva kakva jest u svoje krilo pa da onda mijenjamo i usklađujemo zakone s onim evropskim. Kao kad igrate utakmicu onda morate poštovati pravila. Jer sve dosadašnje ustavne i zakonske promjene u koje je uloženo puno truda, novaca i živaca su bile više kozmetičke nego stvarne. Stoga bi vrijedilo truda da se temeljito preuredi država i da postane zemlja uređena po mjeri njena tri naroda i po mjeri svih građana. Ovdje mora biti kombinirana demokracija, možda je za nas najbliži uzorak Švicarska. Bez toga, bojim se, kako će

Održana 58. Glavna Skupština HKD „Napredak“

U Kninu je 7. i 8. studenog održana 58. Glavna Skupština Hrvatskog kulturnog društva Napredak. Grad Knin odabran je za održavanje ovogodišnje Skupštine prije svega zbog činjenice da u Kninu djeluje više nego aktivan podružnica, ali i zbog svog povijesnog značaja i uloge, napose u posljednjem Domovinskom ratu.

novljen, a koje su djelovale do gašenja Napretka 1949. godine.

I na Skupštini je opetovano kako povrat imovine predstavlja jedan od važnijih prioriteta u radu Društva. Na tom planu već je dosta napravljeno, ali se trebaju uložiti dodatni naponi kako bi bila vraćena sva imovina.

Radno predsjedništvo

Na zasjedanju Skupštine, u subotu 7. studenoga na Veleučilištu Marko Marulić, podnesena su izvješća o radu Središnje uprave i podružnica, a potom je uslijedila rasprava. Ocijenjeno je kako je rad Napretka i u prošloj godini bio dobar, ali kako ima prostora za još bolje rezultate. Naglašeno je kako se više pozornosti treba posvetiti radu s mladima i stipendistima te kako svaka podružnica mora osigurati barem jednu stipendiju godišnje. Po riječima mnogih zastupnika mlade treba izravno uključiti u rad i aktivnosti Napretka. Kao jedan od problema današnjice podcrtano je pomanjkanje volje za volonterskim radom, na kojem se temelji rad Napretka. Više je razloga tomu, a upravo Napredak ima misiju pomicanja ideje volunteerstva, a upravo su mladi oni koji su pozvani i na ovaj način promicati vrednote i afirmativne ideje.

Također kao jedan od zadataka istaknut je rad s podružnicama. Još intenzivnije treba raditi na oživljavanju rada podružnica čiji rad do dan danas nije ob-

Zaključak Skupštine je da se vide opcije pokretanja i sudskog spora pred sudom u Strasbourgu kako bi se osporio zakon o pravu otkupa nacionaliziranih stanova u Federaciji BiH, koji na diskriminirajući način daje nositeljima stanarskih prava da otkupe te otete stanove. Skupštinar su na koncu dali i analizu stanja hrvatskog naroda te su pozvali političke lidere na maksimalnu odgovornost u svom radu.

Nakon rasprave zastupnici su usvojili sva izvješća

Kao i uvijek na Skupštini je nazočio veliki broj gostiju, a između ostalih i gradonačelnica Knina **Josipa Rimac**, dožupan Šibensko-kninske županije **Željko Šimunac**, predsjednik Gradskog vijeća Grada Knina **Nikola Blažević**, gvardijan franjevačkog samostana **fra Petar Klarić**, glavni inicijator za otvaranjem podružnice u Kninu koje djeluje već pet godine **fra Ivan Nimac**, **Dražen Gagulić**, šef ureda Rude Vidovića ministra prometa i komunikacija u Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, predsjednik Hrvatske paneuropske unije prof. dr. Pavo Barišić i mnogi drugi.

Svoja pisma i pozdrave uputili su između ostalih nadbiskup vrhbosanski **kardinal Vinko Puljić**, predsjednik Republike Hrvatske **Stjepan Mesić**, potpred-

Zastupnici i gosti

Tuzlaci s predsjednikom Topićem

sjednik Federacije Bosne i Hercegovine **Mirsad Kebo**, ministra obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u Vladi Republike Hrvatske **Tomislav Ivić** i mnogi drugi.

Nakon službenog dijela Skupštine u dvorani Doma hrvatske vojske uprizoren je mjuzikl Kralj Zvonimir kojeg su izveli članovi KUD-a Kralj Zvonimir.

U nedjelju su Napretkovci posjetili i prostorije kninske podružnice, a potom su zajednički slavili Svetu misu u crkvi Gospe velikog hrvatskog zavjeta koju su predvodili predsjednik Napretka prof. dr. Franjo Topić i fra Petar Klarić.

Ispred tuzlanske podružnice Skupštini su nazočila tri zastupnika, predsjednik **mr. sc. Nikola Čiča** i tajnici **Ivica Kovačević** i **Ivan Kamenjašević**.

Opera je najzahtjevnija scenska vrsta umjetničkog oblikovanja dramske prirode i bića djela. Riječ je o tome, da je prvobitno opera bila dvorska zabava – predstava koja je trebala na gledatelje prenijeti sjaj obilja i moći. Potom se iz tog smisla, od kraja XVI. stoljeća razvijala i s vremenom diferencirala opera, kao glazbeno djelo i predstava iznimno visokih estetskih zahtjeva i elemenata koji kostimiranjem, muziciranjem, pjevanjem uglazbljenog teksta trebaju donijeti dramski i tragični sadržaj antičkih djela. Već za prve aktere opernih izvedbi postavilo se ozbiljno pitanje: kako pjesmom opjevati glad, bol, smrt, poraz, ništavilo, više sile, kako glazbeno i glasovno donijeti osjećanja i događaje koji su po sebi tek, tragičan kraj zbivanja i života.

Nastala i razvijala se u blještavilu i sjaju dvorova sjeverne Italije kao *Renessansni fenomen* koji se na specifičan način, glazbom i pjevanjem, nastoji približiti autentičnosti samoga događaja čiji je prikaz. Talijanski jezik je zbog mnoštva samoglasnika i svoje glazbenosti pogodan za oblikovanje teksta operne glazbene forme. Jezik i tradicija drugih zemalja su sljedstveno dali i drukčije opere i opernu tradiciju: njemački jezik se pokazao prikladnim za *Singspiele* – pjevanu dramu, engleski jezik za *Ballad-peru*, francuski jezik za formu *Opere-comique*. Pojavili su se brojni autori, veliki orkestri koje čini stotinjak glazbenika, veliki pjevački zborovi, ali su pravi junaci opernih izvedbi uvijek bili operni pjevači. Naime, biti operni pjevač, posebno u prvo vrijeme značilo je velika odricanja, pa čak kastraciju i celibat da bi se sačuvalo određeni kvalitet/boja glasa. U svom razvoju, opera je imala padove i uspone, ali ono što ju je uvijek činilo osobito umjetnošću – jest fenomen ljudskoga glasa i njegove boje – kao osnovnog sredstva izraza i oblikovanja dramskog narativa i dramske slike, različitih vidova raspoloženja.

Narodno pozorište Sarajevo organizirano je Odlukom Zemaljske vlade 1919. godine, a Opera postoji od 1946., tj. 63 godine u rasponu od rukovođenja direktora Stevana Brausa do Gradimira Gojera. Standardan i ujednačen razvoj opere južnoslavenskih naroda bilježe između dva svjetska i poslije drugog svjetskog rata, a za divno čudo, poslije rata u kojem je nestala SFRJ, usprkos teškoćama različitog podrijetla i naravi, dogodio se i evidentan kadrovski i repertoarski uspon opere i baleta. Pouzdano, riječ je kako o pronicljivosti rukovođenja i vo-

TAMNI BAS IVICE ŠARIĆA

đenja Narodnog pozorišta od strane Gradimira Gojera, redatelja i književnika, a tako i o stjecaju vanredno inventivnih i kreativnih kadrova/pojava, osoba koje su davale izvanredan doprinos razvoju opere i baleta.

U konkretnom primjeru, pojavila su se autentična operna djela *Hasanaginica* i *Aska i vuk* – drama i libreto književnik Nijaz Alispahić, glazba – kompozitor Asim Horozić, ali i veći broj iznimno kvalitetnih aktera, na prvom mjestu opernog pjevača u svjetskim razmjerama rijetkog tamnog basa Ivica Šarića, a potom i primadone, sopranistice Amile Bakšić, te većeg broja izvršnih glumaca. Tematizirane kao bosanske varijante opernih čuda, spomenuta djela su prošla svijetom ostavljajući publiku u estetskom šoku i nevjerici, da takvo što može nastati u Bosni i Hercegovini i Sarajevu, gradu koji je upravo bio godinama opsjednut i sistematski razaran artiljerijskim oružijima, a njegovi građani od djece do staraca ubijani snajperskim naoružanjem.

No, o svemu naprijed rečenom, samo uvjetno je riječ. Riječ je o 35 godina umjetničkog rada, opernog i koncertnog pjevanja Ivica Šarića i fotomonografiji koju je tim povodom priredio prilježni, osebujni i samozatajni Gradimir Gojer pod naslovom: *Ivica Šarić – od Kraljeve Sutjeske do pozornica svijeta*. Evidentno, Gojer se unio značajki i cijelim svojim bićem, stvarnom i sveukupnom umješnošću i izvršnom kulturnom mjerom u priređivanje monografije. Valja priznati: s puno stvarnih razloga, kao iskusan redatelj i rukovoditelj Narodnog pozorišta i Opere, ali i kao čovjek koji ima nedvosmisleni i jasnu spoznaju i predstavu o opernom pjevaču i umjetniku Ivici Šariću, kakvog Bosna i Hercegovina ima prvi put u svojoj kulturnoj i opernoj povijesti.

Ako je monografija kao književna vrsta *žanr* iscrpna knjiga o nekoj temi, a jest, nakon uvida u knjigu *Ivica Šarić – od Kraljeve Sutjeske do pozornica svijeta*, shvatit ćemo kako je ovdje riječ o višim od postavljenih teorijskih zahtjeva, ova knjiga je više nego iscrpna, ona je povijest jednog nesvakidašnjeg fenomena s kojim se susrećemo u cjelovito razvijenoj monografskoj formi. Ivica Šarić, rođen u Kraljevoj Sutjesci, školovao se na Muzičkoj akademiji u Sarajevu, u klasi profesorice Brune Špiler, počeo je pjevati kao član Zbora Opere Narodnog pozorišta u Sarajevu. Upravo iz te *skromne pozicije* Ivica Šarić će ubrzo postati regionalno značajan bas i napraviti niz izvanredno ozbiljnih kreacija i postignuća, kako u Operi Narodnog pozorišta Sarajevo, tako i u opernim kućama *Ljubljane, Maribora, Skoplja, Zagreba, Splita, Rijeke, Osijeka, ali i u produkcijama u Mađarskoj, Austriji, Belgiji, Švicarskoj, Francuskoj, Portugalu, Italiji, Kanadi...* /G. G./ Rijetko talentiran, Ivica Šarić je intenzivno radio, a njegov uspjeh je bio nadaleko vidljiv i zapažen, baš kao i njegov glas, karakterističan *tamni bas*, što možemo shvatiti i kao *punoću* i *jedrinu* njegovoga basa, koji ima velike čulne i oblikotvorne mogućnosti.

Interesantno je, da je uz sve što je davao iz svoga umjetničkog bića, Ivica Šarić kao direktor Opere u Narodnom pozorištu Sarajevo uveo nove metode u rukovodno-umjetničkom i menadžerskom obavljanju svoje dužnosti. Istodobno je umjetnički sazrijevao i njegove kreacije su dočekivane sa sve većim odobravanjem: *Ljubljana, Dubrovnik, Barokne večeri u Varaždinu, Pulska ljeta, Histrja festival, Majske operne večeri* u Skoplju, *Ohridsko ljeta, Operni festival* u Križankama... Jednako je zanimljivo, da Ivica Šarić ne posustaje u radu Hrvatskog kulturnog društva *Napredak* u kojem je njegov utjecaj na

kvalitetu glazbenih aktivnosti – iznimno značajan. Ivica Šarić će se pokazati izvanredno uspješnim i kao Ministar kulture i sporta Kantona Sarajevo, ne zanemarujući svoj osnovni *vox interiori* – operno pjevanje u matičnoj kući i na sceni *Hrvatskog narodnog kazališta* gdje ostvaruje izuzetno zapažene uloge u Verdijevom *Nabuccu* tumačeći ulogu *Zaccarie* ili realizirajući kreaciju u *Borisu Godunovu*. Operni angažman Ivica Šarića realiziran je do kraja osmišljeno, odnjegovan u najboljoj opernoj literaturi Rossinija, Smetane, Mozarta, Puccinija, Brittena, Bizeta, pa do domaćih autora. Ivica Šarić je dao ogroman doprinos u koncertnoj djelatnosti i opernim angažmanima kad je riječ o hrvatskoj opernoj klasi, posebno kad je riječ o djelu Slavka Gotovca.

U savim određenom smislu život, rad i postignuća Ivica Šarića su blistav primjer izvanrednog radnog aktivteta, iznimno talentirane osobe i ostvarivanja potencijalnih mogućnosti na kakve nailazimo samo u bajkama. Od dječaka rođenog u Kraljevoj Sutjesci na obalama Trstionice, nakon sretnog djetinjstva dosegao je mjesto prvaka Opere Narodnog pozorišta u Sarajevu i ugled opernog soliste prestižne internacionalne karijere.

U Šarićevoj obitelji svi su svirali, otac Augustin, djed David, ujak Julius – glazba mu je bila dio života i svakodnevlja. Glazba je u njemu klijala, rasla, razvijala se i bokorila. Svi oko njega su popravljali, pravili i svirali razne instrumente. Šarić je pjevao u svakoj prilici koja mu se pružila, u zborovima posebno, ali će njegov razvoj i napredovanje ići postupno i temeljito pod budnom pažnjom Teodora Romanića, Paše Gackića, a potom i Brune Špilera i Ivana Štajcera, kada će početi dobivati i manje uloge u *Kući na Obali*.

Ivica Šarić će u više navrata ponavljati kako profesorici Bruni Špiler u cijelosti duguje svoje vrhunsko umjetničko obrazovanje. Po prirodi odmjeren, a raskošno talentiran i radan, Ivica Šarić je brzo učio od najvećih i najboljih, zato se razvijao sigurno i kontinuirano uspinjući se k vrhu. To mu je omogućilo u jednakoj mjeri da bude vrstan solist, ali i da uspostavi dinamiku i diktira tempo rasta sarajevske operne kuće. U tom smislu poseban značaj imao je Šarićev rad s dirigentom Marjanom Fajdigom i redateljem Dragom Fišerom na opernim postavkama *Rigoletta, Seviljskog berberina, Prodane nevjeste...* Uslijedit će rad s Miroslavom Homenom, Carlom Orffom, Dragom Boldinom, Franjom Potočnikom, Teodorom Romanićem, Dejanom Miladinovićem u postavkama Verdijevih opera *Nabuco i Trubadur...* I u najsloženijim ulogama, koje su u punoj mjeri zahtijevale *glumca i pjevača*, Ivica Šarić je izvršno i studiozno uspijevao razviti svoju ulogu do nivoa da se to i danas spominje s poštovanjem i kao nenadmašan doseg i umjetnički rezultat. Riječ je o umjetniku koji je karijeru opernog pjevača građio bez padova, čovjeku koji je svojim kreacijama oduševljavao i čiji je ugled rastao iz uloge u ulogu, iz izvedbe u izvedbu. No, sljedstveno shvaćanju kazališne i operne kritike, Ivica Šarić će zvjezdane trenutke svojih sposobnosti i svoga umijeća darovati publici realizacijom uloge *Hasanage* u operi *Hasanaginica* zajedno s opernom divom Amilom Bakšić. Osim svega, dužni smo zapaziti kako u osobnoj profesionalnoj karijeri, Ivica Šarić nije zazirao niti od jednog problema koji se tiče uloge i zadatka u opernoj predstavi, koji proizilazi iz složenosti glazbene literature. Dakako, prisustvo Ivica Šarića kao *basa* specifične boje, podrazumijevalo je i potrebu za snaženjem različitih orkestarskih i izvođačkih potencija.

Interesantno je, kako su opere u regiji počele repertoarski računati s glasom i basovskim mogućnostima, s repertoarom Ivica Šarića. Njegovi operni itinerari su: Sarajevo – Zagreb – Beograd – Ljubljana – Maribor – Rijeka – Novi Sad – Osijek – Split – Dubrovnik – Varaždin – Skopje – Ohrid – Milano – Torino – Oderzo – Monfalcone – Budapest – Praha – Brussels – Como – Toronto... Ivica Šarić je putovao, pjevao stare sarajevske i sasvim nove uloge, Gotovčevog *Eru s onoga svijeta*, Rossinijevog *Seviljskog berberina*, Zajčevog *Nikolu Šubića Zrinskog*, ali i *Borisa Godunova* za kojega će dobiti visoku nagradu u Zagrebu – *Vladimir Ruždjak, Hasanaginicu* itd. Kvalitetno prisustvo i mogućnost angažiranja Ivica Šarića dinamizirali su i preporadali operni život u regionu, a Ivica Šarić je sve ljepše sijao kao rijedak i brižljivo brušeni dragulj.

Veći dio ove prelijepe monografske knjige koja dijelom obilježava 35 godina Šarićevog umjetničkog rada, donosi medijske dokaze koji prate kvalitet opernog anga-

žiranja Ivica Šarića. Ovdje čitamo brojne napise o Šarićevom angažiranju u Sarajevu i regiji povodom izvođenja Rossinijevog *Seviljskog berberina*, Verdijevog *Nabuca*, Donizetijevog *Ljubavnog napitka*, Britenovog *Malog dimnjačara*, Puccinijevog *La Boheme*, Bizetove *Carmen*, Puccinijeve *Madame Butterfly*, Pergolesijeve *Služavke Gospodarice*, Puccinijeve *Tosce*, Verdijevog *Trubadura*, Čajkovskovljevog *Eugenija Onjegin*, Horozićeve *Hasanaginice*, Gotovčevog *Ere s onoga svijeta*. Istovremeno, Ivica Šarić na koncertnom podijumu izvodi vrlo širok i prestižan repertoar: Mozartovi *Requiem, Krunidbena misa*, Verdijev *Requiem*, Saint-Saensov *Requiem* Faurreov *Requiem*, Beethovenova *Misa Solemnis*, ali i *Misa u C-Duru*, a participirao je i u izvođenju čuvene Beethovenove *Devete simfonije*. Svojim moćnim, autoritativnim basovskim istupom, Šarić je oplemenjivao izvedbe velikog broja scenskih koncertnih verzija diljem regionalnih i europskih pozornica izvedbama Brucknerovog *Te Deum-a*, Šostakovićeve *Četnaeste simfonije*, Dvorakove *Sabat mater*, Berliozovog *Kristovog djetinjstva* i dr.

Kao rijetko tko u opernoj umjetnosti, Ivica Šarić je nailazio na nepodijeljeno odobravanje i pohvalu umjetničke kritike. Njegov zdrav glas, impozantan nastup i rafinirana izvedba glazbenih djela u svim pojedinostima plijenili su publiku, podsticali operne ansamble i osvajali umjetničku kritiku do mjere, pa je njegovo sudjelovanje u interpretaciji djela naslovljavano kao, npr.: *Verdijev Requiem za sjećanje*.

Ova prelijepe monografska knjiga u formatu 225x240mm, na finom papiru za umjetnički tisak i u obimu od 350 stranica, donosi obilje iznimno kvalitetnih fotografija i faksi-

mila iz tiska koji prezentiraju pohod Ivica Šarića opernim scenama u zemlji, regiji i Europi, pa bi površan promatrač mogao pomisliti kako je i njegov život samo čista i nepatvorena ljepota i sjaj. Želimo sugerirati, kako iza svega što ova knjiga prezentira kao krajnji ishod, stoji ogroman i predan rad ovoga umjetnika. Svi koji su radili s Ivicom Šarićem, s njim su željeli raditi ponovno, jer je kvalitetan bas, a kao pjevač i profesionalac iznimno pouzdan do mjere, pa u ansamblu postaje nukleus dragocjene i nosive pozitivne energije za sve članove u opernoj postavi. O Ivici Šariću s oduševljenjem govore Vjekoslav Šutej, Divna Pervan, Marija Barbieri, Petar Selem, Vladimir Kranjčević, Mirella Toić, Georgij Paro, Miroslav Homen, Uroš Lajović, Amila Bakšić, Krunoslav Cigoj, Oskar Danon, Ljiljana Molnar Talajić, Paša Gackić, Gradimir Gojer...

Pojava Ivica Šarića, njegove glasovne i glumačke mogućnosti, operni i koncertni repertoar, estradna djelatnost u širokom rasponu od opernih arija, zabavnih melodija, romanci, starogradske melosa, dakle izvanredno širokog

glazbenog spektra, djelovali su kao magnet za produkciju nosača zvuka. Ivica Šarić je već na početku karijere ušao u glazbenu produkciju Radio-televizije Sarajevo, a u glazbenim arhivama radijskih i televizijskih postaja ostavio je snimljeno neprocjenjivo glazbeno blago. Sve vrijeme, snima i u europskim radijskim i televizijskim kućama. Nastupao je i snimao sa simfonijskim i filharmonijskim orkestrima Hrvatske radio-televizije, Slovenske radio-televizije, Radio-televizije Beograd, Radio-televizije Sarajevo, sa Zagrebačkom, Skopskom, Beogradskom i Sarajevskom filharmonijom, njihovim revijskim i tamburaškim orkestrima... Šarićev glas i izvedbe su na gramofonskim pločama i compact diskovima puno šire od prostora u kojem se kretao i konkretno djelovao.

Konačno, dužni smo pripomenuti, kako je umjetnik Ivica Šarić svojim radom i djelovanjem obilježio značajnu epohu operne umjetnosti u Bosni i Hercegovini na prijelazu iz XX. u XXI. stoljeće. Počevši kao zborist u Narodnom pozorištu Sarajevo, diplomirao je *Solo pjevanje* na Muzičkoj akademiji u Sarajevu i postepeno, ali studiozno ušao u repertoar Sarajevske opere i razvijao se do nivoa prave operne zvijezde.

Uz rečeno, ustvrdit ćemo i, kako je književnik Gradimir Gojer koji je do sada objavio 28 vlastitih knjiga, priređujući ovu knjigu, uspostavio izvanredno visok kriterij za priređivanje sličnih knjiga. Gojer je čovjek, pjesnik, spisatelj i autor uistinu zasnovane kulturalne mjere. Ta okolnost je u ovom primjeru došla do punog izražaja spram osobe i djela opernog pjevača, umjetnika Ivica Šarića.

A. K.

OPERNI I KONCERTNI REPERTOAR IVICE ŠARIĆA

OPERNI REPERTOAR: Verdi NABUCCO – Zaccaria, Verdi DON CARLOS – Filip II., Verdi AIDA – Ramfis / Kralj, Verdi MOĆ SUDBINE / La Forza del Destino / – Otac Gvardijan, Verdi TRUBADUR / Il Trovatore / – Ferrando, Verdi RIGOLETO – Montecrone / Sparafucile, Verdi MCBETH – Banco, Verdi TRAVIATA – Dr. Grenvil / Markiz d'Obigny, Puccini TURANDOT – Timur, Puccini LA BOHEME – Colline, Puccini TOSKA – Crkvenjak / Cesare Amge-lott / Sciarone, Rossini SEVILJSKI BRIJAČ / Il barbiere di Seviglia / – Don Basilio / Dr. Bartolo / Fiorello, Rossini Mojsije / Moses / – Osiride / Faraon, Donizetti LJUBAVNI NAPITAK / L'elisir d'amor / – Dulcamara, Donizetti LUCIA DI LAMMERMOOR – Raimondo, Bellini NORMA – Orovoso, Bizet CARMEN – Zuniga, Musorgski HOVANŠČINA – Dosifej, Musorgski Boris Godunov – Boris, Rimski – Korsakov CARSKA NEVJESTA – Sobakin, Čajkovski EVGENIJ ONJEGIN – Gremin, Borodin KNEZ IGOR – Galicki, Ferrari ČETIRI GRUBIJANA / Il Quattro Rusteghi / – Simon, Pergolesi SLUŽAVKA GO-SPODARICA / La Serva padrona / – Uberto, Mozart FIGAROVA ŽENIDBA / La nozze di Figaro / – Bartolo, Mozart BASTIEN I BASTIENA – Colas, Massenet DON KIHOT / Don Quijote / Kihot, Zambreglia ISTAR-SKA SVADBA – Biaggio, Briten MALI DIMNJAČAR / The little sweep / – Bob, Charles-Camille Saint-Saens SAMSON I DALILA – Stari Izraelac, Wagner TANHAUSER – Biterolf, Strauss ŠIŠMIŠ / Die Fledermaus / – Blind, Smetana PRODANA NEVJESTA – Kecal / Miha, Lisinski PORIN – Sveslav, Ivan pl. Zajc MISLAV – Vojin / Mislav, Ivan pl. Zajc NIKOLA ŠUBIĆ ZRINJSKI – Sulejman Veličanstveni, Ivan pl. Zajc BAN LEGET – Vladan, Gotovac ERO S ONOG SVIJETA – Gazda Marko, Gotovac MILA GOJSALICA – Ivan Gojsalić, Hatze ADEL I MARA – Stari Vornić, Hatze POVRATAK – Dako, Kogoj CRNE MASKE – Cristoforo, Horozić HASANAGINICA – Aga Hasanaga, Dionisie de Sarno san Giorgio BALKANSKA CARICA – Ivan Crnojević, godpodar Crne Gore i Zete, Čavlović SREBRENČANKE.

KONCERTNE IZVEDBE Ivica Šarića: Verdi – RE-QUIEM, Mozar – REQUIEM, Mozart KREENUNGS – MEDDE / Krunidbena misa /, Faure – REQUIEM, Saint-Saens – REQUIEM, Beethoven – MEESE C – DUR, Beethoven SYMPHONY No. 9, Beethoven – MISSA SOLEMNIS, Bach – JOHANNES-PASSION / Muke po sv. Ivanu /, Bach – MATHAUS-PASSION / Muke po S. Mateju /, Rossini – SABAT MATER, Bruckner – TE DEUM, Janaček – Glagolska MISA / Glagoljska misa /, Weill – LINDBERG'S FLIGHT / Lindbergov let /, Šostakovič – 14. SIMFONIJA, Berlioz – L'ENFANCE DU CHRIST / Kristovo djetinjstvo /, Dvorak – SABAT MATER, Papandopolu – HRVATSKA MISA, Mahler – SYMPHONY No.-8., Haydn – ORATORIJEN DIE SCHEFFUNG / Stvaranje svijeta /, Gotovac – PETAR SVAČIĆ, Gabrijelčić – SPOMENSKI SPEVI, Zajc – MISA br. 4., Puliti – MISA, Nepoznati Autor – KRIŽEVAČKA MISA.

OTVORENI DANI BKC TUZLA

PETI BIJENALE UMJETNOSTI MINIJATURE

U Bosanskom kulturnom centru u Tuzli nedavno je otvoreno Peto bijenale Umjetnost minijature Bosne i Hercegovine. Preko tri stotine pedeset autora sa oko tisuću radova prijavilo je ove godine svoje sudjelovanje na ovoj manifestaciji. Sudeći prema pristiglim radovima, kako po broju tako i po kvalitetu, ovogodišnje Bijenale je nadmašilo dosadašnja. Od ukupnog broja autora koji su izlagali na Bijenalu, njih četrdeset četiri dolazi iz inozemstva i to iz Hrvatske, Njemačke, Srbije i drugih zemalja. Značajno je istaći da su se na Bijenalu predstavili i autori iz pedeset mjesta iz Bosne i Hercegovine. Najviše njih dolazi iz Sarajeva, Mostara, Banja

trenutku zatečene u životu i svijetu umjetnosti, može se sa razlogom odnositi ona stara i poznata krilatica *«Ars longa, vita brevis»*. Život je zaista kratak a umjetnost duga, posebno ako se nalazimo neposredno izloženi njenom plemenitom djelovanju. Ideje su te koje pokreću svijet”.

Od svih sudionika sigurno će se posebno osjećati oni nagrađeni jer su i same nagrade, ma koliko se nekad činile nevažnim ipak poticaj da se ide dalje i više. Tako je nagradu za slikarstvo osvojio Mensur Porović, za grafiku i crtež Sead Emrić, za skulpturu i instalaciju Nikola Vučković koji je osvojio i Grand prix Bijenala, dok je nagrada Aleksandar Aco Adamović pri-

Detalj s izložbe

Luke, Širokog Brijega, ali i iz onih manjih sredina kao što su Bužim, Grude, Ilijaš, Vitez, Kremna. Sa sigurnošću se može kazati da je ova internacionalna manifestacija svijetao primjer da kultura a pogotovo likovna umjetnost ipak i dalje zauzima određeni značaj u našoj ne tako blistavoj svakodnevici. Tako **prof. dr. Enver Mandžić**, direktor Bijenala govori da je ovo sa sigurnošću jedina manifestacija likovne umjetnosti koja okuplja sve ljude u našoj zemlji bez bilo kakvih ograničenja. „Danas kada se likovnoj kulturi i likovnim djelima posvećuje jako malo pažnje i kada smo svjedoci da se likovna djela jako malo otkupljuju a umjetnici teško dolaze do zaposlenja. Tek u takvim okolnostima ova manifestacija pokazuje svoj puni sjaj i značaj”, kazao je Mandžić i dodao da je značaj jedne ovakve manifestacije i za sam grad Tuzlu ogroman.

Selekcijska komisija je za izlaganje odabrala 278 autora i ukupno 561 rad u četiri kategorije. Za kategoriju u slikarstvu, prijavljeno je najviše umjetnika, a komisija je odabrala 140 autora sa ukupno 293 rada. Kategorija grafika obuhvata 32 autora i 62 rada, crteža 42 autora sa 85 radova i skulptura i instalacija obuhvata 64 autora sa 121 radom.

Nimalo lagan zadatak nije imao i žiri u sastavu akademik Boško Kučanski iz Sarajeva, Drago Handanović iz Doboja, Hilda Dugonjić Mijatović iz Vareša, Maja Hrvanović iz Lukavca i Fuad Kasumović iz Tuzle, da odabere one čija su djela najbolja i koji će osvojiti nagrade. Na otvaranju Bijenala predsjednik žirija **Boško Kučanski** nije krio svoje zadovoljstvo što i za njega lično znači ovo Bijenale jer je i sam nekada prije punih pedeset godina izlagao svoje radove u Tuzli. On je u knjizi izdanoj povodom Petog Bijenala Umjetnost minijature Bosne i Hercegovine između ostalog zapisao: „Na sve nas, u ovom

pala Muhamedu Bajramoviću. Nagrađeni **Nikola Vučković** je akademski kipar iz Metkovića i na ovom Bijenalu se predstavio jednim crtežom i s dvije skulpture. Sam umjetnik nije krio zadovoljstvo što je dobio nagrade. „Naravno da mi ove nagrade mnogo znače i one će biti poticaj za dalji rad”, rekao je Vučković i dodao da je ova manifestacija dragocjena za cijelu Bosnu i Hercegovinu, jer je minijatura lako dostupna, lako se prenosi, šalje, vraća i ne zahtjeva puno. Osim Nikole Vučkovića dvije nagrade je dobio i **Sead Emrić**, umjetnik iz Bihaća i član udruženja Likovnih umjetnika Bosne i Hercegovine. Obraćajući se prisutnim uz riječi zahvale prema organizatoru kratko je dodao: „Ove dodijeljene nagrade me obavezuju da i dalje i još ozbiljnije nastavim svoju likovnu priču”.

Uz prisustvo predstavnika općinskih i kantonalnih vlasti, i mnogobrojni Tuzlaci svojim su prisustvom uljepšali peto jubilarno otvaranje Bijenala. Otvaranjem ove, po svemu navedenom veoma značajne izložbe, otvara se i kulturna manifestacija „Dani BKC-a 2009.”. A jubilej Bijenala Umjetnost minijature Bosne i Hercegovine, ostat će upamćen po velikoj zainteresiranosti likovnih umjetnika da se predstave svojim radovima na manifestaciji koja okuplja sve one, koji na neki način pripadaju bosanskohercegovačkom likovnom krugu.

Pet proteklih godina svjedoče da dobre ideje uvijek ostaju žive i nađu svoj put da se ostvare, tako ne treba zaboraviti one koji su ih pokrenuli, pa su tako i predstavnici Bijenala na dan otvaranja položili cvijeće na grob Ace Adamovića, jednog od osnivača ove Manifestacije, koji je preminuo 20. listopada 2003. godine.

Irena MADŽAREVIĆ

VINKO LAMEŠIĆ NA RAMSKIM JESENIMA

U okviru “Ramskih jeseni 2009.” u organizaciji općine Prozor-Rama u predvorju Doma kulture u Prozoru svečano je otvorena izložba slika tuzlanskog umjetnika Vinka Lamešića, predsjednika Udruženja likovnih umjetnika Tuzlanskog kantona. Ovaj eminentni tuzlanski umjetnik se ljubiteljima likovne umjetnosti predstavio slikama krajolika s maslinom i mrtvom prirodom, rađenim slikarskom tehnikom ulje na platnu i pastel.

Likovni umjetnik Husein Šljivo je na otvorenju izložbe govorio o darovitosti ovog umjetnika, kazavši kako se Vinko Lamešić u likovnim kolonijama i na kolektivnim izložbama slika pojavio ranih osamdesetih godina, od kada je imao mnoge samostalne izložbe u BiH i inozemstvu, a njegovi radovi izloženi su širom svijeta.

Otvoravanje izložbe

Prisutne je pozdravio i sam umjetnik, rekavši da jedna slika govori više od hiljadu riječi, te se zahvalio organizatoru izložbe i cjelokupnoj publici koja je došla na otvorenje. „Prvi put sam u vašoj općini i očaran sam prirodnim ljepotama vašeg kraja”, rekao je Lamešić, dodavši kako se nada da će se ramski motivi biti inspiracija njegovim budućim slikama.

Izložbu je otvorio općinski načelnik dr. Jozo Ivančević.

Posjetitelji

DEVETI MEĐUNARODNI KNJIŽEVNI SUSRETI „CUM GRANO SALIS“

Mastionica i pero postaju jedinstveni u regiji

Laureat je, u izuzetnoj konkurenciji, dobio Bekim Sejranović, Brčak po rođenju, riječki đak, stanovnik norveškog glavnog grada Osla. Naklonost žirija osvojio je njegov prvi roman intrigantnog naslova Nigdje niotkuda.

Bekim Sejranović i njegov prvi roman *Nigdje niotkuda*, dobitnik je književne nagrade **Meša Selimović** koja je 5. rujna dodijeljena u okviru međunarodnih književnih susreta „Cum grano salis” u Tuzli. Ova velika književna nagrada jednoglasno je otišla u ruke ovom mladom umjetniku koji je svojim romanom *Nigdje niotkuda* progovorio o zbilji izbjeglištava, zapravo o mjestu koje bi trebalo biti cilj, a na kraju je tek samo prostor s kojeg opet valja otići. Ne radi se samo o čovjekovoj selidbi, radi se o selidbi svega, pa čak i samog jezika.

Priča o nepostojanju identiteta

Bekim Sejranović želio je samo napisati priču o nepostojanju identiteta, ali se na kraju ova priča širila i prerasla u roman. „Rođen sam u Brčkom, odrastao u Rijeci, posljednjih godina sam u Norveškoj. Putujem dosta. Knjiga se zove *Nigdje niotkuda* jer glavni junak u njoj podsjeća na mene. Ne može pronaći svoje mjesto, pokušava doći do svojeg odredišta i nekada mu to uspijeva, a nekada i ne. Taj roman uspo-ređujem sa stvarnim životom, kao što kipari uzimaju glinu kao materijal, tako i ja uzimam stvarni život. Ali ovaj roman nije autobiografija, događaji u romanu nisu istiniti, ali bi mogli biti”, priča **Sejranović**. Priznaje da se nagradi nadao, mada je nije očekivao. Roman je posvetio baki i djedu koji se nalaze na naslovnicama romana. „Zaista, maštao sam o ovoj nagradi, svjestan zavidne konkurencije i presretan što sam je dobio, jer je Meša Selimović moj omiljeni pisac i posebice zato jer sam je dobio u Tuzli, gradu u koji veoma često dolazim”, kaže **Sejranović**.

Priča o samo običnim malim ljudima

Kako ističe, Bosna i Norveška su veoma različite zemlje, a u Bosnu bih se volio vratiti, mada je to veoma teško. „Ipak, možda postanem pisac puno radno vrijeme. Ako se to dogodi onda ću stalno biti u Bosni”, kaže ovaj mladi pisac. Ovaj roman je nastajao dosta dugo, a povjerenstvo je posebice cijenilo to što je on na dječjački način govorio o stvarima koje su se događale. „Taj pripovjedač u romanu je u početku dijete i mijenja iskustva kako odrasta. Koristio sam stvarni život i oblikovao roman. U književnu građevinu unosim stvarni život, ali nikada ne bih mogao pisati o, primjerice, noćnom životu u Parizu ili nečemu sličnom. Pisao sam o ljudima koje sam srećao, slušao ljudske priče i sl.”, rekao je **Bekim Sejranović**.

Irfan Horozić predsjednik povjerenstva osvrnuo se na jedan poseban Sejranovićev ispis, kako ga naziva dječjački i previše iskreni. „Od samog početka nametnula se žestina i ljepota jedne autentičnosti, na prvi pogled, autor posve jednostavno govori o stvarima koje znamo, ali kada ih čujemo na takav jedan iskren način, posebno oblikovano, dobijemo novu vizuru svijeta i života ljudi, za koje mislimo da ih jako dobro poznajemo, a onda se pojave nova plemena, ljudska otkrića”, kaže **Horozić**.

Najveći broj promocija romana

Književni susreti „Cum grano salis” su kao nikada do sada okupili najveći broj književnika. Ove susrete obi-

lježio je i najveći broj promocija romana istaknutih romansijera iz cijele regije. Tako su već prvog dana književnih susreta ljubitelji književnosti uživali u premijernom predstavljanju romana Almira Alića, „Boa u kokošinju” te promociji knjige Julijane Matanović „Knjiga od žena, muškaraca, gradova i rastanaka. Gradonačelnik Tuzle Jasmin Imamović koji je i osnivač ovih književnih susreta, kaže da je do sada kroz povjerenstvo prošao veliki broj uglednih književnih imena i intelektualaca. „Ovi susreti narasli su na najjače književne susrete posvećene romanu. Nagrada „Meša Selimović” narasla je na jednu od najvećih književnih nagrada. Nikada kao ove godine nije bio veći interes u regiji za književne susrete Cum grano salis. Moram priznati da nikada kao do sada nisu na ovim susretima sudjelovala veća književna imena”, kaže gradonačelnik i književnik

Jasmin Imamović. On je, također tijekom ovih susreta prvi put u Tuzli promovirao svoj najnoviji roman „Molim te, zapiši”. Ovo je njegova sedma knjiga, a četrty roman. „Molim te, zapiši” je povijesni roman čija se radnja odvija u srednjovjekovnoj Bosni. Knjiga je do sada dobila uglavnom pozitivne ocjene i kritiku. Imamovića priča vodi kroz burno povijesno razdoblje. Među temama kojih se autor dotiče u djelu su Crkva bosanska, stećci, inkvizicija, papa i Rim. Roman se u velikoj mjeri bavi ljubavnim temama, ali sadrži i mnoga politička promišljanja.

Najjača književna nagrada

Treba svakako naglasiti da sve književne nagrade pokrivaju područje samo jedne zemlje, a nagrada **Meša Selimović** pokriva govorno područje četiri zemlje i to BiH, Srbije, Hrvatske i Crne Gore. Načelnik Imamović kaže da se od ove godine počinju boriti da bilo koja druga književna nagrada ne smije biti jača od ove. „Mi smo ojačali nagradu novčano od 7. 000 KM. To ništa nije u odnosu na naš proračun, ali jest na ime Meše Selimovića i ime Tuzle”, kaže Imamović.

M. N.

BEZ OBZIRA NA NAJAVLJENE FINACIJSKE PROBLEME

Narodno pozorište Tuzla će biti domaćin velikim režiserima

Ljubitelji kulture u Tuzli je nedavno potresla vijest da bi zbog finacijske krize mogle biti upitne dvije velike premijere predstava istaknutih redatelja Jovice Pavića i Dine Mustafića. Iz Narodnog pozorišta u Tuzli poručuju da ipak situacija nije tako alarmantna i da će poštovatelji kazališne scene ipak moći uživati u najavljenim predstavama. U razgovoru za naš list, Milenko Iliktarević, direktor Narodnog pozorišta u Tuzli nam kaže da će finacijska situacija jedino odlučiti hoće li to biti neki veliki projekti ili manji, a nikako to da veliki redatelji neće doći u ovo kazalište. „Znači samo je upitno hoće li raditi predstave s petnaest likova ili s dva. Dakle sigurno je da Jovica Pavić i Dino Mustafić režiraju, samo još trebamo vidjeti je li to neki veliki projekt. Termini su već dogovoreni, sada čekamo kako će se situacija odvijati i tako ćemo se i ponašati. Prilagođavamo se situaciji”, kaže nam Iliktarević. Ipak je jasno da postoji mogućnost da će ljubitelji kazališta možda biti uskraćeni za velike najavljene predstave „Večeras improviziramo” prema tekstu Luigija Pirandella, a Dino Mustafić trebao je režirati „Jastučka” Martina McDonna. No, činjenica je da je sve popularnija recesija najviše zahvatila područje kulture, pa nam direktor Iliktarević kaže da se zbog toga veoma loše osjeća, ali da ipak neće odustati od svojih projekata. „Situacija je takva kakva jest, sve ćemo naše planirane projekte podnijeti osnivačima, pa ćemo vidjeti kako će oni biti prihvaćeni. I mi ćemo kao Pozorište

pokušati naći što više sredstava od pokrovitelja. Međutim, kome se god obratimo svi nam kažu da je recesija. Tek polovinom rujna znat ćemo na čemu smo”, kaže nam direktor **Iliktarević**. Umjetnički direktor Armin Čatić nije nimalo pesimističan. Kaže nam da je već u određenim dogovorima s ovašnjim biznismenima i da ipak postoji mogućnost da se ove velike predstave za koje treba oko 70. 000 KM režiraju. On kaže da srpski redatelj Jovica Pavić dolazi u Tuzlu već 10. rujna i da se počinje s realizacijom projekta. „Optimističan sam, situacija jest teška, ali trebamo uzeti u obzir činjenicu, kada god je na ovim prostorima bilo političkih previranja upravo je kultura bila na udaru. Mi se samo trebamo snaći, novca i predstava će biti”, kaže nam **Čatić**. Dino Mustafić će režirati predstavu „S centra lica”, a Čatić smatra da ona ne zahtjeva neku veliku produkciju, pa stoga i vjeruje u ostvarenje ovog projekta.

M. N.

Nova, suvremena i moderna Srbija?

Najveće svjetske ekonomije potrošile su 10.000 dolara po stanovniku boreći se s financijskom krizom u posljednjih godinu dana, pokazuju nove kalkulacije.

Na moju preveliku žalost do mene nije stigao ni jedan dolar. Čak ni od nekih znanaca, kumova i rođaka koji rade i žive u Americi, pardon Americi.

Osoblje Prihvatilišta za napuštene pse spremalo se za međunarodnu konferenciju "Za dobrobit pasa", koja je održana u Budimpešti od 7. do 10. listopada 2009. godine. Organizator konferencije je "Dog trust". To je zadužbina za pse i humanitarno društvo, koje organizira svake godine ovakvu vrstu skupova u drugom gradu.

Ne treba imati ništa protiv ove, ovakve i sličnih konferencija; ali ostaje pitanje bez odgovora tko, kada i gdje će organizirati konferenciju pod nazivom "ZA DOBROBIT LJUDSKE SIROTNICE".

Želite da izgledate privlačno? Stanite pored ružne drugarice, glasila je jedna nedavna novinska poruka.

Slijedom toga pokušao sam nekoliko puta stati pored bogatih osoba, ali nikakve koristi od toga nisam imao.

Predsjednik istočnog susjeda Bosne i Hercegovine, gospodin **Boris TADIĆ**, može ponosno reći da je izgrađena nova, suvremena i moderna Srbija.

U toj i takvoj izjavi ništa neće pogriješiti. Između ostaloga i novcima iz Beograda, nadomak Sarajeva u Palama, nedavno je otvorena nova škola pod nazivom "Srbija".

Vlada Hrvatske je donijela izmjene zakona po kojima je ponovo moguće pušiti u kafićima, javile su mnoge novinske agencije.

Mnogi Hrvati, ali i žitelji ostalih, preostalih i zaoštalih država nastalih raspadom bivše Jugoslavije, ođavna su popušili svoje.

Raffi GREGORIAN, prvi zamjenik visokog predstavnika u BiH i supervizor za Brčko distrikt, je izjavio: **"Bit će odgođena tranzicija OHR-a"**.

Hvala Ti gospodine i ekselencijo Gregorijane. Iz-

mučeni i isprepadani glupostima domaćih političara i ekstremista, oni Bosanci i Hercegovci koji su saznali za ovu Vašu izjavu lakše dišu i mirnije spavaju.

Jovan ĆIRILOV, je u beogradskom EuroBlicu napisao: **"Znam za izraz slatko pravoslavlje, ali nije mi jasno značenje. Kako religija može biti slatka, kad je askeza ili bar umerenost jedna od izazova dobrog pravoslavlca?"**

Spomenuto značenje nije jasno ni mojoj malenkosti, a ne znam ni koga bih pozvao da mi to objasni. Ukoliko se netko od vjerskih velikodostojnika, sluga i službenika osjećaju prozvanim, unaprijed se zahvaljujem za suradnju, pomoć i objašnjenje.

Ukupno stanje u Bosni i Hercegovini vrlo je negativno i to će sigurno dovesti do zastoja u približavanju ove zemlje NATO-u i Europskoj uniji, ocijenio je zamjenik Visokog predstavnika za BiH **Raffi GREGORIAN**.

Ovo je jasno apsolutnoj većini pismenih Bosanaca i Hercegovaca, a i šire. Međutim, većini je nejasno kako sastaviti kraj s krajem, odnosno kako preživjeti.

Doktor i policajac vole 'plavu kovertu', a ni profesor nije mrska, naslov je iz jednog od rujanskih brojeva Slobodne Dalmacije.

Ni plava, ni bijela kuverta nisu mrske ni meni, ali nitko mi ih ne nudi. Ne samo da ne nude, nego ne daju ni kada tražim.

"Odgovorni na vlasti moraju se suočiti sa svim aktualnim izazovima i pronaći dugoročna, uravnotežena, pravedna, socijalno osjetljiva i političkog nepotizma lišena rješenja, da bi što skorije Hrvatska stala na svoje noge," glasi poruka iz jednog od skorašnjih brojeva tjednika Glas koncila, a odnosi se na zbivanja u Republici Hrvatskoj.

Citirana poruka može se odnositi na sve banovine, kneževine i slične bana-države nastale raspadom bivše Yuge. Ali, socijalne stabilnosti i sveopće sigurnosti građana sigurno neće biti u dogledno vrijeme, ni uz pomoć Glasa koncila, ni bez toga.

Prema podacima Republičkog Zavoda za statistiku "Monstata", Crna Gora najviše robe uvozi i izvozi iz Srbije.

Dva oka u jednoj glavi očito ostaju braća blizanci, bez obzira na osamostaljenje Crne Gore, a ni krv nije voda, poznato je odavna.

Ivica DAČIĆ, aktualni srbijanski ministar unutarnjih poslova, zamjenik premijera i čelnik Socijalističke partije Srbije (SPS) tvrdi: **Treba staviti tačku na sve ono što je bilo;** podrazumijevači pod ovim ratna (zlo)djela.

Lijepo, nema što, ali kada pola Bosne i Hercegovine ne bude samo srpsko(RS), i kada bude zajednička svojina sviju nas, a ne samo ratni plijen, onda možemo govoriti o stavljanju točke. Inače je ovakva inicijativa samo interes naših i njihovih tajkuna, a narod neka trune u getu.

Elizabet SMIT iz Južne Karoline dobila je na sudu odštetu od dva milijuna dolara, nakon što joj je zubar greškom izvadio 13 zuba, piše "Jahu Njuz".

Za toliko novaca većina Balkanoida, pardon Balkanaca, dopustila bi vađenje svih zubi, naravno ako ih još imaju.

Jevreji su manjina u BiH prvenstveno zbog brojnosti, ali i zbog toga što su Ustavom označeni bezličnom odrednicom "ostali". Ipak BiH, u kojoj njihov broj ne prelazi tisuću, smatraju domovinom i ne gube optimizam.

Na njih bi se trebale ugledati ostale nacionalne manjine, ali i Hrvati kao najmalobrojniji od tri konstitutivna naroda.

Vlasnici hotela, restorana i kavana u Zagrebu pamtit će dva upravo održana koncerta čuvene irske rok grupe U2, jer su za samo dva-tri dana zaradili više od osam milijuna eura.

Naravoučenje: - ovu i slične glazbene grupe trebalo bi što češće pozivati na gostovanja u BiH, da nas bar svirka i pjesma malčice izvuku iz krize, kad neće političari i ne umiju privrednici.

Krivo (o)gledao: Nikola J. IVANOVIĆ

Budućnost ljudi.... budućnost

Čini mi se da Tuzla nikada nije bila više u središtu medijske i svake druge pozornosti kao proteklog mjeseca. Ovaj put ne zbog svog razvoja. Povod

je nimalo lijep. Početkom rujna premijer RS-a Milorad Dodik sve je šokirao izjavom da je zločin na Tuzlanskoj kapiji isceniran. To je u Tuzli izazvalo buru reakcija, dani se samo o tome govorilo, tražila se od Visokog predstavnika hitna smjena Dodika uz blago rečeno ucjenu da ukoliko to ne učini, i sam Inzko bi mogao biti nepoželjan za grad na zrnoli. Kako to obično i biva u našem društvu i na političkoj sceni – opet sve po starom. Gotovo da Dodika više nitko i ne spominje, a Valentin Inzko je i dalje dobro došao.

Kome je Tuzla zasmatala i zašto? Otkud da se nakon niza godina od završetka rata na ovamo baš Tuzla nađe u središtu ratne zone koja je „završena“ još prije 14 godina? Na desetine je pitanja, ali se još uvijek nitko ne usudi dati pravi odgovor, mada on vjerojatno postoji. Što će mladi naraštaji iz ovoga naučiti?

Ne nije samo Tuzla postala žarište političkih prepućavanja u zadnje vrijeme. U svakom dijelu BiH na sve moguće načine se pokušava napraviti jedna negativna i u krajnju ruku nesigurna klima. Kod običnog čovjeka se uvukao strah i nevjerica u sutrašnji dan. Taj strah nije zanemariv jer sjećam se sebe prije nekoliko dana, nakon navijačkih nereda u Širokom koji su šokirali javnost u cijeloj regiji. Gotovo sam se stalno okretala i samo vodila računa o tome da nekoga slučajno krivo ne pogledam. Jer ni sama ne znam tko mi je za leđima i hoće li nekome zasmetati što sam možda plava ili što sam novinarka. Opet isto pitanje. Zašto sve ovo? I odlučim saznati više. Što čeka naš mladi naraštaj i kakva nam je budućnost.

Razgovaram tako s jednim gospodinom koji poprilično poznaje politička i društvena događanja od početka devedesetih na ovamo. Kažem ja da pojedinci ponovno spominju rat, a on me gleda i ne progovara. Nakon par sekundi kaže mi: „Nemojte upadati u zamku u koju smo i mi upali početkom devedesetih kada smo mislili da nam je drugi i drugačiji neprijatelj, a danas smo shvatili da su nam najveći neprijatelji oni koji su nam govorili da su nam drugi neprijatelji.“ Trebalo mi je dosta vremena da shvatim što mi je u stvari taj gospodin htio reći. Mislio je, zapravo, na političke vođe koji nam žele predstaviti kako nam opasnost prijeti od nekog drugog ili trećeg, a oni su ti koji predstavljaju najveću opasnost za budućnost ove zemlje.

Iako su izbori tek iduće godine kampanje su već uveliko počele, pa je vjerojatno i jedan dio kampanje Dodik imao u Bijeljini kada je spomenuo Kapiju. Jer nije bez razloga on to rekao u Bijeljini, gradu u kojem mu je toliko stalo do glasova. I zato se već pomalo bojim kampanje, jer opet ćemo gledati politička optu-

živanja između prvog, drugog i trećeg. A zanimljivo je da će uvijek netko biti poprilično ugrožen. U takvoj nedoličnoj slici i prilici, ali nimalo zavidne stvarnosti, građani se jedva snalaze. Ljudi izlaze nezadovoljni na ulice. Tako je ova naša nesretna zemlja postala mjesto jednaka kojima su narušena sva ljudska prava. Jer, čovjek naprosto više ne zna kome vjerovati jer iza koje fotelje su se sakrili ljudi koje smo birali. Povjerenje je izgubljeno još davno, a toga mnogi tek danas postaju biti svjesni. Zar sve to nije dovoljan razlog da se okrenemo budućnosti? Zbog čega da se opterećujemo zamislama i izjavama ljudi koje jedino sami sebi donose dobrobit? Zašto misle da nisu ravnopravni s nama i otkud im pravo da nam tu ravnopravnost umanjuju?

Što čovjek – branitelj danas ima? Ovo je pitanje jednog od prosvjednika dok sam razgovarala s njima o njihovoj napaćenoj i jednoj sudbini. Ništa dobro. Braniteljima su ostale ratne boli. Većina ih se vraća na tamne slike rata u kojima tek neka strašna svjetlost zabliješti, a zbog čega cijela obitelj pati. Većina tih ljudi je danas bez posla i primorana na različite načine osiguravati kruh za svoju obitelj, a to nije ono za što su se borili. Kucaju na razna vrata, ponižavaju se i uporno ponavljaju – pa ja sam taj, sjećate me se, trebam kruh i novac.... Nadležni se onda pozivaju na kojekakve zakone koja reguliraju njihova prava, a zakoni su puni nekih „rupa“ na koje se vječno izvlače. Danas poznavatelji zakona, veliki zaštitnici nacionalnih interesa kroje naše sudbine. Baš kao da se radi o ljudima s druge planete.

Tako to biva u napaćenoj BiH podijeljenoj na ove ili one, u kojoj se ovi i oni bore samo za svoje, pozivajući se na interese svoga naroda. Interesi građana BiH su daleko manji od interesa koje danas proživljavamo, tako nam malo treba da budemo sretni.

I zašto bi meni netko uskraćivao tu sreću. Zašto bi mi takvi uopće privlačili pažnju osim samo u onoj mjeri u kojoj to zahtjeva moja posao? Zašto bi meni takvi ljudi kvarili nedjeljno popodne s mojom obitelji i odlučivali u moje ime hoću li ja biti dio europske zajednice? S kojim pravom se uopće postavljaju pitanja odlaska mladih iz zemlje u kojoj ništa nije dobro, osim nogo-metne reprezentacije. Jesu li svjesni da su negativnim nabojem mlade učinili nasilnicima koji svoje nezadovoljstvo izražavaju na nogometnim terenima. Mladi zato odlaze, jer ne žele više biti dio tuđeg mišljenja. Žele odrastati u zdravoj i perspektivnoj sredini. Umorni su, a odmoriti ih može samo zdrava budućnost. Ta budućnost je siguran i topao dom, velika obitelj, osmijeh djece, posao i ugodno šopingiranje.

Budućnost je sada veliki izazov, ali ne budućnost kao vrijeme, već budućnost u ljudskom smislu. Jer lijepa budućnost znači i dobar životni izbor. Je li, onda, dobar izbor bio ostati u BiH ili još uvijek nije kasno?

Maja Nikolić

MEĐUNARODNI ZNASTVENI SIPOZIJ U POVODU 800 GODINA FRANJEVAČKOG REDA S POSEBNIM OSVRTOM NA DJELOVANJE FRANJEVACA NA PODRUČJU TUZLANSKOG KRAJA.

SUDIONICI

prof. dr. Pejo Čošković-Zagreb (Hrvatska)
prof. dr. Pavao Živković-Osijek (Hrvatska)
prof. dr. Ivan Balta – Osijek (Hrvatska)
prof. dr. Marta Dobrotkova-Požun (Slovačka)
prof. dr. Evika Jurikova – Trnava (Slovačka)
prof. dr. Vanda Babić – Zadar (Hrvatska)
prof. dr. Azem Kožar – Tuzla
doc. dr. Izet Šabotić – Tuzla
doc. dr. Senaid Hadžić – Tuzla
doc. dr. Sead Selimović – Tuzla
doc. dr. Edin Mutapčić – Tuzla
Leonard Valenta, prof. – Sarajevo
Vanja Gavran, prof. – Mostar
Čazim Sarajlić – Tuzla
Atif Kujundžić – Tuzla
prof. dr. Miroslav Petrović – Tuzla
mr. sc. Nikola Čiča – Tuzla

CIJL SIMPOZIJA

Pokušati osvijetliti ulogu koju je imao franjevački pokret na prostoru Bosne i Hercegovine posebice na području Tuzlanskog kraja u kulturnom povijesnom i političkom pogledu gledano s aspekta svih naroda koji žive na ovome prostoru.

PETAK

16:00 - 17:00

Registracija sudionika

17:00

Otvorenje Simpozija

17:00 - 17:10

Svečani program

17:10 - 17:30

Pozdravna riječ organizatora i gostiju

17:30 - 18:30

Četiri uvodna predavanja (4x15 minuta)

18:00

Domjenak

SUBOTA

9:00

Početak Simpozija - Šest predavanja (6x20 minuta)

11:00

Stanka

11:30 - 13:00

Četiri predavanja (4x 20 minuta) - Diskusija

13:00 - 15:00

Ručak i odmor

15:00 - 16:30

Četiri izlaganja (4x20 minuta)

16:30 - 17:00

Stanka

17:00 - 18:00

Dva predavanja (2x20 minuta) - Diskusija

19:00

Svečano zatvaranje uz pozdrave gostiju i sudionika

19:30

Domjenak za sve sudionike i goste

Devetnaest godina

S vama

HDZ
Bosne i Hercegovine

Općinski odbor Tuzla
Županijski odbor Soli

GRAĐEVINARSTVO
PROIZVODNJA
TRGOVINA

LUCIANA

Adresa: Magistralni put bb, Lukavac, BiH
Tel/fax: ++387 35 553 454, 553 453

E-mail: luciana@bih.net.ba
www.luciana.ba

NA IZVORIMA HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA

“(…) ako postoji hrvatski narod, hrvatska kultura i hrvatska književnost, onda nužno i bez obzira na ikakve lingvističke činjenice postoji, s tog gledišta, i hrvatski jezik kao njihov izraz.”

Radoslav Katičić

Jezik, kao osnova narodne kulture, tako je važna, značajna i zanimljiva pojava da ga treba neprestano istraživati i proučavati s raznih stajališta.

Iako je serija članaka zamišljena tako da se – zbog opće konfuzije, površnog nepoznavanja tematike ili

kojom naša književna tradicija krajem 11. st. dostojno izlazi iz anonimnosti svoje nedokumentirane pretpovijesti, postaje sredstvom pisanog izraza.

Razlog upotrebe narodnog jezika u glagoljskim spisima nije bilo slabije poznavanje normi staroslavenskog jezika u hrvatskih glagoljaša, nego ga treba tražiti u njihovu svjesnu nastojanju da u neliturgijskim spisima funkcionalno približe taj jezik narodu. Jasno je da takva upotreba narodnog jezika (čakavštine, pa i kajkavštine) nije bila u neliturgijskim spisima opća te nije značila prekid sa stoljetnom tradicijom staroslavenskog kao književnog jezika. Preciznije, rezultat te težnje da glagoljaši budu razumljivi bilo je stvaranje jezika u čijoj je strukturi bila čakavska osnova³ protkana staroslavenskim elementima na svim gramatičkim razinama. Taj se jezik naziva hrvatskom redakcijom staroslavenskoga, a pretapa se u hrvatski književni jezik.

Pored onih pisanih ovim hibridnim jezikom, ima u hrvatskoglagojskim knjigama i tekstova na čistom narodnom jeziku. Tako je u 14. st. zabilježena i poznata hrvatska pjesmarica (oko 1380.), s pjesmama na živom narodnom jeziku.

U istom periodu na području Srbije u staroslavenski prodiru elementi pučkoga jezika, ali već u 14./15.

st. Konstantin Filozof uvodi ortografski model, koji standard usmjerava prema bugarskom. Osim toga hrvatska i srpska redakcija staroslavenskoga razlikuju se i po pismu. Dok se srpski u masovnoj upotrebi bilježi isključivo ćirilicom, koja se smatrala više uklopljenom u prostor bizantskoga kulturnog utjecaja, hrvatski se jezik najviše služio glagoljicom, i to prvo oblom inačicom pa uglatom – hrvatskom, zatim ćirilicom, njenom zapadnom varijantom – bosančicom⁴ te latinicom⁵. Također, za razliku od srpskog područja, koje se nalazi pod bizantskim utjecajem, na hrvatskom je načinjen zaokret prema zapadnoj duhovnoj sferi.

Dakle, hrvatski i srpski, kao književni jezici, prije više od devet stoljeća započinju svoje odvojene razvojne putove, pod različitim kulturnim utjecajima.

Alen Matošević

¹ Treba napomenuti svakako da je hrvatski književni jezik imao izroniti na tlu gdje je postojala pismenost duge tradicije, napose na obali. Na istočnoj obali Jadranskog mora u kasnoj je antici pa tako i u srednjem vijeku bogata pismenost na latinskom jeziku: liturgijski tekstovi, epistolografija, historiografija, pravni spisi, legende, hagiografije i dr.

² Ovaj naziv znamenitog spomenika preferiramo pred ustaljenim *Baščanska ploča*, zato što je bliži govoru Baške, odakle potječe. Inače, Baščanska ploča nije najstariji hrvatskoglagojski epigrafički spomenik, nego prvi tako opsežan i cjelovit. Prethode joj, u 11. st., *Plominski natpis* s crkve sv. Jurja u Plominu (Istra), *Krčki glagoljski natpis* koji govori o zidanju nekog benediktinskog samostana i *Valunski natpis* (nagrobni kamen, iz Valuna na Cresu).

³ Čakavsko je narječje u to vrijeme bilo mnogo rasprostranjenije nego danas, kad je potisnuto na margine hrvatskog govornog područja, a na korist standardne štokavice.

⁴ Najstariji spomenik pisan bosančicom jest *Humačka ploča* (10. st.), a najpoznatija je *Povelja Kulina bana* iz 1189. godine.

⁵ Od polovice do kraja 14. st. nastaju i prva poznata opsežnija djela hrvatske latiničke književnosti: *Red i zakon* zadarskih dominikanki, *Šibenska molitva*, *Žića svetih otaca* i dr.

Baščanska ploča

pogrešne upućenosti, čak i u stručnim krugovima i literaturi – detaljnije pozabavi jezičnom problematikom 19. st., bezuvjetno se mora osvrnuti i na našu bogatu stariju jezičnu prošlost.

Razdoblje od 12. do kraja 15. stoljeća mnogi lingvisti i povjesničari jezika određuju prvim periodom povijesti hrvatskoga književnog jezika. Osim jezičnih razloga, ovaj se period i povijesno i sociološki uzima za doba formiranja standarda. On izranja iz narodnog jezika s jedne strane, a s druge je snažno naslonjen na staroslavensku pismenost.¹ Prvo, da bude razumljiv narodu, a drugo, da se iznad njega izdigne, baš kao što to čini i svaki književni jezik, a osim toga da ima i pisanu tradiciju. Hrvatska je, dakle, srednjovjekovna književnost karakteristična po vrlo ranom prodoru živoga narodnog jezika u pisani tekst te se taj narodni jezik na glagoljaškom području upotrebljava i u diplomaciji, prepiskama, pravnim i administrativnim spisima. I odista, ranije nego drugdje, *lingua vernacula*, pučki jezik, tu je izbio svoja prava i već od Baščanske ploče²,

BLAŽENI IVAN MERZ - SVJEDOK, PRIMJER, ZAŠTITNIK, UZOR, SUPUTNIK

Čovjek koji je shvatio da duhovno društvo stvara *bolju budućnost*

U vrijeme kada narodi u svijetu kao nikad upiru oči u političare, ekonomiste i druge javne djelatnike očekujući od njih izlaz iz današnjeg stanja, gdje se čovjek pretvorio u robu i polugu bez oslonca, kao što je izraelski narod u prorocima gledao znak Božje prisutnosti i nadanja za budućnost, kršćani trebaju prestati gledati i krenuti u odlučne zauzimanje za stvaranje boljih uvjeta za život. Kao što mi nedavno reče jedan od biskupa crkve u Hrvata, kao da se osjeća umor od organiziranja života u našem narodu, da smo svi kao mala djeca nedovoljno jaki stvarati, proizvoditi i graditi. Stoljeća su iza nas i nisu ništa lakša bila nego naše vrijeme. U nedostatku svih suvremenih dostignuća naši su preci bez kolebanja živjeli, radili djecu i podizali ih u težim okolnostima. Tako dolazimo do zaključka da našem čovjeku, hrvatskom čovjeku u Bosni i Hercegovini, nije prepreka težak život što ne može živjeti “kod kuće” nego mnogi drugi razlozi i uzroci. Brojne su knjige čiji su sadržaji bili ispunjeni ratom kao najvećim zlom koje je zadesilo sve narode u bivšoj Jugoslaviji i raselilo gotovo podjednako pripadnike sve tri zajednice sudionice sukoba. Rat ne samo što je prouzročio tisuće smrtno stradalih i ranjenih nego je načinio takve udarce narodima u demografskom smislu.

Čovjek iz naroda za narod

Hrvati su u Bosni i Hercegovini u ovom pogledu najgori prošli, od prijeratnih oko 800 000 danas ih u BiH žive malo više od pola od toga predratnog broja. Crkva je u svoje materinsko krilo uzela bol svojega naroda pa je tako ponajprije generacija svećenstva koja je bila svjedokom ratnih događanja, uzela u svoje poslanje povratak katoličkog puka na svoje i njegov suživot s drugim narodima u Bosni i Hercegovini. Ponekad se čini da su se i oni umorili od toga poslanja, ali neiscrpivi izvor evanđelja, te radosne vijesti za sve ljude, donosi uvijek novu snagu za nastavak puta. Svi će kazati da je lako pričati, a teško ostajati u sredini gdje je zaista teško naći posao, prebacit će se svakome tko pokušava pričati o ovome da je sve to već poznato, nema ništa od ove države i gotovo. Sve je to nažalost istina danas, ljudi su u pravu uvijek kada se radi o njihovoj kruhu, o njihovoj djeci, narodu i državi, kao što čovjek na samrti rijetko kad ili možda nikad ne laže. Ti ljudi jedino ponekad nemaju hrabrosti boriti se za istinu, a istina je da se ovdje treba ujediniti u borbi za sve. Nije to borba nasilja i krvi, nego put stvaranja radnih mjesta i politike ostajanja umjesto odlaska. I sve to ćemo teško postići bez duhovne pokretljivosti u svim našim odnosima. Potrebno nam je vraćanje korijenima ili osvežavanje naše duhovnosti kako bi se vratili svojim kućama ili tu ostali, a cesta povratka su duhovni velikani našega naroda.

Kroz povijest smo često bili svjedoci kako nam je rodoljublje donosilo spas u poteškoćama, u primjerima kada je hrvatski narod postajao svjestan ljudi koji su svojim djelovanjem pokazali put ljubavi prema svome i onome drugom, malo drukčijem. U našoj novijoj povijesti nailazimo na čovjeka u kojemu leži duh hrvatske neodvojiv od protkanih niti katoličke povijesti i kršćanskog nauka. Taj je čovjek blaženi Ivan Merz, Hrvat podrijetlom iz Bosne i Hercegovine, rođen u Banja

Luci 1896. godine. Radi se o osobi koja nam po svemu može biti bliska i slična, naročito jer je naš sunardnjak i suvremenik. Ivan Merz je utoliko shvaćao svoj položaj u narod koliko je bio spreman raditi da taj njegov puk nastavi hrabro u duhu Katoličke crkve. Merz je živio u istom teškom vremenu kao što je naše, kao vojnik ratovao je u Italiji u ofenzivama I. svjetskoga rata. Kao profesor u Zagrebu radio je na podizanju svijesti o bitnosti duhovnosti kod mladih ljudi toga doba, baš kao što je nama dana potrebna snaga za budućnost. U Ivanu Merzu možemo gledati i Franju iz Asiza našega naroda i vremena. Kao što je Isus Franju pozvao u maloj crkvi da pođe obnavljati veliku pravu živu Crkvu Božju, i Ivan Merz je za svoju životnu zadaću izabrao obnovu mladeži u njezinim pradjedovskim okvirima. Kako je tu obnovu shvaćao u Kristovom duhu, njegov rad je postao svjetski i univerzalan za svaki narod. Merz je jedanput kazao kako je katolička vjera njegov životni poziv, želeći svim naraštajima nakon njega prosvijetliti stazu da i njima vjera bude svjetlo u životu. Mladi Merz je najbolje shvaćao gradnju budućnosti na temelju koji čine mladi, ali on nije tako samo postao zaštitnik mladih nego je htio reći da u duhovnosti novoga naraštaja, kada je ona najpotrebnija, leži budućnost jednoga naroda, države pa i svijeta. Merz se zalagao za duhovnost u cijelom društvenom djelovanju. On je došavši iz Beča u Zagreb uključio se u rad u Hrvatskom Orlovskom Savezu čija je uza djelatnost bila odgoj mladeži u duhovnom, moralnom i intelektualnom smislu. Ono što se kod “Orlova” u vanjskoj djelatnosti najviše opažalo bila je njihova gimnastička aktivnost na priredbama, sletovima i ostalim manifestacijama. Zahvaljujući Ivanovim velikim nastojanjima ta organizacija poprima snažnu duhovno-kulturnu dimenziju.

Kršćani pozvani na rad u društvu

Nastavljajući, Merz se zanima i piše o plesu, zabavama, modi, filmu, tisku, ekonomskim i socijalnim problemima. Piše o glazbi i tjelesnom odgoju, kojemu želi dati viši duhovni i nadnaravni sadržaj. Govori o braku, obitelji, položaju i ulozi žene u društvu, sastavlja opširno djelo kako i u kojem smislu se katolik može baviti politikom. U svome odgojnom radu s mladima, posebno zadnjih godina, Ivan je veliku pozornost posvećivao moralnim problemima. Njegov rad je bio do kraja usmjeren prema mladome čovjeku kao pokretaču društva. Ivan Merz bi mogao biti uzor političarima našega hrvatskoga naroda da se mladom čovjeku otvore vrata, da mu se ne priječi napredak i rad kako bi zasnovaio zajednicu obitelji i pridonio sutrašnjici svoga naroda i države. Politika će tako postati oplemenjena duhovnošću i raditi za dobrobit svih ljudi i građana.

Zato i jest poznato koliko nam je potreban socijalni preporod kroz duhovni preporod. Merz je shvatio

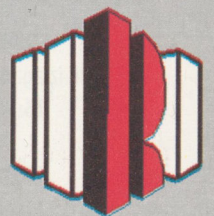
veličinu i važnost zauzimanja katolika kršćana u društvenim pitanjima. Ako se zaustavimo na našem stanju u Bosni i Hercegovini, na stanju mladoga hrvatskoga katoličkog čovjeka u tuzlanskom kraju, doći ćemo do spoznaje da je i nama itekako potreban Ivan Merz. Veličina ljudi poput njega nam daju neke odgovore kako živjeti i što činiti kada smo pritisnuti u ovoj državi bez posla, budućnosti i mogućnosti ostvarenja. Vjerujem kako bi Ivan i da danas živi radio

i djelovao isto, ne s istim odjecima i učincima, možda bi se začudio državi u kojoj je rođen, no to ga ne bi spriječilo da ide dalje, da s mladima nalazi rješenje, da onima koji se bave politikom, ekonomijom, gospodarstvom i industrijom pokuša objasniti u čemu je cilj svih tih čovjekovih djelatnosti, u čemu je smisao države. Rekao bi i danas da je sve to tu za čovjeka, mladog, starog, zdravog ili bolesnog. Evanđeoski nauk je Ivan Merz slijedio kao zakon ljubavi među ljudima, kao poruku koja jedino čovjeku može ponuditi sreću i budućnost. Za njega evanđelje nije bilo neki daleki svemir nego je evanđelje za njega bilo socijalni nauk. Stoga danas trebamo biti svjesni da naša vjera nije samo naše opredjeljenje i pripadnost vjerskoj zajednici, nego rad na boljem svijetu, zauzimanje za nova radna mjesta, povezivanje naših naroda i gradnja zajedničke države Bosne i Hercegovine. Hrvatski narod ima bogatstvo u ljudima koji su samo nekoliko desetljeća živjeli prije nas, ali su nam možda u radu za čovjeka dali smjernice za korak dalje. Mladi iz Hrvatske Orlovske Organizacije su Ivanu Merzu, na njegov grob, na Mirogoju, odnijeli vijenac s natpisom: “Hvala ti orle Kristov što si nam pokazao put k Suncu!” Put k Suncu je put u bolju budućnost.

M. Bosankić

TRADICIJA I KVALITET U GRADITELJSTVU

RADNIK

GRAĐEVINARSTVO I GRAĐEVINSKA INDUSTRIJA D.D.

48260 KRIŽEVCI, KRALJA TOMISLAVA 45

Tel. (048) 279-300, Fax. (048) 279-333

www.radnik.hr e-mail: radnik@kc.htnet.hr

glasnikova skandinavka

AUTOR: ROBERT ŠTRAUS	JAMITI ZA NEŠTO	DRUŽINA, MOMČAD	RED, SERIJA	ELEMENT ERBU	KRATAK SAŽETAK SNIMLJENOG FILMA	ŠESTI TON GLAZBENE LJESTVICE	ELEMENT CELZIJ	ŠUMSKA KREDA	OTOČNA DRŽAVA U AZIJI	GORJE U INDIJI	LUTATI STAZA (TAL.)	OZNAKA ZA "SEKUNDA"	IDOL	PASTA ZA CIPELE	KRATICA ZA "TAKSA"	ZEMLJIŠNA MJERA	VRSTA DRVETA	POLUOTOK U HRVATSKOJ
NARAŠTAJ, POKOLJENJE																		
JAPANSKI REŽISER KUROSAWA					NASLADA POJEDINI DIJELOVI ORUĐA							PAMET VRPCE			DIVLJA ZVUJE LJULJATI			
"RADIO INDUSTRIJA ZAGREB"			"KILO-AMPER"			RASKOŠAN STAN MUŠKO IME										SPLIT ŽITELJKA SARAJEVA		
AMERIČKA NOVINSKA AGENCIJA			NIŠTICA GRUPA PJE- VACA U DALMACIJI					SUNOVROT "AMERICAN RAILWAY UNION"									RADIUS KRVNI SUD (ARAF)	
GRDOBAN, UNAKAŽEN									SALAMURA UPITNA RIJEČKA									
AUTO OZNAKA ZA TAJLAND		RAZDOBLJE OD PET GODINA USPOREDBA						FIGURA KRAT. ZA "NANO"					RZANJE KONJA "TONA"					DODATAK NEKOM ZAKONU (MINOŽ.)
UPRKOS SVEMU				OTPORNOŠĆ NA ZARAZU KLEPNUTI									MRAK KRATKE TV REKLAME					
AKT O OPOZIVU NEKE LIČNOSTI																		
DUGOREPA PAPIGA				URUGVAJ ELISA											PREVLAKA NA MALAKI UFANJE			
ELEMENT TANTAL			"POSTANSKI PRETINAC"														"NEUTRON"	MLETAČKI ZLATNI NOVCI
PRAŽITELJI ŠPANIJSKE					SKLADATELJ GUNNAR												"DIONIČKO DRUŠTVO"	SJEVERNI JELENI
ŽIVOTINJSKI POROD																		
POTPISATI MJENICU																		
AUTO OZNAKA ZA ALBANIJU					LUDOLFOV BROJ METEŽ													
POSUDE ZA CVIJEĆE																		
RIMSKI BROJ (5.000)		PRAVODOBAN MJESTO KOD HADŽICA															MAJKA LEŽIŠTE TOPA	
GRADIĆ NEDALEKO ANCONE U ITALIJI																		KOMEDI- OGRAF DRŽIČ
VARNIČITI							GRAJA MITSKI LETAC											
PO GRČKOM MITU MISTIČNA SVEJAJKA				KATANAC PROKOP, SANAC														
INICIJAL GLUMICA NALISA																		
NEČUJNO, MIRO																		
ČOVJEK KOJI GOVORI IKAVSKI																		

hrvatska
demokratska
zajednica

croatian
democratic
union

SJEĆANJE NA POGINULE I UMRLE ČLANOVE

Kada je bilo najpotrebnije stali ste uz svoj narod, uz svoju domovinu,
sretni i ponosni na ono što ste i tko ste.

Utemeljili ste stranku. Danas više niste tu, ali ste još uvijek s nama,
u našim mislima, u našim riječima, u našim molitvama.

Hvala Vam na Vašem doprinosu da danas budemo ono što jesmo!

Počivajte u miru Božjem!

OO HDZ BiH Tuzla

ŽO HDZ BiH Soli

SJEĆANJE

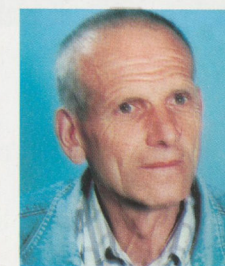

Dana, 26. rujna 2009. godine navršilo se devet
godina od smrti

JANJE PERANOVIĆ

OBITELJ

SJEĆANJE

NIKICA (Ilija) PEJIĆ

22.10.2006. - 22.10.2009.

Vrijeme ne može ublažiti našu bol.

S poštovanjem,

OBITELJ

SJEĆANJE

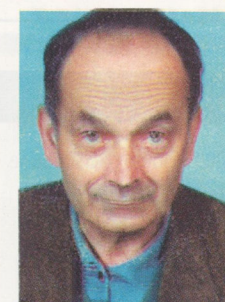
na voljenog sina i brata

ŽELJKO MARINOVIĆ
1999. - 2009.

Nikad tvoj lik ne spozna tama, niti ga smrt u
sjećanju ruši. Uvijek si bio i ostat ćeš s nama, u
našim srcima, u našoj duši.

TVOJI: otac Marko i sestre Seka i Janja.

SJEĆANJE

Dana, 30. rujna 2009. godine navršava se pola
godine od smrti dragog nam

DRAGE MIJATOVIĆ
1934. - 2009.

Tvoj lik ostaje uvijek s nama.

OBITELJI: MIJATOVIĆ, FERENC I TRIFKOVIĆ.

SJEĆANJE

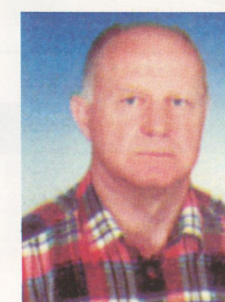

Dana, 22. listopada 2009. godine navršilo se
trinaest punih godina od smrti

PERE (JOZO) TADIĆ
iz Živinica

S ljubavlju tvoji najmiliji.

SJEĆANJE

Dana, 22. listopada 2009. godine navršavaju
se dvije tužne godine od kako nije sa nama

BRANIMIR – BRANO (ANTO) TADIĆ
iz Živinica

S ljubavlju čuvamo uspomenu na njegovu
dobrotu i plemenito srce.
Obitelj, rodbina, kumovi i prijatelji.

SJEĆANJE

ANGELA MRKONJIĆ
13. 10. 2000. - 13. 10. 2009.

Godine prolaze bol i tuga ne prestaje.
Vječno si u našim mislima i srcima.
Počivaj u miru Božjem.

*S poštovanjem
otac Anto, sestra Ruža s obitelji.*

SJEĆANJE

RUŽA (rođ. MITROVIĆ) OSTOJIĆ
1936. - 2008.

Zauvijek si u našim srcima.

TVOJA OBITELJ

SJEĆANJE

JELISAVETA PAVLIĆ
12. 11. 2007. – 12. 11. 2009.

Godine prolaze bol i tuga ne prestaje.

*Tvoj suprug
Drago Pavlič - Šabo*

SJEĆANJE

ANA (Nišandžić) JUKIĆ
6.11.2007. - 6.11.2009.

S tugom neizmjernom, ljubavlju i velikim poštovanjem uvijek ćemo te se sjećati jer ne postoji zaborav, nego sjećanje i ljubav.

Tvoji najmiliji

SJEĆANJE

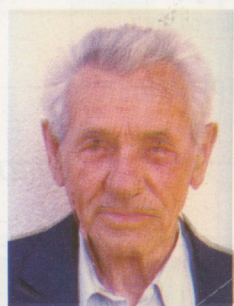

MARIJA LUKANOVIĆ
2005. - 2009.

Sjećanje na tebe je dio našega života.
Počivala u miru Božjem!

Tvoji najdraži

OBAVIJEST O SMRTI

IVO (Stjepe) LUKANOVIĆ

Nakon kraće bolesti preminio je 14.10.2009. u 80. godini života. Sahranjen je na groblju u Jasicima.

Počivao u miru Božjem!

Ožalošćeni: Sinovi Marko i Anto, sestre Janjk i Kta, snaje Nada i Snežana, ostala rodbina i prijatelji.

SJEĆANJE

Dana, 7. studenog 2009. godine navršile su se dvije godine od smrti dragog sina i brata

VLADE (Tomo) PAVIĆA
6.11.2007. - 6.11.2009.

Vrijeme nije lijek nego samo svjedok. Živiš u svakom danu našega života i tako će biti sve dok nas bude.

Zauvijek u našim srcima mama Ana, brat Anto i sestra Kata sa obiteljima.

SJEĆANJE

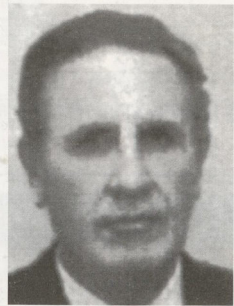

JANJA GRABOVIČKIĆ
27.10.2007.-27.10.2009.

Sjećanje na tebe dio je našeg života.

Tvoji najmiliji

SJEĆANJE

Dana, 12. rujna 2009. godine navršilo se pet godina od smrti

BRANISLAVA ŠTUMPF

Počivaj u miru Božjem!

*HKD "Napredak"
Glavna podružnica Tuzla*

SJEĆANJE

VINKO KREITMAYER
3.11.2008.-3.11.2009.

Počivaj u miru Božjem!

*HKD "Napredak"
Glavna podružnica Tuzla*

CVJEČARA FLORAMI

Vam nudi veliki izbor rasade, saksija, žardinijera, zemlje za cvijeće od 50 l, 20 l, 10 l, 6 l, 5 l, te zemlje u pakiranju od 1kg iz vlastite proizvodnje pod nazivom FLORATRES, rezanog cvijeća, lončanica, svijeća, lampinjona, lukovica svih vrsta, ruža sadnica i ukrasnog šiblja.
Sve to možete nabaviti uz najpovoljnije cijene u gradu i dobiti stručne savjete.
Vaše je samo da dodete na MALU PIJACU i da se uvjerite u našu ponudu.
FRANJO BOSANKIĆ

**JAVNO PODUZEĆE
RADIO TELEVIZIJA
TUZLANSKOG KANTONA**

**Kompletna paleta
grafickih proizvoda**

Pogled u budućnost

PrintCom
GRAFIČKI INŽENJERING

Mije Keroševića Guje 20, 75000 Tuzla, Bosna i Hercegovina
Tel: +387 35 282 000, +387 35 281 751, Fax: +387 35 311 210
e-mail: printcom@bih.net.ba, www.printcom.ba

stuhli
motel tuzla
VI.: Branimir Stuhli

Ul. Bukinjska br. 60 • Tel. ++387-35-283-330; 061-13-10-13 • E-mail: stuhli@bih.net.ba

MOTEL ORION ORMANICA SREBRENİK
TEL. 035 650-035 061 143-337 VI. Mato Jurić

VAŠ AUTOSERVIS SENKOVIĆ

...još jedan **plus** za Škodu!

Postanite pozitivni uz Škoda pakete!

Da ne povjeruješ...

Fabiaplus
16.450 KM

1.2 HTP sa 51 KW i 70 KS, 5 vrata, servo upravljač, centralno mehaničko zaključavanje, zlatne felge 14" - plus crveni jastuci suvozača i suvozačice
plus klima uređaj plus bočne ukrasne lamine plus podesivo vozačovo sjedište po visini...

a tek... Octavia F**plus**

25.000 KM

sa klima uređajem, el. podizačima prozora naprijed, putnim računarom, hlađenjem pretinca ispred suvozača, 15" felgama... plus radio CD/MP3 player plus alarm sa nadzorom putničkog prostora plus centralno daljinsko zaključavanje plus parking senzori na zadnjim...

...ovo može samo Škoda!!!

Paketi isključivo se odnose na sve modele i tipove opreme. Više informacija kod Vašeg voljenog Škoda partnera.

Tilova 108, 76 200 Odžak; Prodaja vozila: Antonija Jurić,
Tel.: 031 761 552, 762 718, email: antonija@assenkovic.com

Magistralni put bb, Lukavac, BiH
Tel: 035 553-673, 553-386
Fax: 038 553-673
rivin@bih.net.ba

RIVIN

RIVIN d.o.o.
Trgovina, transport i usluge

HOLDINA

TRGOVINA NAFTNIM DERIVATIMA

ŠIROKA MREŽA MALOPRODAJNIH OBJEKATA

- Kvalitetno gorivo svih vrsta
- Bogat izbor robe široke potrošnje

VELEPRODAJA SKLADIŠTE PODLUGOVI

- Dnevna isporuka naftnih derivata bez ograničenja u količinama
- Dostava loživog ulja na Vašu adresu

Azize Šaćirbegović 4b, 71 000 Sarajevo
tel.: 033 276 430 Fax: 033 658 616

ŠTEDNO OSIGURANJE DJECE

Srebrnjak na dar!

Siguran korak u život!
www.croatiaosiguranje.com

ISSN 1840-1260

